ITINERARIUM BENIAMINI TUDELENSIS

ex versione

BENEDICTI ARIÆ MONTANI.

Subjectæ sunt descriptiones MECHÆ ET MEDINÆ-ALNABI ex itinerariis Ludouici Vartomanni & Iohannis VVildii.

Præfixa verò DISSERTATIO ad Lectorem, quam suæ editioni præmisit CONSTANTINUS L'EMPEREUR;

Et nonnullæ ejusdem NOTAE.

)o(

HELMESTADI

In typographéo Calixtino excudit Henningus Mullerus.

CIƆ IƆC XXXVI.

CL. V. CONSTANTINI L'EMPEREVR IN ITINERARIVM BENIAMINI

DISSERTATIO AD LECTOREM.

BEnevole Lector, cujus tibi opusculum exhibeo est Benjamin: de quo hæc inuenio in Iouchasin siue Chronico Abrahami Zacouthi, folio editionis Cracoviensis 131. *Rabbi Biniamin, qui multum peregrinatus est, obiit anno 933.* sive à nato Christo 1173. *magnum illud luminare, cuius sol toti Israëli exortus fuit.* Vnde colligere promtum est, non diu post suum ex itinere reditum supervixisse: siquidem eodem isto anno rediisse legitur; quemadmodum sub initium hujus sequentis opusculi testatur. Plenius de hoc viro in Tsemah David sive Chronico Davidis Gans, partis prioris fol. 55. *Doctor Beniamin filius Ionæ Tudelensis, qui multum peregrinatus est, profectus è regione Navarrena continuo itinere peragravit omnes tres mundi plagas, Eu-*

ropam, Africam, & Asiam: & quocunque pervenisset, omnia perscribebat quæ vel viderat, vel ex fide dignis hominibus audiverat, eaque scripto consignans commemorabat etiam nonnullos magnates, & Iudæorum in plerisque locis numerum. Quemadmodum omnia ista, quæ memoravi, eo libro invenies excusa, cui titulus, liber itinerum Beniaminis. Cæterum vir iste peritorum erat sapientissimus & rerum intelligens. Postquam autem ex itinere reversus esset, an.933. sive I. Chr. 1173 mortem obiit. Hic nulla operis plenioris mentio; sed autor tantum excusi itinerarii meminit, alterum illud opus, quod nonnulli extare putant, alto silentio præteriens: quod tamen non fecisset, si Iudæi illud alicubi extare vel unquam extitisse credidissent. Hujus excusi itinerarii duæ sunt editiones: una Constantinopolitana, quam mihi suppeditavit pro suo singulari in me affectu æternum Belgii decus magnus ille Heinsius; altera est Brisgoënsis, quam incomparabilis vir Iohannes Buxtorfius olim ad magnum Scaligerum transmiserat. Liber rarissimus, quem tamen Ebræorum magistris satis notum fuisse, docent cum præcedentium testimonia; tum aliorum: ejus enim inter alios mentionem etiam facit R. Isaac filius Aramæ, commentariis in Gen. qui inter Iudæos fiunt plurimi. Ita enim fol. 92. *Olim commemoravit Doctor Beniamin auctor itinerarii, se*

pro-

propriis oculis vidisse, in urbe Bagdad civitate maxima ac amplissima, Israëlitarum multa millia, atque etiam dominatum ibi fuisse; quo vero die illorum regis natalitia aguntur, principem è prosapia Davidis apud illum in secundo ipsius curru vectari, & cum magna gloria coram acclamari, Parate viam filio Davidis. Verum non dicit multa millia; sed mille: nam pag. 65. hæc leguntur verba, *Illic Bagdadi mille ferme Iudæi degunt.* Nec dicit Benjamin, quo die Muhammedanorum Caliphæ natalitia aguntur, Iudæorum principem apud illum curru vehi, quasi ipsi similis esset; sed quo die ipsum exulum caput creatur à Calipha, ipsum curru secundario domum deduci: quemadmodum pag. 69. narratur. Deinde Benjamin p. 67. ipsi acclamari dicit cum Calipham salutatum it; non vero cum Caliphæ natalitia aguntur, quasi tum de ipso magis, quam Calipha in acclamatione sua homines istius regionis solliciti essent. Nec omnia ista se vidisse testatur Benjamin; sed multa narrat tantum: & cum libri præfatio, tum Davidis Gans testimonium supra productum satis superq;, multa quæ Benjamin narrat, ab ipso tantum audita fuisse, testantur. Verum ut fingit Benjamin, ita hujus figmenta auget Isaac f. Aramæ: idq; in eum finem ut nobis extorqueant è manibus telum, quo ipsos petimus è cap. 49. vers. 10. Gen. Ideo Benjamin

p. 65. & aliquot sequentibus tam magnifica de Israëlitarum senatu, multiplici gloria, dominio &c. enarrat, & postea de regno eorundem p. 55. aliisq; : quæ sanè excogitavit & finxit; vel saltem è privilegiis quibusdam, quibus precariò fruuntur, dominia, regna ac summam dignitatem confecit. An hoc in sensum communem cadit, Iudæos ac Israëlitas hic & in Germania passim sub jugo servitutis, imò in latissimo Hispanorum regno sub tyrannide, malle vitam agere, quam Bagdadum petere aliaq; loca, ubi eorum imperium nobis describit Benjamin? An si tanta Israëlitarum illic felicitas, eò saltem Orientales Iudæi non contenderent? Et ne quis excipiat, regnorum saltem in deserto Chabór situm ipsos latere: ecce Abraham Peritsol sui libelli Orchoth Olam c. 14. iter præmonstravit, ubi non tantum initio viam describit, qua venerat Iudæus quidam ex illis regnis Chabor; sed etiam viam membratim proponit, qua rediturus esset. Totam hist. vt Iudæorū figmenta magis innotescant, vertere non grauabor. *Ipso anno 283. sexti millenarii rumorem Venetis nauibus è terra decoris (vbi Israëlitæ) allatum audiuimus, scripto Ebraico: vbi continebatur, qui eò peruenisset Iudæus aliquis ex reliquis tribubus, noua narrans quæ in terra inuenirentur. Quibus narrationibus non necessariò credebatur, donec*

post-

præcipiat. Sed Peritsol iste audita tantum narrat; Iudæum illum non viderat, vel cum ipso locutus erat: quod testantur verba sub capitis istius finem, *Forma istius Iudæi ejusque opera, quantum audivimus, &c.* Sane Iudæis familiare est, vt multa fingant: quemadmodũ vel vnum hoc Rab. Iachiadæ ad v. 8. c. 8. Danielis ostendit, vbi Alexandrum magnum Romulo Romam quartam sui imperii partem assignasse, & Herodi Ptolemaidis imperium dedisse refertur: sed de his alias, Deo fauente, plura adjiciam. Noster etiam vbi ad remota ista loca peruenit, ibi demũ disertus esse incipit, eaq; narrat quæ nunquam idoneis testibus probabit. Cujusmodi est & illud quod de hominibus sacco se includentibus vel potius boum pellibus, narratur pag. 98. vbi tempestate jactati, se pellibus insutos in mare præcipitare, deinde ab aquilis in terram exportari, atque tandem cultris liberatores adorti, iis interfectis domum redire feruntur.

Sed præcipua eloquentia in describendo Iudæorum dominio: quod ignorant quicũnq; Orientem postea lustrarunt. Affirmant Iudæos in Oriente jus gladii non habere; nec hujusmodi synedria habere, nedum regna, quæ indigitat Benjamin, sed ab iis (si qui hoc privilegio gaudeant ut controversias inter suos dijudicent) ad Muham-

hammedanos provocationem dari. Nobilissimus vir David de VVillem cognatus meus (ob longam multarum rerum experientiam Illustrissimo Arausionum Principi à consiliis) in Oriente per annos duodecim versatus, cum in omnia inquisivisset nihil simile invenire potuit. Quin ne ipse quidem Iacobus Golius (lumen Academiæ nostræ,) qui ad Orientalium rerum notitiam sibi comparandam in Orientem profectus conditionem & statum istarum gentium perlustravit, nec in Orientalium libris, nec familiari colloquio, nec regiones peragrando ficta ista dominia ac regna deprehendere potuit. Atque ut Iudæos suo jugulem gladio, quid D. Kimchi tantus ipsorum Doctor? in Hos. 3. 4. ubi Deus dixerat, *dies multos manebunt filii Israëlis absq; Rege & absq; Principe*, ipse addit, *Hi sunt dies exilii in quo hodie sumus, nec Regem nec Principem ex Israële habemus; sed in potestate gentilium sumus, & in potestate regum ipsorum & principum ipsorum.* Quid Abrabaniel de quo tantopere gloriantur? hic ad Esa. 53. 8. in priori expositione hæc scribit; *Præterea meminit tertii generis malorum exilij, nempe quod penes Israëlitas non sit regnum, nec dominum, nec sceptrum iudiciale*: vbi plura in eandem sententiã sequuntur, atq; inter alia synedrium habere negat; cum Benjamin vel decẽ ipsis in una civitate Bagdad assignet.

Cele-

Celeberrimus inter Iudæos Maimonides comm. ad sect. 1. cap. 8. codicis. *Baba Kama* similiter loquitur, *Est è præcipuis fundamentis legis nostræ, non exigi pœnam vulnerum in Babylonia; idemq; ius in omnibus reliquis terris, Israëlitica excepta, seruandum.* Codice Berach. fol. 58. p. 1. circa medium, *Ab eo tempore quo è terra nostra migrauimus, non habemus occidendi potestatem.* Claudam testimonio Chaldæi paraphrastæ, qui hoc modo enarrat Hos. 3. 4. *Multos dies permanebunt Israëlitæ absq; rege è familia Dauidis, nec erit qui dominium exerceat in Israëlitas.* Hæc omnia ideo profero, vt omnibus liqueat, quam noster Benjamin cum sequace suo Isaaco nobis Christianis imponere conetur, quamque suos ac domesticos doctores eosq; primarios aduersarios habeat. Alibi quum 53. Es. caput exponendum est, quam sese deprimunt isti mortales, vt totum istud caput ad se trahant! vbi verò com. 10. cap. 49. Genes. enarrandum, quam sese efferunt! Tempore Messiæ demum sceptrum ac gloriam expectant; attamen sceptrum & gloriam in comment. ad Genes. 49. caput, aliisq; eorundem scriptis, præcedere videas. αἴξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ᾽ ἐπὶ δώμασι παίζει. Hanc absurditatem qui sequantur, inueuit cum aliis Benjamin: adeo vt in mappis quibusdam geographicis, Israëlitis procul in Oriente certus hujusmodi locus

 assig-

assignetur. Verumenimuerò de his jam plura dicere supersedeo: in notis ad Benjaminem nonnulla adjicio. E dictis liquet cum judicio legendum hoc itinerarium, nec auctori in omnibus habendam fidem, præsertim vbi suorum conditionem ac statum extollit: plurima tamen notatu digna passim occurrunt; vt quæ de locorum distantiis aliisq; annotat. Quamuis nec hic exactissimam ἀκρίβειαν perpetuò agnoscam: licet non diffitear, quin scribarum culpa ac incuria numeri forte locis quibusdam corrupti fuerint, vel locorum nomina permutata, si quando literis quibusdam conuenirent. Præcipuam operam sumsisse videtur in numerandis Iudæis, qui singulis regionibus & oppidis reperirentur; quum præstitisset in ea inquirere, quorum cognitio lectorem magis juuisset, quam numerum Iudæorum cognoscere qui passim deprehenderentur. Vnde liquet ad suam gentem semper collimasse, vt vel numero, vel ficto aliquo dominio Israëlitas commendaret: vtpote qui vel justo aliquo numero vbique terrarum degerent; vel etiam rempublicam aut regnum adhuc obtinerent.

Verumenimuerò antequam ad ipsum itinerarium, Lector, te dimittam, quandoquidem noster in spatiorum dimensionibus frequenter milliaria, parasangas & diurna

urnâ itinera siue σαθμοὺς adhibet, de iis quædam prælibanda: quò mens ac sententia Benjaminis constare queat. Parasangas continere apud Ebræos milliaria quatuor, ex ipsorum libris observatum fuit; similiterque milliare bis mille cubitis ab iisdem definiri. Quo calculo parasangæ spatium fuerit 8000. cubitorum: siquidem quatuor milliaria cõtineat. Attamen in Geographia Nubiensi non procul ab initio, secus auctor gravissimus sentire videtur, dum ait: *Parasanga est duodecim millium cubitorum, cubitus viginti quatuor digitorum.* Si Arabica parasanga 12000 cubitos complectitur, ergo Iudaicam quatuor millibus superat. Deinde parasanga est quatuor milliarium; itaque si 12000 cubitos continet, milliare vnum erit cubitorum 3000: at alibi in notis meis ex Ebræorum sententia milliare duobus cubitorum millib9 definiri probatur. Licet hæc prima fronte admodum & quam longissime inter se distare videantur; cubitis tamen accuratius expensis secus apparebit. Tria esse cubitorum genera satis liquet, è c. 17. codicis כלים: proprie dictus tamen cubitus est palmorum sex, siue vt auctor Nubiensis loquitur, viginti quatuor digitorum. Verum quum Ebræi milliare bis mille cubitis circum scribunt, cubitos maximos intelligunt, quiquadraginta digitis constant. Vt

varia Talmudicorum & posteriorum Rabbinorū testimonia linquam, collatio commatis 15 è capite tertio posterioris Chronicorū cum com. 15 è capite septimo prioris Regū satis superq; evincit, fuisse cubitū cubito, duplo majorē: idcirco cum nullibi cubitū deprehendamus, qui hujusmodi excessu cubitum sex palmorū superet, restat vt cubitum quinq; palmorum ita superari dicamus, id est, cubitum quendam dari qui decem palmos complectatur, siue digitos quadraginta. Qua ratione vterque locus jam è Sacris citatus conciliari commodissime potest, si modo in priori loco, siue 2 Chron.5, 15. stylobatæ vnum cubitum tribuas. Itaque cum maximus cubitus plusquam dimidio major sit cubito Geographiæ Arabicæ, quum Rabbini milliare bis mille cubitis circumscribunt, & ex illa Geographia milliare ad tria cubitorum millia extenditur, non tanta est differentia quæ lectorem turbare queat. Etenim licet ex ista comparatione milliare Rabbinicum jam etiam majus appareat, id considerandum, Benjaminem nostrum tam anxie & scrupulosè spatia non dimetiri: quemadmodum ex eo liquet, quod segmenta passim omittat, quasi integris ferme parasangarum & milliarium numeris loca distarent. Præterea minime negligendum quod

Mai-

Maimonides cod. de precibus c. 15. sect. 4. obseruauit, *Digitus quo in tota ac vniuersa lege metiuntur est magnus digitus, qui vocatur pollex manus.* Quandoquidem autem tres pollices quatuor digitos conficiunt; pollice digitus tertia sui parte minor est: & hisce conuenienter, si Iudæi cum lege hac in parte loquantur, spatia illa milliarium quodammodo conciliari poterunt. Siquidem conuenienter quantitati digitorum Ebraicorum è quibus palmi, & è palmis cubiti; tria millia cubitorum Iudaicorum conficiunt in Geographia Arab. millia quatuor. adeo vt nec inter duo millia cubitorum Iudaicorum & tria Arabicorum tam ingens sit interuallum, quam primo videbatur. Quod enim ad digitos Geographi Nubiensis attinet, ne quis majores solito existimet, ibi prohibet, dum loco producto ipse addit, *Digitus sex granorum hordei.* Ex iis quæ hactenus obseruauimus etiam constat, milliare Italicum mille passuum non admodum ab Ebræorum מיל, palmorum numero differre. Milliare in se vicies mille palmos complectirur: at cubiti bis mille (si maximos accipias) parem numerum exhibent; siquidem singuli sunt digitorum quadraginta, id est, palmorum decem. Quod si posteriori conciliationi adhæreas, & Ebræorum cubita ob pollicum quantitatem ex-

 ten-

tendas, differentia inter milliare mille passuum & מיל Rabbinicum major erit: vtpote quum מיל ea ratione sedecim tantum palmorum millia exhibeat. Sed parasangæ Arabicæ pars quarta (id est, milliare, nam parasanga cõtinet milliaria quatuor) propius ad milliare Italicum accedit, vt quæ octodecim palmorum millia complectatur. Verum de his satis ad eam parasangæ & milliaris notitiam, quæ in Benjaminis itinerarii distantiis intelligendis requiritur: ad diurna itinera pergamus. Biduo vel triduo vel pluribus diebus se huc vel illuc accessisse scribit; quandoque etiam vnõ vel dimidiato die; ea propter quantum spatium definiatur, omninò inquirendum venit. Atque non solum nostro auctori hoc in more positum; sed aliis etiam, vt ciuitatum aliorumque locorum distantias diurnis itineribus explicent: quemadmodum hoc modo apud Græcos σταθμὸν vsurpari videas, παρὰ τὴν στάσιν à statione dictum. quia post tantum itineris emensum eo die non progrediebantur, sed subsistebant, corpusque quieti mandabant, siue priuati iter facerent; siue exercitus locum moueret. Vnde Hesychio σταθμὸς inter alia est, *mansio castrensis*. Hujus spatii dimensionem expressam apud veteres me legisse non memini: & sanè non omnes æquale itineris spatium eodem

eodem die emetiebantur. Qui mari iter faciunt longe celerius ſæpiſſime proue-huntur, quam quiſquam vel vllis dromadibus aſſequi valeat. Multum etiam intereſt, num quis pedes incedat, an verò curru vel equo vehatur. Quis adhæc Alexandri M. in expeditionibus quibuſdam militaribus celeritatem ac pernicitatem non obſtupeſçat? Exempli gratia in Arijs, qui rebellabant, opprimendis tanta celeritate vſus fuit, vt Arriano teſte, duobus diebus ſiue duobus σαθμοῖς ſexcenta ſtadia confecerit. Quis tamen hinc cuique σαθμῷ trecenta aſſignabit ſtadia? Nec etiam ſalebroſa & aſpera ac prærupta loca pari facilitate cum planis tranſiri ſolent. Quapropter ne hac in parte longiſſime aberremus, id primò expendere conuenit, quantum viæ vt plurimum & communiſſime, non mari, ſed in continenti per loca commoda homines vno die emetiri ſoleant: nam maritima itinera quod concernit, pluſquam 100. mill. ſæpiſſime abſoluunt nautæ. Ideoque meritò doctiſſimi Maronitæ in præfatione Geographiæ Nubienſis, ex ipſo autore ſtationem & curſum diſtinguunt. *Curſus, qui curſum nauis diurnum, ſeu nauigationem diei, hoc eſt, ſpatium centum millium paſſuum explet*; ſtatio autem eſt qua diuerſi terreſtrem viam metiri ſolent. Secundò vt in ſtatione certi

quid nobis constare possit, mensuram hanc cum aliis comparatam quærere conuenit: fit enim nonnunquam vt duplicis mensuræ simul mentionem faciant historici. Insignis in hac materia locus apud Xenophontem extat libro 2. de expeditione Cyri pag. edit. Basil. 217 *Summa autem viæ, qua Epheso Ioniæ oppido venerunt, vsque ad pugnam, complectitur stationes tres & nonaginta, parasangas quingentas trigintaquinque, stadia sedecim millia & quinquaginta.* Hic perspicuè quid σταθμὸς sit, ex adjunctis parasangis & stadiis addiscimus: ubi 93 *stationes*, sunt parasangæ 535. & stadia 16050. Vnde si parasangas 535. per 93. stationes diuidas, singulis stationibus quinque parasangas & paulo plus attribues: similiter si 16050. stadia per 535. parasangas diuidas, vnicuiq; parasangæ triginta relinques stadia. Iam si parasanga est stadiorum triginta, & statio quinque parasangas continet, *statio* centum & quinquaginta stadia complectitur. Cum hoc calculo conuenit Herodotus in Terpsichore, vbi quum de itinere per Ciliciam loquitur p. 193. edit. H. S. hæc habet verba, *Tres sunt stationes, parasangæ autem quindecim & dimidia.* vbi iterum vides lector, qui singulis stationibus quinque & amplius parasangæ ascribantur. Herodotus tamen eodem loco, cum de Armenia loquitur, secus sentire videtur, vbi inquit,

Sta-

Stationes quidem sunt diuersoriorum quindecim, parasangæ autem quinquaginta sex cum dimidia. Hic si diuisio instituatur, singulis stationibus vix quatuor parasangas attribui deprehendetur, si in numeris exprimendis error admissus non sit. Eadem pagina subjungit Herodotus, *In regionem Cissiam transeunti* (scilicet à Mantiena) *sunt vndecim stationes, parasangæ verò quadraginta dua & dimidiata ad fluuium Choaspen*. vbi itinerum ferme quatuor parasangæ singulis stationibus ascribuntur. At vbi Herodotus summam totam colligit, puta itineris longinqui quod membratim descripserat, ita concludit, *Omnes hæ stationes sunt centum & vndecim .....quum sint parasangæ quadringenta quinquaginta.* vbi parasangarum quatuor est statio, & tanto major, quam senarius numerus in centum & vndecim diuisus. Communiorem stationē è dictis haurire promptum est, quum Xenophon & Herodotus in eo conueniant, vt singulis stathmis quinque assignent parasangas. Sed è posterioribus Herodoti testimoniis liquet, fuisse & minores stationes, quæ solummodo quatuor parasangas circiter complecterentur. quemadmodum etiam in aliis Persarum mensuris diuersitatem obseruauit Plin. l. 6. c. 26. Plerunq; tamen stationes quinque erant parasangarū siue stadiorum centum quinquaginta. Vn-

de etiam Herodotus eodem loco, de eadem via differens, diurnum iter eò vsque extendit: *Centum & quinquaginta stadia singulis diebus peragrantibus consumuntur solidi nonaginta dies.* Quasi dicat, si quis ordinarias stationes 150 stadiorum obseruet, nonaginta diebus iter absoluet. Similiter Ebræi vnius diei iter ad centum & quinquaginta stadia extendunt: sicuti S. Iarchi ad Es. 24.16. *Deprehenditur Hierosolyma à Iardene distare vnius diei itinere;* at distabat ad minimum 150. stad. Quia tamen istæ stationes magis propriè diuersandi locum (vti etymon docet) & viæ terminum spectabant, prætereaque diuersoria & pernoctandi loca ob viarum iniquitatem vel minorem commoditatem æqualibus interuallis semper distare non poterant; hinc factum, vt apud Herodotum etiam, qui 150. stadia stationibus assignauerat, postea in omnibus itineribus hic numerus non deprehendatur; sed ad 120. circiter minuatur: cum certa quadam de causa justum diei iter absolvi nequit, puta ob viæ incommoditatem vel vlterioris diuersorii longinquitatem, aliaue similia. Denique cum octo stadia milliare exhibeant, centum quinquaginta stadia nouemdecim circiter milliaria suppeditabunt. Licet eruditissimi Maronitæ viginti quinque milliaribus diurnum iter definire maluerint. An verò

Ben-

Benjamin mensuras accuratè obseruauerit, cum diebus sua itinera definiuit, meritò dubitari potest: nam si hoc ipsi propositum fuisset, vt ἀκριβῶς stationibus locorum distantias dimetiretur, minora diei segmenta non prætermisisset. Vbi quis accuratè locorum distantias examinabit, meritò nonnulla desiderabit: adeò vt pene existimem, eum nō tam ad vsitatas σταθμῶν mensuras, quam ad itineris sui tempus respexisse: vt licet ad eundem locum vsitatè vel celerius vel tardius perueniretur, ipse tantum id spectauerit, quot diebus suum iter perfecisset; quamuis fortè quieuisset horas aliquot, vel vltra consuetudinem in multam noctem iter produxisset. Vt p. 15. quum biduo Bætiras Monte-Pessulano distare scriberet, ordinarias stationes non designauit: nam teste Nubiensi Geographo ipsa Narbona vix biduo à Monte-Pessulano siue Monpeslier aberat, *A Narbona ad vrbem Monpeslier triginta octo milliaria.* atqui Bætiræ sunt propiores. Ita p. 17. quum se Arelato Massiliam triduo deuenisse scriberet, si terrestre iter designauit, ordinarias stationes intelligere non potuit: quia Massilia Arelato propior est. Nam Burgus-Ægidii tantum vno die & paulo remotiùs à Massilia distat; vt docet Nubiensis Geogr. *A Sancto Ægidio ad Massiliam ad mare sitam viginti quin-*

quinque milliaria: at Arelatum minus à Masſilia diſtat. ſin maritimum iter ſpectauit, ibi longius à recepta ratione deflexit: modo ea accipiamus quæ ſupra de maritimi itineris menſura produxi. Sed dicam quod maxime veriſimile hic videtur: Benjaminem primum ſecundo Rodani flumine in mare deſcendiſſe; deinceps vero legendo littus tertio die Maſſiliam appuliſſe. Atque hoc modo plurima excuſari poterunt: nec etiam phraſis, qua aliquando vtitur, aliud efflagitat. Atque hæc ſunt, quæ vt προπαρασκευαστικὰ præmittenda cenſui. Vale.

BENEVOLE LECTOR

ITinerarii hujus nouam versionem itidem meditatum fuisse, & fortè perfecisse clarissimum virum IOHANNEM DRVSIVM docet nos ejus gener Abel Curiander, *Delineatione vitæ operumq́ Drusii*; in quâ inter titulos librorum ineditorum etiam hunc legimus: *Profectionum Benjamini libellus ex Ebraico in Latinum sermonem versus per I. Drusium. Ejusdemq́ Drusii in versionem Ariæ Montani Censura.* E quibus intelligimus, ipsi quoq; Drusio versionē Ariæ Montani in multis parum placuisse. Absq; hoc enim fuisset, neq; aliam versionem neq; Censuram molitus esset. Et sanè conferenti cum Hebræo facile est animaduertere, Ariam Montanum alicubi siue dormitasse, siue festinasse, atque adeo auctoris mentem minùs accuratè aliquando expressisse. Operæ itaq; precium facturi videmur, si vbi inter veterem & nouam versionem, quod sententiam attinet, discrimen alicujus momenti deprehen-

ditur, id hîc oculis Lectoris subjiciamus; nec non vnà præcipuas quasdam noui interpretis NOTAS immisceamus. Omnes autem siue versionis differentias, siue Notas non subjicimus, sed saltem, vt diximus, præcipuas. Quibus fruere benigne Lector, & salue.

Pag. 13, lin. 8. Vertit Benedictus Arias Montanus: *descripsit omnes res, quas vel ipse conspexit, vel à probatæ fidei viris accepit; easdemq; in Hispaniã retulit.* Quorum (virorum scilicet) fama ad ipsas peruenisset Hispanias. Ita postrema verba expressit Constantinus l'Empereur.

Lin. 16. *anno nongentesimo trigesimo tertio.* Hic numerus plenus non est: sed ita scribere amant Iudæi, addendo subinde לפק, id est, לפרט קטון *secundum computum minorem.* Hoc modo omittunt millenarios integros, qui à conditu mundi effluxerunt; tantumque minores numeros vltra millenarios annotant. Quibus minoribus si addideris 240. numerus exurget annorum, qui addito millenario, à nato I. Christo ad tempus quod annotatur effluxerunt. Vnde Iudæorum calculum nostro accommodare lectores poterunt. Itaq; si annos 933. hic annotatos cum 240 conjungas, apparebit hic annotari annum æræ Christianæ 1173. quo

anno

anno Benjamin ad ſuos reuerſus dicatur. Nam millenarium tum demum addere debes, ſi nullus è compoſitione numeri 240 cum numero computi Iudæorum minoris, millenarius excreſcat.

Pag. 14. lin. 26. BENEDICTVS: *ex ſemine David rectâ genealogiâ, qui prædia & fundos habet à principibus regionis, nullius hominis vim aut impetum metuentia.* CONSTANTINVS: à proſapiâ Davidis in genealogiâ ſuâ denominatur, cuiq; ſunt poſſeſſiones & prædia, quæ à dominis iſtius regionis accepta ipſi nemo vi eripere poteſt.

Pag. 15, lin. 13. B. *Idumæis & Iſmaëlitis.* C. Chriſtianis & Muhammedanis. Nec Idumæi, nec Iſmaëlitæ ponuntur hoc loco pro ſpeciali gente, vt exiſtimat nonnemo; ſed, quod in Iudæorum ſcriptis verſato vel indicaſſe ſufficiet, אדום pro Chriſtianis, ישמאל pro Muhammedanis, Turciſque omnibus vſurpatur: prout ex commentariis R. Iahjæ in c. 11. Dan. Alſchech Pſal. 110. Abrab. Eſ. 53. 9. aliiſq; patet. Itaq; hic primum in genere populos diſtinguit; deinde ſpeciatim varias nationes proponit, addita etiam gente Iſraëlitica. Edomæos autem Chriſtianos eſſe volunt, vt multa quæ Deus olim Edomæis minatus eſt, in Chriſtianos deriuent. Muhammedanos autem eoſdem cum Iſmaëlitis faciunt: tum quia Muham-

medis

medis genus ab Ismaële deducitur; tum etiam quia Ismaëlitæ ipsis propriè sunt Arabes, qui Muhammedis placita primi receperunt.

Lin. 18. B. *operâ Genuensium & Pisanorum.* C. vnà cum Genuensibus & Pisanis.

Pag. 16, lin. 8. *Salomo sacerdos.* Hic ille est, qui vulgo audit רשי, id est, *Rabbi Salomon Iarchi* (potius *Ierachi*) & ירחי quidem cognominatur ab hac ciuitate Lunel, quæ à Luna nomen habet: nam hæc Ebræis ירח *Iartach.* Quanquam à patre suo secundum eandem abbreuiaturam רשי dicatur etiam R. *Salomon Isacides* ר׳ שלמה יצחקי: patrem enim habebat Isaakum. Obiit anno Seruatoris nostri 1105. cum discipulo suo patriâ Vitrensi, qui preces illas confecit quibus contra Christianos & Romanum regnum, Deum implorant. Quia verò ille Salomon scripturam & pleraq; Talmudis explicauit, ideoq; magnæ inter Iudæos est autoritatis, idcirco è libro Iouchasin quædam addere non grauabor, quibus ætas ipsius &c. magis innotescent. Quamuis de natali oppido secus sentiam, vti & nomen Iarchi suadet. Verba Iouch. hæc sunt. *Magister ille pius, magnumq; luminare, Doctor noster Salomon filius D. Isaaci Trecensis Gallus, ipse etiam doctrinam hausit à R. Gerschomo. Libri eius notissimi sunt: rependat ei Deus mercedem suam. Sapien-*

dientes ipsum sæpe vocant Parsandatha, hoc volo, interpretem legis. Hinc migrauit cum ipse, tum R. Schimba eius discipulus, qui fecit circulum, id est, librum precum ordinarium (Vitrensis erat) anno 865. id est, I.Christi 1105. *Vixit S.Iarchi annis septuaginta quinque.* Cæterum mortis tempus euincit, Benjaminem dum Iudæorum magistros aliosque in istis ciuitatibus, quas describit, commemorat, non tantum suo tempore viuentes recensere; sed eos quandoque qui obierant.

Lin. 23. B. *magnum consistorium*. C. celebris academia.

Lin. 25. B. *in disciplinalibus*. C. in Talmudicis.

Pag. 21, lin. 19. B. *quodam in loco*. C. ante templum imaginis Lateranensis.

Lin. 28. B. *Duorum dierum itinere.* C. quatridui.

Pag. 22, lin. B. *pueris maxime.* C. vt regio quasi abortum faciat.

Lin. 26. *Propter metum Dauidis.* Quis ad tantum stuporem non obstupescat? coætaneos facit Davidem & Romulum, quum Romulus trecentis circiter annis post Davidem regnare cœperit. quod in dubium vocari non potest: sed ex diuersis historicis constat, & passim à Chronologis obseruatum, quorum verba repetere necesse non est in tanta luce. Huic parallelum est, quum Romulum talparum more in terram ac

longissimas specus se recepisse fingit, sive eas metu Dauidis, qui antè aliquot secula mortem obierat, excauasse scribit. Quis ad hujusmodi non stomachetur? si nos ita aberraremus, quàm superbè nobis Iudæi insultarent. Hujusmodi à lectoribus colligenda, & Iudæis, quum suos magistros crepant, in os regerenda.

Pag. 24, lin. 1. B. *Apuliæ regione sic dicta à* PVL, *id est, fabis.* C. quæ fabis abundat.

Lin. 8. B. *Tarnaam.* C. Tarne.

Lin. 17. B. *Miquoles deuar.* C. Michaël de Bar.

Lin. 24. *nulliq;* Lege, nonnulliq;.

Lin. 28. *Ornedo.* Otranto.

Pag. 25, lin. 2. *Ocropon.* Corfu.

Lin. 22. *in Cores.* ad Crissam.

Lin. 24. *in monte Poras.* in monte Parnasso.

Pag. 26, lin. 3. *peritissimi repetitionum & disciplinarum.* Constitutionum & Gemaræ.

Pag. 28, lin. 16. *Præcipuo nomen est Aphrippos magnus &c.* Primo nomen est Præpositus magnus; secundo Μέγας δομεστικὸς siue Domesticus major: tertio Dominus; quarto Μέγας Δοῦκας siue Magnus dux; quinto Οἰκονόμος μέγας.

Lin. 23. *Sita est super duo brachia maris, sive fluminum maxima ostia, &c.* imminet duobus maris brachiis, quorum vnum è Rusiæ, alterum ex Hispaniarum mari oritur.

Pag. 30, lin. 7. *Bilbernas.* Blachernas.

pag. 31,

Pag.31, lin.24. *Iudæi circiter bis mille, qui cum magistris congregantur &c.* bis mille Iudæi, iiq; magistrorū doctrinæ obseruatores רבנים; alij quoq; discreti quingenti, iique קראין Karaitæ: inter quos & priores sapientum discipulos est intergerinus paries.

Pag.32, lin.8. *propter coriarios.* magnum sustinet odium coriariorum.

Lin.19. *Doroston.* Rodoston. Olim dicebatur Perinthus. Vrbs vicina Thraciæ, in Propontidis littore: quemadmodum ad Hellesponti sequentis ripam sunt sequentes Gallipolis (Ptolemæo Callipolis) & Calas (Ptolemæo Cylla.) Quod verò æquales distantias inter Rodoston & Gallipolin, atq; inter Gallipolin & Calas statuat, fidem non meretur.

Lin. 30. *Mitylen.* Mitylenen.

Pag. 33, lin. 3. *Hichan.* Chium.

Lin. 7. *Ismos.* Samos.

Lin. 15. *Dophros.* Cyprus.

Lin. 22. *Corkos.* Corucum.

Lin. 33. *Edom terra.* Christianorum ditionis.

Pag.34, lin.13. *Estq; munitissima vrbs ditionis dissidentium à fide nostra.* Estq; totius imperii ferocium Pitiuini Papæ (*Patriarchæ Antiocheni, quem Sotericum Panteuchenum dictum putat Constantinus*) fidem amplectentium munitissima.

Lin.28. *Hheich al Hassissin.* Dominum Elhaschischorum.

Pag.35, lin.3. *Habent religionem, &c.* perpetuam inter se fidem seruant ex praecepto senatoris sui.

Lin.10. *Saam.* Syriae.

Lin.20. *Est ditionis Ginotinorum.* In regno septem societatum.

Pag.38, lin.8. *Ghaco,* Acco.

Lin.13. *Fluuius Cadumim.* Torrens Orientalium.

Lin.16. *Gad operta.* Gad nitida.

Pag.39, lin.27. *Mosaicae legis tantùm obseruatores.* Hi Cuthaei à Rege Assyriae in Canaan missi Nergalem suum colebant; sed leonibus à Deo immissis, metu perculsi eò saltem perducebantur, vt Deum vna cum idolo suo colerent. 2 Reg.17. Verùm euenit sequentibus temporibus, vt relicta idololatria illa crassiori, Dei legibus per Mosen traditis propius adhaererent. Idq; tum imprimis factum opinor, cum Sanballathus Cuthaeus genero suo gratificaturus (qui nisi filia patri remissa de sacerdotio periclitabatur, quod hujusmodi matrimonium sacerdotali generi probrosum & indecens haberetur) generò inquam aliud sacerdotium paraturus, templum in monte Gerizzim, venia ab Alexandro magno impetrata, extruxit. Nam generi societate adductus

ctus potens Sanballathus cum subditis idololatriam magis fugisse videtur. *Licet* Iudæi odio Cuthæorum iis idololatriam manifestam ascribant, cod. Habodah Zarah f.27.p.1. *circumcidit* scilicet Cuthæus, *in nomen montis Gerizzim*. Hoc quid sit explicat S. I. pagina præced. cum inquit, *circumcidit in nomen imaginis columbæ, quam inuenerunt in cacumine montis Gerizzim: cui cultum exhibent, vti dicitur* cap. omnes mactant, *Et circumcidunt filios suos in gratiam columbæ.* Hac de re vide etiā Bartenoram c.7. sect.1. codicis primi Talm. Quicquid dicant, posterioribus temporibus idololatria deferbuit. Itaq; legem Mosis (eamque solam) recipiebant, atq; ex ejus præscripto multa faciebant: nam offerebant & cultum Deo præstabant vti hic videmus; sed ex loco quodam male intellecto in monte Gerizzim. Vnde lucem accipit Samaritanæ sermo ad Iesum Ioh. 4. 20. *Patres nostri in hoc monte adorarunt*. Designabat montem hunc apud Sichem, de cujus situ noster Benjamin. Quum verò postea tribus literis eos carere scribit, id M. Scaliger contra Serarium agens improbat c. 16. *Nam ipsi,* inquit, *manu sua & totum Alphabetum nobis descripserunt, & nomina Patriarcharum iisdem literis ad nos miserunt*.

pag. 42, lin. 25. *Iesu Nazareni sepulcrum*. illius viri sepulcrum.

Pag.43, lin.2. *In ipso sanctuarii antiqui loco situm.* Vehementer errat, cùm templum sepulcri Domini nostri eo loco collocat, vbi Ædes sancta quondam structa fuit. Nam templum illud ab Helena in Caluariæ monte, loco istius fani Veneris ab Adriano constructi, erectum fuit Nam Adrianus pro veteri Hierosolyma nouam condens, alio quodammodo loco ac spatio ita eam construxit, vt Caluariæ montem includeret. Satis ergo remotè ab Ædis priscæ loco, hoc templum situm est, Quum verò subjicit, Omarem filium Elcitabi in propinquo fornicem ædificasse, jam dicta confirmat. Vti enim conjicimus ex Elmacino, vbi de hoc fornice agit l.1. histor, Sarac. c.3. non procùl à fine; templum istud, cui fornicem adjecit, in Calvariæ monte fuit: siquidem ibi vocatur *templum resurrectionis*; atqui Seruator in Caluariæ monte surrexit.

Pag.43, lin.15. *Præsepia equorum.* Stabula equorum.

Lin.23. *Manus Absalonis.* Locus Absalonis.

Pag.44, lin.17. *Sepulcrorum forma adhuc decens & conspicua est.* Inibi sepulcrum, in quo æra inscripta est.

Pag.45, lin.17. *Auro & argento obductum.* Cui totam hanc fabellam persuadebit? Atque vt de structura hac solummodo agam, legimus quidem in Templo thesauros re-

con-

conditos fuisse: ideo (l.2.Machab. c.3.) Simeon quidam ad Apollonium thesauros indicaturus profectus Heliodorum euocauit, qui illum raperet atq; ad Seleucum regem deferret: licet diuina potentia hoc impeditum fuerit. at de arcis speluncæ, mensa, coronaque aurea, auro & argento quibus palatium quoddam sepulchrale in spelunca tegeretur, nihil extat fide dignum. Similiter è sepulchro Dauidis Hyrcanus, cum aliunde non posset, pecuniam sibi congessit, quam in vsus necessarios conuerteret: quemadmodum Iosephus narrat. l.1. c.2. *aperuit Davidis sepulchrum, qui regum ditissimus fuerat, & ablatis plusquam tribus millibus talentis pecuniarum, cum Antiochum ab obsidione mouit, trecentis id ei persuadens talentis; tum etiam primus Iudæorum peregrinos milites è superfluis opibus alere incæpit.* Non esse dubium existimo, quin si alicubi spelunca sceptrum mensaq; aurea, & corona aurea, deniq; aliud quod narrat Benjamin aurum, atque argentum fuisset, Dauidis sepulcrum ingressurus non fuerit.

Pag. 48, lin. 17. *Quæ Sunam* (Schunem) *quondam vocabatur.* Quàm hîc errat! versatur adhuc circa Hierosolyma, vt narratio euincit; at Schunem est circa Aphec & montem Gilboah, vt liquet è 1. Sam. 28,4. & historia ibidem sequenti. Ex hoc & simi-

libus erroribus conjecturam facite lectores, quam fidem noster mereatur. In præcedentibus multos ipsius lapsus obseruauimus: quid ab ipso expectandum, vbi minori cum reprehensionis periculo in remotioribus locis lectori imponere potest? Porro ex priori illo errore deinde promanat alter, quum Schunem ipsi tribus parasangis Schilunte distat. Sane hic error excusari nequit: nam vbi fuerit Schunem è dictis liquet; & nemo paulo in S. literis exercitatior, locum Schiluntis ignorat, vt qui versus austrum à ciuitate Schunem multis parasangis procul abfuerit.

Pag. 49, lin. 2. *Versus montem Moria*, A latere montis Moriæ.

Pag. 50, lin. 12. *Docti*. Rabbanæi siue Traditionum obseruatores.

Lin. 25. *Vbi magna quædam ædes est*. Vbi magnus conspicitur fons.

Pag. 56, lin. 23. *Dakia, quæ quondam Chalne dicebatur, initium terræ Senaar &c.* Rakia, quæ olim Calne dicebatur, ad Mesopotamiæ ingressum condita, Turcarum regnum à Mesopotamiâ distinguens.

Lin. 28. *alio nomine SAGI Nehor*. omnium celeberrimus.

Pag. 57, lin. 28. *Gezir Ben-Ghamar*. Insula filii Omaris.

Lin. 22. *Noë Arca*. Hæc quæ hoc loco ab auto-

autore nostro scribuntur, vt de sede qua arca quieuit amplius dubitemus, non sinunt: siquidem in isto montium Ararat spatio resedit, quod quatuor milliaribus ab insula filii Omaris abest; quæ insula f. Omaris inter Mozalem, cis Tigrin contra antiquam Niniuen sitam, & Nisibin media, ab vtraq; distat itinere bidui. Porrò quum insulam istam proxime ad montes Ararat in Tigride statuit, Ararat non procul à Tigride collocat. vnde liquet Ararat esse quē Gordiæum Ptolemæus aliiq; vocant. Quod omnino confirmatur his Elmacini verbis l. 1. Historiæ Saracen. c. 1. sub finem, quum ita de Heraclio, *ascendit in montem Gordi & aspexit locum arcæ*, scilicet Noæ, vt ibi præcedit. Itaque arca, cum in Ararat esset, erat in Gordiæo monte.

Pag. 58, lin. 3. *Al-mutsal* vel Almozal. Hæc non est ipsa Niniue; sed ab altera fluminis parte condita è regione ruderum Niniues, ita vt Tigris interfluat. Est enim ad occidentem Tigridis: vt Nubiensis Geographus sexta parte climatis quarti testatur, quum paucis verbis locum describit, quæ percepisse forte juvabit. *Mousal est vrbs ad occidentem Tigridis, cui sunt regiones amplæ, & prouincia magna: quarum est regio τῆς Lenu, quæ est vrbs antiqua, eademq; ad orientem Tigridis.* Hinc jam liquet, quum hic multis regionibus domi-

natam testetur, olim meritò ipsam propriós reges habuisse: de quibus Zacuthus in Iouchasin cum alibi, tum f.149. p.2. *Obiit Cateb Eldin filius Zingi rex Mosalis, & regnum eius loco obtinuit Siph El-din filius ipsius.*

Lin.7. *Barhan al pelech.* Totum epitheton Arabicum est, & sonat *examen Sphaeræ cœlestis.* Sensus, Iosephum istum insignem fuisse astronomum, qui in orbes cœlestes eorumque motus inquireret.

pag.59, lin. 25. *Initium regni Caliphæ nomine Amir Almumanim Alghabassi.* Metropolis est imperii Caliphæ præfecti credentium Abasidæ.) Caliphæ in politicis & ecclesiasticis ita se gerebant, vt in vtroq; genere per se quoq; quæ agenda erant exequerentur: adeo vt etiam conciones sacras haberent. quod non solum ex Elmacino liquet; sed etiam nostro autore, qui pag. 63. circa finem, id ipsum enarrat. Cæterum hunc Calipham ex Abasidis fuisse paulo ante narrauerat: qui Abasidæ Ommiadis successerant, vt ex Almacino constat. Et Caliphæ cum antea alias sedes haberent, tandem Bagdadum se contulere: vnde in loca ac regiones sibi subjectas imperium exercebant. Idq; absoluto dominio, donec filii Boujæ è posteris Iizdegird Persarum regis regnarent: qui Caliipharum quidem successionem & seriem Bagdadi non impediuerunt;

runt; sed ea ratione ac modo, vt isti nomine tenus ferme regnarent, summa vero potestas penes Bouiæ posteros remaneret. Quam historiam satis accurate Zacuthus in Iouchasin nobis reliquit. De imminuta Chalipharum potestate f. 147. p. 2. ad hunc modum: *nihil relinquebatur Calipha, nisi quod ipsi dare volebat Maaz El Daulu* è Boujæ prosapia. Et f. 152. p. 1. *initio regum Muhammedanorum venerunt reges posteri Bouiæ (qui Aquilonares erant) è prosapia regis Persidis; & abstulerunt gloriam Calipharum (uti scripsimus) donec venirent hi Tatari.* Quod de Tataris subjicit, istorum Calipharum interitum spectat: nam Tatarorũ regis frater Bagdadum ingressus vrbem vastauit & vltimum Calipham occidit, vt narratur sub finem folii 151, vbi de Calipharum interitu hæc subjungit, *atq; ab eo die & deinceps non fuit amplius Calipha Bagdadi, & præcisa fuit catena siue series Abasidarum, qui fuerant triginta quinque.*

Pag. 61, lin, 27. *Domum redeuntes à fratribus, consanguineis, vestium exosculatione excipiuntur.* Omnes etiam fratres totaque familia vestem ejus *Calipha* deosculatur.

Pag. 62, lin. 1. *Singulis principibus, qui Caliphæ inseruiunt, singula sunt palatia.* Singuli *fratres eius* habent sua palatia in ejus palatio, sed catenis ferreis vincti in singulis ędibus custodes habent, qui ne aduersus maximum regem insurgant attendunt. Lin.

Lin.26. *Pasthate, quod ab ipsis Ramadan dicitur.* Arabes Pascha non celebrant, vt testantur qui per annos aliquot inter ipsos in Oriente & Aphrica vixerunt: sed boues vel oves aliquando solenni ritu amicis ac pauperibus mactant, è quibus conuiuia instituuntur.

Pag.63, lin.29. *Turri lignea.* Suggestu ligneo.

Pag.67, lin.1. *Captiuitatis* siue exulum *caput.* De hujus inauguratione multa dici possent quæ Zacuthus in Iouchasin enarrat: sed præcipua sunt quæ ipsi antequam synagogam ingreditur præstantur; & quum in synagoga tectus retegitur; ac deniq; egreditur. De primo ita scribit f.122.p.2. *Si consentiat sententia cœtus ad eum præficiendum, congregantur duo consessuum capita* (scil. Suræ & Poumpedithæ) *cum assessoribus suis, omnibus cœtus primatibus & senioribus, in domum magnatis alicuius in Babylonia ex seculi primariis.* & paulo post: *Congregantur in synagogam feria quinta, eiq; fausta precantur, & de ipso iuramentum præstant, clanguntq; tuba vt totum populum à minimo ad maximum certum faciant. Hac re intellecta singuli ipsi munus mittunt pro viribus & facultatibus suis: omnes item cœtus primates ac diuites ipsi elegantes vestes mittunt & eximia monilia, vasa item argentea ac aurea.* & quibusdam interjectis: *Quum vero Sabbatho, summo mane synagogam petit, magnatum plurimi ad ipsum conueniunt vt ad synagogam per-*

pergant: vbi iam pridie suggestum ligneum longitudine septem, latitudine trium cubitorum parauerunt, eum pulchris pannis sericeis, hyacinthinis & purpureis ac coccineis contegentes, donec totus obtegeretur, nec eius quidquam appareret. In quo suggestu nemo, ne quidem exulum caput initio sedet; sed loco inferiori latens, post varias demum Dei laudes certo ordine & modo peractas, in suggestum prodit. Atq; de hoc secundo pag. sequenti: *Prodit exulum caput è loco vbi tectus erat: eumq; videntes populares in pedes erecti consistunt, donec in suggestu quem ei parauerant sedeat. Tum caput consessus Sourani subsequens in suggestu considet, vbi incuruatus summissè salutauit ipsum, qui & resalutat. Deinde caput consessus Poumbedithani prodiens, similiter ipsi se incuruans, ad sinistram considet. Dum hæc fiunt, totus populus in pedes suos insistit, donec tres isti ordine considendi loca occupent, & caput exulum in medio constituatur, caput autem consessus Sourani ad ipsius dextram, caputq; consessus Poumpedithani ad eius sinistram considеat. Inter hos tamen & exulum caput locus relinquitur vacuus: & supra ipsius locum, pulchrũ aulæum super caput eius extendunt quod supra suggestum funibus byssinis & purpureis appenditur.* Deniq; vt ad tertium perueniamus: *Quũ egreditur exulum caput, totus populus præcedens & subsequens, in eius conspectu cantica & laudes dicunt, donec ad ædes suas perueniat; sed consessuum capita non comitantur ad ipsas vsq; ædes. Et omnium di-*

scipulorum qui ipsum comitantur, eidem adhærentes ad ipsas usq; ædes, neminem ædibus suis exire permittit ante septimum diem. Hic Iudæorum ingenium & indolem spectate: qui cum imperio omni destituantur, externam pompã, ceremonias, splendorem & confictos ac vanos ritus sectantur; quò aliquid ex illo regio sceptro reliqui habere sibi, vel saltem aliis, persuadeant. Hinc etiam suos scholares consessus, quos in Babylonia ac alibi habebant vel etiamnum habent, synedria politica ac consessus judiciales esse fingunt. Sed in dissertatione ad lectorem ex ipsorum etiam Iudæorum primariorum testimoniis & ipsa experientia, fictam istam potestatem satis debellaui. Quinetiam Dauid Gans in suo Chronico distinctè fatetur sub Muhammedanis eam fuisse Israëlitarum conditionem, quæ cum ficto sub iisdem à Benjamine ac aliis splendore non consistat. Ita enim parte priori scribit, f. 52. p. 1. *Inde à diebus Muhammedanorum, exulum capita dominium non administrarunt, uti conueniebat & decebat; sed id à regibus redimebant veluti vectigalium redemptores siue publicani.* Precariam ergo habebant ipsius judicio dignitatem quandam. Sed ne hanc quidem tantam fuisse, quæ alicujus imperii esset in quo sceptrum continuaretur, jam antea probatum fuit.

Lin.

Lin.15. *Cum magnum regem visurus* seu salutaturus *prodit.* De splendido ipsius incessu etiam Zacuthus in Iouchasin f.123.p.2. *Quod si egredi velit & necessaria peragere, vehitur curru secundario, curru cuiusmodi regis principes vtuntur, splendide vestitus, eumq; sequuntur 15 viri cum eius seruo qui currendo subsequitur. Et quum Israëlitarum aliquos præterit, accurrunt eiusq; manum prensant & conspectum reuerentur; similiterq; singuli Israëlitæ qui prætereunt factitant: donec eum quinquaginta vel sexaginta comitentur ad locum quò tendit. Quum verò domum redit, eodem modo cum ipso agunt. nec vnquam egreditur, antequam eum totus suus comitatus sequatur: & in incessu suo regiorum principum aliquem refert.*

Pag. 68, lin. 12. *Caput & ministrum.* Professorem & Concionatorem.

Lin.15. *Dona & munera.* Id conuenit cum verbis Iouchasin f.124. p.1. vbi reditus recensentur: ac tandem subjicitur, *Summa rei est, ad eum quotannis ex illis omnibus regionibus peruenire septingentos aureos. Et si velit, ad remota loca scribit vt ei subueniant & honorarium mittant: scribit eis, inquam; & petitioni ipsius satisfaciunt.*

Pag. 69, lin. 28. *Est metropolis ipsa magna, in quâ ciuitas castelli instar continetur.* In prouinciâ Bagdadi ciuitas est tria patens milliaria in circuitu.) Vt Babel Hebræis est ciuitas & prouincia siue regio cognominis; similiter Bagdad ciuitatis & regionis circumjacentis

tis

tis nomen est. Hæc autem ciuitas condita fuit, vt antiquæ veluti Babylonis loco esset: cujus ortum Elmacinus l.2. c.3. tam graphicè nobis proponit, vt ipsius verba producenda duxerim, Anno 145. (scilicet Hegiræ, id est, anno Chr.766.) *præcepit Mansor condi ciuitatem Bagdadum, & eam fundauit eo tempore in cuius electionem consenserant astrologi. Dicitur autem fuisse pratum viride, in quo esset religiosa domus monachi cui nomen Bagdad, & ciuitatem vocatam de nomine monachi. Mansor verò eam appellauit ciuitatem pacis. Quum iam absoluta esset structura eius, euasit firma sedes Calipharum Abasidarum.* Hæc ciuitas postea vastata fuit; ac deinde restaurata à quodam è posteris Boujæ, qui cum Caliphis regnabant: quemadmodum legimus in Iouch.f.148. p.1. *Aitsad Eldoula restaurauit Bagdad, postquam vastata fuisset.* Id factum circa annum Hegiræ siue æræ Arabicæ 366. deinde post annos complures iterum vastatam fuisse ab Halacho fratre regis Tatarorum idem Zacuthus eodem libro narrat f.152.

Pag. 70, lin. 25. *Babel funditus euersa.* Hîc manifestè videmus impletas illas minas, quas Dei nomine Esaias proposuit c.13. v. 20.21. & 22. Nam se in itinere suo vastatam Babylonem deprehendisse, testatur Benjamin: & quum dicit, homines metu à palatio Nebuçadnezaris abstinere propter serpen-

pen-

pentes & scorpiones; cum aliis, tum etiam inprimis hisce Prophetiæ verbis suffragatur, *Serpentes in palatiis voluptariis* v. 22.

Pag. 73, lin. 12. *Congregationis domus*. Elegantiæ habitaculum.

pag. 74, lin. 12. *Suria*. Ex iis quæ subjicit de sede Æchmalotarchæ & summi Præsidis, omninò Souram indigitare videtur, cujus mentio in Iouchasin f. 120. *Postquam hinc migrauit magister* (Iudas sanctus) *consessum in Babylonia instituerunt ad modum terræ Israëlis. hic est consessus Soura, in quo regnauit magister Houna annos 40. qui primus fuit eorum, qui consessuum capita fuere in Babylonia. Deinde post eum regnauit magister Hasda: cuius regnum in decem annos protractum fuit. Porrò vltimis diebus magistri Hasdæ, discedens Rabba filius Nahmanis, Poumbeditha consessum instituit: atq; hinc & deinceps fuit etiam consessus Poumbeditha.* Nehardeæ antiquitus quoq; schola quædam erecta fuit, vti passim Hebræorum Chronologi testantur. Sed quia Souræ vel (vt noster habet) Souriæ schola fuit antiquior, ideo de ipsa speeialiter hoc obseruat Benjamin, ibi olim exulum capita & consessuum sive scholarum capita fixisse sedem suam, nimirum antequam sedes Bagdadum transferretur, ubi erat Benjaminis nostri seculo. Sed in superioribus verbis attende Iudæorum vanitatem; qui è priuilegiis quibusdam, quæ scho-

larum rectoribus concessa fuere, vt cum suis levioris momenti negotia transigerent, scholas & consessus suos in regia tribunalia mutarunt, praefectos suos regnare dictitantes.

Pag. 75, lin. 5. *Recab filij* siue Rechabitae. Hîc nobis quoddam absolutum Israëlitarum imperium obtrudit; de quo satis in dissertat. ad lectorem. Sed imperitiam hominis spectate, qui parum memor praecedentium, regionum mirabilem situm describit: idque eò collimans vt vltra patentia & inuia deserta nobis Israëlitarum regnum fabricetur, ne cui mirum videatur, quod tanti regni fama hactenus ad nos non peruenerit; cum tamen remotissimae regiones à multis peragratae fuerint. Similiter in sequentibus aliud Iudaeorum regnum vltra desertum 28 dierum iter patens describet, eandem artem adhibens. Pag. 61 Eliman erat Arabia felix; vtpote in qua esset celebris illa Arabum Mecca. Iam verò idem, se ab illis academiis ad Euphratem sitis, per regionem cui nomen Eliman in deserto (itaque sub Elimane forte Arabiam desertam complectitur) à latere Mesopotamiae septentrionali ad Rechabitas profectum narrat. An illa Arabia ad Mesopotamiae vel Babyloniae (nam Iudaei Babyloniam late extendunt) latus septentrionale? Et ne quis

quis de illa descriptione dubitet, eadem hac pagina Israëlitas istos excursiones in Arabes, vel vsque ad vicinos Arabes Scenitas (nam ita etiam reddi commode verba ista queunt) facere subjicit: qui Arabes Elimaniæ contermini sint. vnde situs, quem fingit noster, satis superque liquet. Quinetiam vbi Cebarem describit ejusque incolas Israëlitas, hinc non procul dissitos, ipsos cum Aquilonaribus & Elimanitis vicinis bella gerere scribit. At quis hunc grandem errorem excusabit, vt Arabia in qua Mecca sit, vel vicinus isti Arabiæ locus, ad Mesopotamiæ septentrionem collocetur? Verum alii similiter circa istam Arabiam tale regnum excudunt. Abraham Peritsol c.14 Orchoth Olam, Arabes inter Israëlitas collocat: & Israëlitas regna sua ibi habere narrat. Quum enim Iudæi alicujus aduentum describit, qui ex illis regionibus ac regnis venerat, ita inquit: *Transiit per regionem Arabiæ felicis, & peruenit ad mare algosum.* Similia habet cum de reditu ejusdem loquitur.

Pag.77, lin.5. *Aiunt hos esse Reuben & Gad & dimidiam Manasse tribus.* Attamen Eldad Danita, in suo libello de tribubus Israëlis, secus statuit: nam Gadem conjungit cum Naphtali & Aschere, quin etiam Dane (quam tribum prius secundum flumen Pischon

 schon

ſchon in Æthiopiam profectam. ibiq; conſediſſe narrauerat) *Hæ quatuor tribus, Dan, Naphtali, Gad, & Aſcher, habitant in antiqua Havila, vbi aurum reperitur.* Rubenem autem alibi apud Zebulonem collocat: *Zebulonis poſteri incolunt Pharanis montes & pertingunt habitatione ſua & fixis tentoriis villoſis, inde ab vrbe Angima ad flumen Euphratis; & tribus Rubenis coram ipſis habitat poſt Pharanis montes.* Inter ſe non conueniunt; & tamen vterque loca à ſe luſtrata ſcribit. Fabulatores iſtos magis congruere decebat.

pag. 79, lin. 16. *Danielis cippus.* loculus.

Lin. 29. *Regiones, vbi animalia aluntur, ex quibus myrrha ſoluta remittitur.* in quarum ſyluis feræ reperiuntur, vnde moſchus colligitur.

Pag. 80, lin. 12. *Ex trabe,* De ponte.

Pag. 82, lin. 8. *Leui Iaacob Decentis.* Eli, qui Iacobi erat decus.

Lin. 25. *Meſſias piorum.* Meſſias noſter.

Pag. 85, lin. 1. *Non enim vento fortis efficitur vir.* nam inflato ſuo animo nemo prævalebit.

pag. 86, lin. 8. *Secundum Gozen fluuium.* Quia è Mediâ ad Perſiam tendit Benjamin, & Tabreſtaan ac Iſpahaan verſus Parthiam, meminit; hinc omninò conſtare autumo, Gozan fluuium eſſe qui Mediam & Perſiam alluat. ideo etiam p. 83. Perſidis

rex

rex in ripa Gozan carcerem habuisse legitur, & p. 79. Gozan cū vrbib⁹ Mediæ conjungitur, vrbs etiam *Persidis* Gina ad fluuium Gozan statuitur. Quapropter vt Gozan sit Oxus, vti censet vir longè doctissimus, mihi hactenus persuadere non potuit: sed omnes textus Benjaminis circumstantiæ suadent, vt Mediam & *Persiam* influere vel alluere dicamus, idq; ad latus quod *Parthiam* respicit: ideoque ad montes etiam Gozan non immeritò quis montem Coronum retulerit. Cæterum Gozan quibusdam cum Sabbathico fluuio idem habetur: nam quemadmodum noster ad illum fluuium multorum Israëlitarum dominium in sequentibus collocat; sic isto fluuio ipsos arceri quominus ad alias regiones transeant, affirmant Iudæi. Eldad Danita libro in superioribus citato, easdem tribus quas paulo post noster ad flumen Gozan habitare testatur, ad Sabbationem ponit; nisi quod pro Zebulone habeat Gadum: & argumentum ex Esaia petit suppeditatum sibi in Talmud. Hierosol. Saned. f. 29. col. 3. Verba Eldadi inter alia hac de re quamplurima, *Flumen Sabbation est inter ipsos* (& alios de quibus egerat) *quia de ipsis scriptum est* Esa. 49, 9. *dicendo vinctis, exite.* dixerat paulo ante, *filii hominum eos non vident.* Sensus ergo est, quatuor istas tribus ita ab aliis hominibus se-

gregari, vt medium flumen mutuum acceſſum impediat: quò ſpectat fluminis conditio, quæ dies noctesque ſemper tranſitum prohibet. *Flumen lapidibus & arena constans intonat omnibus ſex diebus operariis; ſed ſabbatho ceſſat & quieſcit: tum eueſtigio ignis circa flumen exoritur, inde à pridie ſabbathi ad exitum ſabbathi.* Hac ratione nunquam eò peruenire licet, nec inde ęgredi. Nihil ergo miri, ſi de iſto beato Iſraëlitarum ſtatu nihil aliquot ſeculis auditū fuerit. Hiſce nugis opus erat, ad præcedentes defendendas. Hinc iſtius de Iſraëlitarum dominio hiſtoriæ vanitas apparet. Antiqua tamen eſt fabula, vt videre eſt è Gem. Talm. Hieroſ. cod. Saned. 29. c. 3. *In tria exilia miſſi ſunt Iſraëlitæ: ſemel vltra flumen Sanbationem; ſemel ad latera Antiochiæ; denique quum in ipſos deſcendens nubes eos inuolueret.* Cæterum Abraham Peritſol Iudæos clauſos etiam longe verſus Orientem Borealem ſiue ortum æſtiuum remouet, eoſq; non flumine, ſed montibus concluſos dicit. Verba ejus hæc c. 9 Orchoth Olam: *Ad tractus orientales India occurrit, hæc eſt India intra Gangem & India extra Gangem, & regnum Sericæ magnum & ſtupendum, regio montana vbi magnæ ſyluæ, & aromata, feræ & aues peregrinæ. ubi vicinæ ſunt duæ regiones ad ſeptentrionem deſcendentes, quarum nomen Scythia extra Imaum montem; inter montes longiſſime protractos: ubi Iudæi quampluri-*

plurimi conclusi sunt, vt quidam scriptores opinantur. Sed crebrior istorum Israëlitarum in Iudæorum scriptis mentio, qui ad Sabbationem habitare dicuntur; quemadmodũ ex vtroque Talmude & Iouchasin liquet: quinetiam ex ipso illo Abraham Peritsol. Qui cap.24 Orchoth Olam situm fluminis Sabbationis plenius describit, & in India quærit. Inter alia scribens, *Origo fluminis Sabbationis in regionibus Indiæ istius superioris inter flumina Gangis.* & postea, *Fluminis Sabbationis origo est supra Kalikout* (Kalikout longe supra terminum Lamiki, quem vltra Sinum Barbaricum locat) *& distinctionem facit inter Indos istos & regni Iudæorum terminum: ibi illud flumen certissime inuenies.* Porro ab illo flumine, quod magno strepitu aquæ loco lapides versat, differt loco, conditione & substantia fluuius, cujus circa Agrippæ regnum fluentis Iosephus Halos.7.13. his verbis meminit, *Totus à fontibus deficiens, sex diebus siccum exhibet oculis locum; postea quasi nulla facta mutatione, similis septimo die exoritur.* Cum *similis* dicitur, hoc sibi vult author, rapidè fluere, vti solet sex diebus exceptis, quibus exiccatur, vel siccum alueum relinquit. Vbi subesse naturalis quædam ratio videtur, quæ veluti in febribus certas ac statas motuum periodos seruat. Tale quid in Nubiensi legitur, sed alio loco in Sicilia. Ita enim scribit parte se-

te secunda Climatis quarti, de fonte quodam in Xili castro: *Fluit tempore precum* (non quod preces expectet quandocunq; fiunt; sed, vt existimo, istis statis horis fluit quibus Arabes communiter precari solent: ista tempora fortuitò concurrunt) *& arescit extra illud tempus*. Hæc mira sunt; sed ad istud figmentum Iudæorum non accedunt, qui ex aqua lapides faciunt, & lapideum flumen nobis obtrudunt; quod certa interualla seruet, ne Israëlitæ conclusi elabantur. Verum de istis satis, ne cui nausea moueatur, qui ad magis seria anhelat.

pag. 87, lin. 23. *cum finitimis filiis Chus*, siue Aethiopibus. Caue Aethiopiam sub Aegypto intelligas: nam præcedentia de Oriente sermonem esse docent manifeste. Verum hæc כוש illa est, è qua Assyriæ rex colonos in terram Canaan misisse legitur 2 Reg. 17, 24. vbi cum Babylonia conjungitur. Itaq; Abrabaniel ex eo quod cum Babylone vel Babylonia conjungatur, ad hunc modum exponit, *Cuth est ciuitas alia in Chaldæorum regione*. Non procul à Chaldæa fuisse facile crediderim: an ciuitas, num verò regio, in medio relinquo; similiter quia כוש *Aethiopia* & כות sono fere conueniunt (cum ת in fine vt ש ferme multis sonet) an Æthiopia Orientalis intelligatur, quam innuit Herodotus; vbi in hæc verba scribit in Polym-

lymnia fol.ed.H. St. 258. *Aethiopibus quidem qui sunt vltra Aegyptum, & Arabibus preerat Arsames: qui verò ab ortu solis erant Aethiopes (bifariam enim militabant) ordinati erant cum Indis.* In itinerario Eldadi כוש pro כות vsurpari non sine causa quis existimet. Nam quum Danitas, initio Jeroboami regis, cum Judæis pugnare detrectantes, ad remotissimam regionem discessisse fingit, hæc habet verba, *Ascendebant secundum flumen Pischon proficiscentes super Camelis & castrametantes, donec ad regionem* כוש *sive Aethiopiam peruenirent.* Quod historiam Eldadi concernit, nugatur & fabulas nobis propinat: quemadmodum interdum Benjamin, vt quum aït in sequentibus Turcas habere duo parua foramina loco nasi. quasi verò natio illa, vnde Turcæ in citeriorem Asiam profecti fuere, nos lateat; vt nobis tam facile imponere possit.

Lin 25. *Cum Copher Althorech* vel Alturc. Cum Turciæ paganis.

Pag. 95, lin. 3. *Excurritur, aditurq́; Sol.* Manè Soli obuiam occurrunt.) Vetus hæc fuit idololatria; adeo vt Judæorum temporibus jam inualuerit. Imo non tantum currebant obuiam soli; sed vehebantur equis & curribus, quos in eum vsum paratos habebant. Insignis est ea de re paragraphus 2 Reg. 23. 11. *Aboleuit* (Josias) *equos illos quos posuerant reges Iuda Soli, ab ingressu in domum*

Iona .... currus autem solis combussit igni.

Pag.96, lin.1. *Quem Elhotha vocant.* diuinitatem vocant

Pag.97, lin.7. *A quibus tamen non videtur.* Illi deinde eum nullo modo vident.

Lin.17. *Sunt qui dicant mare illud, quo iter fit, esse mare excisum siue fretum.* Maris, quo iter faciunt, nomen esse ferunt Mare concretum.

Pag.98, lin.1. *Boum coria &c.* Tam putida fabula ingenium & indolem Benjaminis nobis satis superque exprimit, adeo vt vel hinc constare queat, quam fidem in aliis multis mereatur. Non est ergo, quod R. Isaac filius Aramæ autoritatem ipsius ad eludendum comma 10. capitis 49 Gen. producat, vbi argumento inde deprompto satisfacere allaborat.

Lin.26. *Indiam Aethiopicam.* Indiam continentem.

Pag.99, lin.1. *Nulli gentium iugo subiecti.* Quin passim in oriente multi sint Israëlitæ infitias non eo: sed nulli gentium jugo subditos nego; nec id vnquam Judæi probabunt, ea se conditione vrbes (vt noster ait) ac regiones incolere, vt aliis non pareant. Porrò obserua nostri stratagema: ne quis in ista loca inquirens, falsi eum conuincere queat, per ambages & ignota nomina nos deducit (quod etiam alicubi antea in simili

causa

causa fecit) quasi hoc ad rem astruendam sufficiat, si locus licet ignotus apponatur. Ita etiam Eden & Telassar vbi sita fuerint, incertum & dubium est: procul in Oriente fuisse, est in confesso; sed destinatam climatis partem assignare difficile. Hierosolymitanus tamen Gen. 10. locum designat his verbis, *Telasar inter Niniuen & Hariath*: vbi postrema vox cum Aria conuenit. fidem autem illum in Geographicis semper non mereri, satis liquere autumo: ideoq; id in medio relinquo. Verum noster quasi perturbare lectorem studuerit, regionem quoque Telassar cum Edene vicinam facit Lybiæ: atqui Lybia in Africa reperitur, quò noster (vt hoc addam) tam paucis etiam diebus ex remotis Indiarum insulis remeare non potuit. Cum multa ipsum ex auditu malè percepisse; tum nonnulla data opera & de industria ad gentem suam extollendam fingere obseruamus.

pag.101, lin.3. *Saamiin*. Syrorum.

Lin.23. *Soan regia in vrbe Misraim constituta*. Misraim pro vrbe accipi à Benjamine circumstantiæ & verba docent. quî ergo Tsoan in ipsâ Misraim sita dicitur? nam si Chaldæo & Græcis LXX credimus, Tsoan est Tanis.

Lin. 29. *ab Amir Almumanim Alghabazzi*. ab Imperatore fidelium Abaside.

pag.

Pag. 102. lin. 7. *Misraim.* Ciuitas toti regno cognominis est, eaq; duplex, vt paullò inferiùs pag. 104, lin. 24 obseruatur: vna eaq; vetus deuastata est; altera eaq; noua hoc paragrapho designatur. eademq; etiã Kairo dicitur, vel Kara, ut legitur f. 147 Jouchasin; *Cara est Mitsraim.* Aliàs etiam dicta fuit Fustaat: cujus etymologiam habes in Historia Saracenica Elmacini l. 1. c. 3. *Mitsra* (siue Mitsraim) *est Fustaat: nominatur autem eo nomine, quia Omri tentorium ad eam figebatur, antequam Alexandriam peteret.* Quum enim ipsis post expugnatam Alexandriam reuersis, quæreretur vbi castra haberent, respondebatur *Fustaat*, quasi dicas ad *tentorium* quod apud Misraim fixum erat, ibique ob columbam supra ipsum nidulatam remanserat. vnde postea Misraim Fustaat, id est, Tentorium dicta fuit. Paulo aliter hæc narrat Nubiensis parte 3, climatis tertii. Quod verò eam muro cinctam neget Benjamin, cum Elmacini verbis non conuenit: siquidem Elmacin9 loco jam producto, *Muro cinxit Omrus filius Alasi ciuitatem Misram.* Longe ante Benjaminis peregrinationem.

Lin. 18. *In insulâ quam fluuius facit.* Hæc insula duob9 Nili brachiis ante Fustaat siue Misraim cingitur: in cujus parte superiore est cisterna ingens, ad quam gradibus marmoreis descenditur. Hic (ut Nubiensis tradit

par-

part.3 cl.3.) *In medio cisternæ columna marmorea exstat in qua sunt signa numerorum cubitorum, & digitorum qui iis comprehenduntur. Supra capitellum columnæ structura saxo constans, eaq; colorata, distincta auro, & lapide cyaneo, colorumq; generibus iisq; fabrefactis.* Summa, Nili aquam ad cisternam (in qua est columna) per canalem duci; eoq; nonnisi Nilo excrescente ingredi: crescere Nilum cubitis octodecim: si viginti cubitis, damnum inferre: cum minus duodecim, quæ vsitata & ordinaria incrementi quantitas, excrescit, defectum annonæ caritatem inferre. Vnde Benjaminem, vt alia multa, sic mensuram duodecim cubitorum, malè percepisse videmus.

Pag.106, lin.9. *Vrbs ipsa super soli pauimentum egregiè ædificata.* Vrbs ipsa est superiori loco condita: ab inferiori parte conuexa, innitens fornicibus.

Lin.15. *In quâ portâ via facta & strata fuit ad portum ipsum Alexandriæ vrbis.* Vbi aggerem ad portum Alexandriæ per integrum milliare intra ipsum mare Alexander duxit.

Pag.108, l.10. *Rakophia, Cartonia &c.* Gracouiæ, Cordubæ, Hispaniæ, Russiæ, Germaniæ, Heluetiæ, Daniæ, Gelats, Flandriæ, Hitar, Normandiæ, Franciæ, Pictonum, Andegauorum, Burgundiæ, Mediolani, Prouinciæ, Genuæ, Pisarum, Aquitaniæ, Aragoniæ.

Pag.111, lin.vlt. *Moraina.* Morignano.

Pag.

Pag.112. lin. 2. *Bardin.* S. Bernardin.

Lin. 7. *Kesamburk.* Susenburk.

Lin. 13. *Konphilinas & Odrancab &c.* Coblentz, Andernach, Cub, Creutznach, Bing, Germersheim & Munster supciior.

Pag.133, lin. 4. *Quoad veniat tempus cantici & vox turturis.* antequam tempus minuritionis & vox turturis adueniat. Cant. 2, v.12. Obscuriora hæc sunt: quorum hic sensus, nondum adesse Messiam, sed signa illa & indicia præsentis Messiæ expectanda, quæ in Cantico Cant. sponsæ siue Ecclesiæ proponuntur. Ibi enim ipse loquens introducitur & cœtum suum excitans: quod præcedentia tempora hiberna præterierint; jucundum verò ac florens tempus jam appareat, exorto justitiæ sole. Vnde noster duo deprompsit, minuritionem & vocem turturis: quæ æstatis jam ineuntis indicia in hunc modum conuenienter enarrat Sal. Jarchi, *Tempus minuritionis aduenit, quo aues edunt minuritionem & cantum suauem iis qui iter faciunt.* Vox turturis: *hic prout verba sonant, designantur turtures & columbæ. aues cantare & cantillare solent mense Nisan*, siue veris initio. Hoc ergo pacto æstas indicatur; vel potius æstatis initium siue veris tempora. Verumenimuerò cum alii nonnulli Judæi, tum Benjamin noster, priorem Messiæ aduentum adumbrari existimat. Hinc Rabbi Alschech

Schech ad hunc versum, *Etiam* vox turturis (*qui est Elias, vnus exploratorum qui explorarunt terram temporibus Iosua*) *annon audita est in regione nostra Propheta operâ? secundum illud dictum Mal.3,5. Ecce ego missurus sum vobis Eliam Prophetam*. Quamuis alienum sit, Eliam inter exploratores numerari; id verum ac Christianum, verba Mal. ad Messiæ aduentum cum Euangelistis referenda & Eliam statui Messiæ præcursorem. Hujus ergò vocem, turturis voce à Salomone innui existimat: adeoque cum nostro facit, qui ista aduentus Messiæ indicia agnoscit.

Lin.15. *Suntpraterea Astranburk, & Damvasburk &c.* Argentoratum siue Straesburg, Duisburg vel potiùs Ausburg, Mantern, Pesinges vel potiùs Freising, Bamberg, Tsor & Regensburg.

Lin. 27. *à portâ Praga ad portam vsq; Pin.* ad portā vsq; S. Nicolai vel potius Pinego.

Pag.114.lin.4. *Prussia.* Russiæ.

L. 7. *Ex vrbe al Sanad.* fortè regione Elsas.

Ibid. *Fran ia, quæ regio Sarphat ab antiquis dicebatur.* Iudæi ex prava interpretatione commatis penultimi Hobadiæ, צרפת Franciam esse existimant: quandoquidem enim illic de liberatione è captivitate agitur, & Chaldæus illic per ספרד Hispaniam intelligit, altera voce Franciam designari posse autumant; siquidem ad utramque

regi-

regionem veluti ultimas captivitatis in Occidente oras Israëlitæ commigrarunt. Attamen צרפתה est ultimum terræ sanctæ ad Septentrionem oppidum 1 Reg. 17. 9. Adeo ut verborum Obadiæ hic sit sensus, Abrahami prolem inde à Septentrione terræ Canaan ad ejusdem Austrum usque, regionem suam recuperaturam. Sive ita hyperbolicè reditus è Babylonia describatur, quo in terram Canaan reversi sunt; sive allegoricè Ecclesiæ restauratio adumbretur. Cujusmodi figuratas formulas & Iudæi sæpe agnoscunt, & orientales passim usurparunt, ac etiamnum usurpant. Denique quemadmodum Iudæus suæ genti ex illo 30. c. Deut. post *conversionem* exoptat restaurationem qua in *libertatem* vindicentur; sic illius gentis *velamen* ex Esa. 25. 7. (ubi de Messiæ aduentu) expendens, quo conuersio impeditur; conuersionis, velaminis auferendi, & libertatis assequendæ viam his Pauli 2 Cor. 3. 16. 17. verbis ostendo: Ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. quæ cum Esa. 25. 7. quò Paulus respexit, conferantur.

Ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

ILLV-

ILLVSTRISSIMO DOMINO

IOHANNI OVANDO

Regiorum Consiliorum Indici, & rationum Præsidi summo ac dignissimo,

Bened. Arias Montanus S.

SVperioribus annis Tridenti agenti mihi amici cujusdam Veneti munere libellus Hebraic⁹ contigit Constantinopoli allatus, cujus inscriptio erat MAZZAGHOTH BENIAMIN; quem cùm Martino Ayalæ tunc Segobiensium Episcopo, doctissimo pariter ac piissimo viro, neque Hebraicæ linguæ ignaro, ostendissem, vt ad doctorum vtilitatem Latinum facerem sæpissimè monitus fui, aliis etiam amicis, quibus libelli argumentum signi-

tibi vir amplissime perspectissimum esse existimo, ita omni ætati nostræ & futuris etiam sæculis [si tantum industriæ meæ exigui fructus durare possunt] volui esse quam testatissimum. Vale, & Ariam tuum salutari Deo commenda. Antuerpiæ Idibus Octobris M D LXXIIII.

IN ITINERARIVM BENIAMINI

PRAEFATIO.

Singulari quodam Dei munere Hispanorum genti tributum esse arbitror, vt terrarum orbem, remotissimasq; maris ac terræ vias omnium mortalium audacissimè & felicissimè percurrant; nullisq; temporum locorumve periculis aut difficultatibus deterriti ab incepto vmquam, nisi vel voto vel vitæ peracto cursu, desistant: atq; ii qui postremas orbis partes habitare censentur, tamen se in ipso medio terrarum loco esse existimantes, tamquam totius mundi ciues nullum non adeant & penetrent locum, nullibi non versentur, nulla hominum ceterorum commercia non frequentent. Nam præter quam quod hoc nostro sæculo Europa ferè omnis Hispanis vel militibus, vel mercatoribus, v[el] aulicis viris principibus & principum r[...]

stris, vel studiosis litterarum referta est, multiq; in Asia, plurimi in Africa negotia habent; antiquis etiam Græcorum, Carthaginiensium atque Romanorum temporibus nulla in expeditione, ex iis quæ memorabiles habentur, Hispanum militem defuisse constat: quòd natio hæc ad ferendos labores, pericula obeunda, resq; gerendas perpetuò strenua atq; apta sit, moribus & ingeniis polleat temperatioribus, & ad omnium populorum consuetudinem vel excipiendam & fouendam, si æquiorem experiatur; sin verè duriorem, vel ferendam vel tolerandam apprimè aptis: deinde etiam videndarum & cognoscendarum studio rerum, vt si qua alia, maximè ducatur; quæ omnia aptos homines ac promptos, atque ad peregrinandum impigros reddunt. His etiam illud accedit, quòd cùm varij varia euentu aliorum regiones adeant & frequentent; Hispani ferè omnes præter ceteros mortales peregrinationibus maximè excoluntur: adeò vt inter hos ij, qui sua, in quibus nati sunt, loca non excesserint, quamquam pij atque boni sint; rudiores tamen & ad gerendas res minus idonei plerumque videantur. Adiuuantur profectò multi ex his lectione & consuetudine eorum, qui multa vel viderunt

vel

vel audierunt aut legerunt: sed dici vix potest, quanto discrimine referat inter eos, qui solo priuatæ vitæ usu, atque eos, qui itineribus faciendis docti instructique euasere.

His omnibus de caussis illud euenisse arbitror, quod magno diuinæ prouidentiæ atque indulgentiæ argumento, admirabilique beneficia nostra ætate, atque adeò recenti adhuc viuentium hominum memoria Hispaniæ regibus est concessum, ut nostrorum hominum opera remotissimæ, atque multis antea sæculis apud Græcos & Latinos ignotissimæ prouinciæ illæ, quas Americas, Peru & nouam Hispaniam vocant, aperirentur, & illarum incolæ atque indigenæ ad humanorum morum, nostræque consuetudinis, atque ad id quod maximi faciendum est, hoc est ad Christianæ religionis communionem conciliarentur. ad quam efficiendam rem nullus vmquam tantus labor suscipi potuit, ut fructui, qui ex euentu percipitur, par esset. Iam verò Lusitanos, qui & ipsi Hispani sunt, & religionis cultores obseruantissimi, rerumque publicarum studiosissimi habentur; magnam hujus laudis partem obtinere nulli hodie totius orbis genti ignotum est: quippe quos longissima nauiga per Atlanticum, Aethiopicum &

cum Oceanum instituta, bellis aduersum Christianæ fidei hostes feliciter gestis, Orientis totius continentem oram ad Synarum usque regionem cum insulis omnibus interjectis, partim virtute bellica subegisse, partim verò commerciorum & collatorum beneficiorum consuetudine, sibi atque Christianis omnibus, qui occidentaliores regiones incolunt, associasse manifestum est. Quisnam verò apertarum terrarum fructus mortalibus contingere soleat, præterquam quod res ususq; indicat, in Geographia sacra abunde est à nobis demonstratum. Hujusmodi verò varias orbis regiones visendi & cognoscendi studium Hispanis hominibus fuisse, argumento est Pomponij Melæ Bætici doctissimus liber De situ orbis inscriptus; cui vel descriptionum elegantia, vel breuitate atque perspicuitate, vel ipsa rerum commemoratione & copia nullus ejusdem artis quamuis copiosus atque eloquens auctor, mea quidem sententia, est anteponendus. Sed illud maximè hanc Hispanorum propensionem, diligentiam & felicitatem probat, quòd ex Iudæis etiam (quod hominum genus postquam à Deo repulsum inter ceteros mortales perinde atque captiuum versatur, ad hujusmodi labores timidius,

dius, ineptius atque segnius esse solet) nonnulli etiam in Hispania nati & educati hac etiam parte audaciores, flagrantioresq́ue extiterint, idque non sine felici exitu tentauerint: inter quos præter Mosen Nahamani filium Gerundensem doctum virum, vnus quoque Abrahamus Esdræ filius Toletanus, homo philosophus ac medicus eruditissimus, sacrorumq́ue librorum sua lingua commentator illustris, fuit; à quo alij atque alij qui editi sunt libri, in aliis atque aliis terræ prouinciis vel maris insulis conscripti fuisse indicantur. Verùm omnium qui de hoc genere scriptum aliquid reliquerunt, præstantissimum & locupletissimum non solùm auctorem, sed etiam testem & inspectorem Benjaminum Tudelensem ex ea Cantabriæ parte, quæ nunc Nauarra vocatur, virum Iudæum fuisse, liber ab eodem compositus apertè declarat; ostenditq́ue neminem vmquam ex Græcis aut Latinis Geographis exstitisse, qui continuato labore & studio tantum itineris inierit & confecerit; huic quippe homini totum ferè terrarum orbem, præter nunc recens repertas Oceani occidui prouincias, adire & perlustrare, vel saltem totum hoc nostrum hemisphærium peragrare; &

 pera-

peragratum describere contigit. Ille enim Israëlitas omnes, qui per cunctas ferè regiones dispersi sunt, visendi studio ex Hispania ante annos vnum & quadringentos profectus, Galliam, Italiam, Græciam, Macedoniam, Aegæi maris insulas, Phrygiam, Pamphiliam, Armeniam, Asiamq́ omnem minorem, vtramq́ Syriam, Palæstinam & Damascenam, Chaldæam regionem, Arabiam, Persiden & Indiam ad Sinas vsque. De inde Indici oceani insulas, Aethiopiam eam, quæ vltra Aegyptum est, Aegyptum, Arabiæ solitudines, Siciliam, Germaniam & Bohemiam atque Prusiam notatis itineribus dimensus peragrauit; peregrinationemq́ suam adeò breuiter atque dilucidè descripsit, vt nulli ex antiquis vel arte cedere debeat, vel labore non antepòni jure possit. Additis iis omnibus quæ in locorum vel hominum obseruatione commemoranda videbantur; atque fabularum ab historiis non indoctè notato discrimine cum opportuna significatione variæ atque antiquæ lectionis juxta singulorum locorum commoditatem obseruata: quæ cùm in aliis libris, tum præcipuè in sacris scriptis explicandis non vulgari vsui esse possit. Quòd si totum opus, vt ab auctore ipso conscriptum

est.

est, nobis contigisset; longè plura; quæ ad variam naturæ rerum cognitionem facerent, eáq; plenius & melius quam in hac epitome sunt descripta, haberentur, quæ nunc breue hoc tantum opusculum nactis desiderari necesse est: séd hujusmodi jacturarum exempla jam frequenti incommodo conspiciuntur apud historicos aliosq; auctores, quorum opera cum magno posteritatis damno à quibusdam in compendium sunt redacta. Sic Iustinus, sic Florus, alter Trogi Pompeij libros omnes, alter T. Liuij magnam partem, dum in breue cogere studerent, è manibus hominum prorsus abstulerunt: quo fit vt plus inuidiæ quàm compendij hujusmodi abbreuiatorum diligentia lectoribus & veri cognoscendi cupidis afferat. Audio autem hujus Benjamini integrum opus in Aegypto apud Iudæos Alexandriæ agentes conseruari; cujus exempli copiam vel principis alicujus liberalitate, vel studiosi cujuspiam cura in publicum vsum aliquando nobis fieri percupimus, non dubitaturi interpretandi laborem subire, si nostra id fuerit facultatis; sin minus, non deerunt bona ingenia ad juuandos mortales nata, quæ id plenius atq; melius, quàm nos, præstent.

Nobis

Nobis tamen quoad vita diuino beneficio suppetierit, quidquid opportuni temporis nancisci contigerit, ad piorum & studiosorum hominum vtilitatem in bonis litteris, maximè verò in sacris studiis pro ingenij nostri tenuitate excolendis ponere, vota nostra Deo probante, certum consilium est.

PERE-

PEREGRINATIO BENIAMINI FILII IONÆ IVDÆI.

EPitome narrationum Beniamini filij Ionæ Tudelensis, ex Nauarræ siue Cantabriæ prouincia, qui contentè suscepto itinere plurimis & remotissimis peragratis regionibus eas res omnes descripsit, quas vel ipse conspexit, vel à probatæ fidei viris accepit; easdemque in Hispania retulit. neque solùm res hujusmodi commemorauit, sed maximam etiam partem magnorum ac principum virorum (Israëlitarum) qui in singulis locis ab ipso perlustratis morabantur. Hæc omnia demum ipse in Castellæ regionem reuersus, populo suo narrauit, anno nongentesimo trigesimo tertio.

Ab orbe condito 4933. Nunc agitur 5314.

Fuit verò Beniamin narrationis huius auctor vir prudens & ingeniosus, legis & consvetudinum peritus, veriq; amantissimus; adeò vt quæcumq; dixerit, postea diligenter examinata & explorata constantem fidem fuerint promerita: cuius verborum initium sic habet.

DIXIT Beniamin filius Ionæ probandæ memoriæ: Ex Cæsar-Augusta vrbe initio pro-

Cæsar-Augusta. Tortosa. Tarracona.

profectus, secundum Iberi fluminis ducta Tortosam veni; indeq; Tarraconã petij antiquam vrbem à filiis Enac & à Græcis ædificatam; cuius constructionis par elegantia in nullis aliis Hispaniæ regionibus inuenitur. adiacet autem vrbs ipsa mari. Inde verò duorum dierũ itinere Barchinoniam ingressus fui, in qua Synagoga sacra est sapientibus ac prudentibus frequens, & magnatibus etiam ornata, inter quos Magistri Seseth & Sealthiel & Selomo filius Abrahã filij Hhazzidai felicis memoriæ. Est autẽ parua, sed elegans vrbs ad ipsum maris littus sita, variis negotiatorib⁹ ex omni regione eò confluentibus celebre emporium Græcis, Pisanis, Genuensibus, Siculis, Ægyptiis, Alexandrinis, & ex terra Israël, omnibusq; finibus illius. Inde verò profectus itinere sesquidiei Gerundam veni; in qua Synagoga parua est Iudæorum. Illinc trium dierũ itinere Narbonã, quæ vrbs legis antesignana est: ex ea enim proficiscitur lex in omnes regiones; vbi sapientes sunt & magni & suspiciendi, in primis Kalonymos, filius magni ac suspiciendi Theodori bonæ memoriæ, ex semine Dauid recta genealogia, qui prædia & fundos habet à principibus regionis, nullius hominis vim aut impetum metuentia. est etiam imprimis Abrahã Synedrii caput, & Machir,

Barchinonia.

Gerunda. Narbona.

&

& Jehuda, & alii his pares ſapientum diſcipuli. ſuntq; hodie in ea Iudæi trecenti ferè. Inde verò leucis quatuor in vrbem Bidraſch, in qua vniuerſitas eſt ſapientũ diſcipulis culta; quorũ capita ſunt Selomoh Hhalpetha, & Ioſeph filius Nathanael bonæ memoriæ. Inde verò duorum dierum itinere facto in Tremulum montem, qui Peſſulanus olim, ab incolis nunc Mompelier vocatur, vrbem negotiationi & mercaturæ opportunam, à mari leucis duabus diſsitam, à variis nationibus commerciorũ cauſſa frequentatam, Idumæis & Iſmaëlitis ex Algarba, Longobardis, & ex magnæ Romæ regno, atq; ex omni terra Ægypti & Iſraëlis, ex omni regione Galliæ & Hiſpaniæ & Angliæ; atq; ex omnibus gentium linguis ibidem inueniuntur operâ Genuenſium & Piſanorum. Sapientum quoque diſcipuli ibidem ſunt hac ætate percelebres, in primis Reuben Theodori filius, & Nathan Zachariæ filius, & omnium præcipuus Semuel, & Selamias, & Mardochæus, qui jam vita defunctus eſt. Nonnulli inter illos ditiſsimi ſunt & liberales in pauperes; qui cunctis ad ſe venientibus ſubſidiũ ferunt. Inde paraſangis quatuor eſt Lunel inſignis vniuerſitas Iſraëlitarum legis ſtudio die noctuque vacantium, vbi magnus ille magiſter Meſſulã felicis recordationis

forte Beſiers

Montis Peſſulani celebritas.

Lunel.

tun:

tunc erat cum quinq; ſapientibus& diuiti-
bus filiis Ioſeph, Iſaac, Iacob & Aharon, atq;
Aſſer Phariſæus, qui ſeparatus ab oculis
mundi noctu diuq; libris incumbit, jeju-
nans, & carnium eſu perpetuò abſtinens;
idemq; in antiquorũ ſententiis ac traditi-
onibus apprimè verſatus, & magnus Moſes
Niſus, & Samuel ſenex, & Salomo ſacerdos,
& magiſter Iudas Medicus filius Thebonis
Hiſpani. quicumq; verò legis addiſcendæ
cauſſa è remotis regionib9 veniunt, ab his
excepti aluntur & docentur beneficio vni-
uerſitatis, quæ victum & veſtitum illis ſup-
peditat, quamdiu in ſcholis verſari cõtin-
gat. Sunt autem viri ſapientes & præcepto-
rum obſeruatores, prompti ad ſubſidium
afferendum cunctis fratribus ſuis tam re-
motis quã proximis. eſt autem ibidem Iu-
dæorũ ſynagoga ferè trecentorum. diſtat
verò à mari altero miliari. Illinc autẽ qua-
tuor poſt leucas Pothiaquiers eſt magnum
caſtrũ, in quo quadraginta ferè Iudæi ſunt,
& magnum conſiſtorium apud Abrahamũ
filium Dauidis, felicis famæ, virum officio-
ſum, & tum in diſciplinalibus, tum etiã in
ſacris libris apprimè doctum, quem è re-
motis locis legis addiſcendæ cauſſa cõplu-
res adeunt; in ipſiuſq; domo humaniſſimè
excepti docentur: & ſi quibus ſumtus faci-
endi copia deeſt, ipſe liberaliter in omnẽ
vſum

vsum ex sua pecunia erogat; est enim valdè diues. sunt prætere a illic docti viri alii, vt Ioseph filius Menahhem & Benbenoseth & Benjamin & Abraham & Isaac filius Mosis laudabilis memoriæ. Inde ad quartam leucam Nogheres oppidum dictum Burgum Sancti Ægidii, vbi vniuersitas est Iudæorum ferè centum sapientum, quorum antesignani sunt Isaac Iacobi filius, & Abraham filius Iudæ, & Eliezer & Isaac, & Moses, & Iacob filius magni magistri Leui optimæ memoriæ: distat hoc oppidum tribus miliaribus à mari: situmq; est juxta flumen magnum cui nomen Rhodano, quod vniuersam regionem eam, quæ Prouincia dicitur, præterfluit: ibidem verò præcipuè nobilis ac suspiciendꝰ est Abba filius Isaac probandæ memoriæ præfectus à principe Domino. Inde post quatuor leucas Arelatum vrbem veni, vbi ferè ducenti Israëlitæ sunt, inter quos præcipui sunt Moses, Tobias, & Isaias, & Selomoh, & Nathan magnificus, & magister Abba Meri celebris vir. Inde verò tribus itineribus Massiliam deductus sum, vrbem eximiis & sapientibus viris illustrem, duobus collegiis insignem Iudæorum ferè trecentorum. ex collegiis alterum maris littori adjacet inferius, cui tamquam turris quædam imminet, alterum in editiore loco situm: estque apud illos ma-

Arelatum.

Massilia.

gnum consistorium discipulis sapientum cultum, Simone filio Antolij, & ejusdem fratre Iacobo & Lebaaro, qui primores in superiori collegio habentur: in inferiore verò, Iaacob Pirpsienus diues, & Abraham, & Mair, hujusq; gener Isaac, & alter Mair. Est autem vrbs hæc cõmerciis valdè celebris in maris littore; ex qua nauigio conscenso quatuor dierum nauigatione Genuam venitur, vrbem maritimam, in qua erant duo Iudæi fratres, Samuel filius Calaam, & frater hujus ex Sephta Africæ vrbe, viri boni. est autem vrbs muris cincta, nulli regi subdita, sed à magistratu gubernata, qui ciuiũ voluntate & suffragio constituitur. sunt autem in singulis horum domibus singulæ turres constructæ; inter quos si aliquando dissidium accidit, è turribus illis pugnatur. Sunt Genuenses in mari potentes, vtunturq; triremibus, quas galeras vocant; hisq; varia hostilia loca inuadentes exspoliant, captasq; prædas domum asportant. bellum autem cum Pisanis gerunt. Distant verò à Genua Pisæ duorum dierum itinere, ingens vrbs, in cujus domibus ferè decem mille turres numerantur ad pugnandum aptæ & instructæ, si quando dissidium aut pugnæ necessitas existat. ciues ipsi omnes strenui, neq; regi neq; principi alicui parentes, sed magistratui ab ipsis creato.

Genua

Pisa.

Erant

Erant autem hîc Iudæi ferè viginti, in quib. primi Moses & Hhaiim & Ioseph. vrbs ipsa muris non est munita; distatq; à mari quatuor miliaribus, in quod nauigiis descenditur per fluuium qui regionem ipsam mediam perlabitur; vrbemqúe intrat. Inde quatuor post leucas Luca est magna vrbs, in qua Iudæos quadraginta ferè inueni; atque in his præcipuos Dauid, Samuel, & Iacob magistros doctos viros. Inde sex dierū iter Romam vsq; est, maximam olim vrbem gentiumqúe imperij caput. Ibique erant Iudæi ducenti ferè honesti viri, nulli mortalium tributum pendentes; ex quibus aliqui Alexandri Papæ ministri sunt Pontificis maximi totius religionis Christianæ. erant autem ibidem doctissimi viri, in primisque Dauid Magnus, & Iehiel Papæ minister, iuuenis elegans & prudens, frequens in domo ipsius, vtpote domus & vniuersæ rei familiaris præfectus. Estq; nepos Nathan auctoris libri & commentariorum Aaruch. sunt etiam Ioab filius Magni Selomonis & Menahem synedrij caput, & Iehhiel habitans trans Tiberim, & Benjamin filius Sabchi bonæ memoriæ. Est autem bipertita vrbs ipsa Roma, quam Tiberis fluuius interfluit. In priori autem parte fanum maximum est, Romanum Capitolium dictum, apud quod magni Iulij Cæsaris do-

Luca.

Roma.

Alexāder 3 P. M. tēpore Fredericì Barbarossæ.

Auctor libri Aruch.

mus fuit. Sunt præterea ædificia maxima & opera admiranda vltra cetera quæ in toto terrarum orbe inueniri possunt. continet verò spatium vrbs ipsa, si cultam partem cum excisa & inhabitata conjungas, milliaria quatuor & viginti. Suntq; in ea octoginta palatia Regum octoginta à Tarquini regno vsq; ad regnum Pipini, patris Caroli illius, qui Hispaniam ab Ismaëlitis occupatam initio expugnauit. Titi verò palatium extra Romam est; qui à trecentis senatoribus exceptus non fuit, eò quòd in Ierosolymæ obsidione trienniũ consumpsisset, vnũ videlicet annum vltra præscriptum. ibidemq; est pars ædis, palatij videlicet Vespasiani, maximæ & firmissimæ structuræ. Est præterea palatiũ regis Malgalbini, trecenta ac sexaginta palatiola continens ex dierũ anni numero; illiusq; ambitus, quantum ex ruinis metiri licet, trium passuum millia continet. Fuit autem quondam in illo eodem palatio cõmissa pugna, in qua cecidere viri numero plures quàm centum mille; quorum ossa ad hodiernum vsq; diem in aceruum congesta visuntur. insculpsit autem Imperator pugnæ illius simulacrum in omnibus ædium lateribꝰ marmoreo lapide; factionibus oppositis innumeris hominum, equorum & armorum, apparatusq; bellici imaginibus, vt antiquorum bello-

Harum ruinarũ plurimæ sunt jam omnino vastatæ ad materiæ vsũ in alia ædificia.

Nõ satis mihi cõstat quis hic dicatur Malgalbinꝰ. Galbinũ fortasse aut Galienum dixit auctor; sed vitio scriptorũ corruptũ esse nomen.

bellorum monumentum posteritati mirandum relinqueret. eodem loco inuentus est ædificii ordo terræ solo inferior; in quo reperti sunt Imperator, & illius vxor Augusta in solijs compositi, & centum ferè alii homines imperij ministri; omnes arte medica concinnati, vsq; in hodiernum diem.

Inuentæq; sunt in phano columnæ duæ æreæ, Salomonis regis opus, illa inscriptione in vtraq; incisa Hebraicè, SALOMO FILIVS DAVID. Dictum est autem mihi à Iudæis Romæ agentibus singulis annis nona mensis Ab columnas illas sudorem aquæ similem stillare. Est etiam ibi crypta, in qua Titus sanctuarij vasa Ierosolymis allata abscondisse dicitur. Est etiam crypta altera juxta Tiberis fluuij ripam, in qua sepulti sunt decem justi occisi regni (delendi caussa.) Vidi etiam quodam in loco Samsonis simulacrum lapideum, globum in manu tenens, & Absalonis filii Dauid, & Constantini illius magni, qui Constantinæ à se constructæ nomen Constantinopolis dedit. Statua equestris ibidem est ex ære inaurata. Sunt præterea structuræ & opera alia, atque monumenta Romæ quæ nemo hominũ enumerare possit. Roma profecto Capuam duorum dierum itinere veni, magnam quondam à Capi rege, vt ferunt, cõditã, pulchrã vrbem, improbandis tamen

Capua.

 aquis

aquis, ideoq; insalubrem pueris maximè: in qua trecenti ferè Iudæi erant, & in ijs sapientissimi nonnulli & percélebres: præcipui verò erant Compassus & Samuel fratres; & Zaken magnus, & Dauid celebris vir, quem principem nostrum alij appellant. Inde autem Puteolos Surrentum olim dictam magnam vrbem, quam Sinsan Hadar-Ghezer condidit, Dauidis regis metu fugatus; in eumq; deuectus locum: inundatione verò maris populus illius duabus vrbis partibus obrutus demersusq; est. hodieq; visuntur turres & fora in aquis demersa, quæ in media vrbe quondam fuerant. Eodem autem loco fons scaturit, in quo bitumen inuenitur, Petroleum vulgò dictum, quod ex aquis, quibus innatat, collectum ad medicinæ vsus reponitur. Sunt etiam illic thermæ natiuæ aquis medicatissimis, quæ à varijs ægrotantibus salubri vsu petuntur; maximè verò à Longobardis, qui æstiuo tempore remedij quærendi caussa eò veniunt. Illinc profectis quindecim miliarium via sub montibus conficitur; estq; opus à Romulo Romanorum primo rege factum propter metũ Dauidis regis Israël, & Ioab Dauidici exercitus ducis summi. idem etiam struxit opus in montibus & sub montibus, vbi nunc Neapolis est, illustris vrbs & munitissima ad mare sita, à

Puteoli. Surentum. Petroleum. Neapolis.

Græ-

Græcis ædificata. illic habitant Iudæi quingenti ferè, in quib⁹ præcipuè celebres sunt, Ezechias, & Salum, & Elias sacerdos, & Isaac de monte Hor. Inde vnius diei itinere Salernum deuectus sum, vrbem medicorum scholis illustrem; in qua Iudæi ferè sexcenti erant, in his verò eruditione insignes Iudas Isaaci filius, & Melchisedek magnus vir ex Siponto vrbe, & Salomo sacerdos, & Elias Græcus, & Abraham Narbonensis, & Thimon. Vrbs ipsa à continentis parte murorum opere munita est; altera parte maris littori adjacet, turrimq; habet in montis cacumine firmissimam. Inde verò dimidii diei itinere Malfi est, in qua Iudæi viginti ferè erant, in hisque præcipui Hhananeel medicus, & Eliseus & Abuel magnificus. regionis illius incolæ omnes negotijs vacant & mercaturæ, ab agri serendi cura alieni, empta annona viuunt, eo quòd in montibus altissimis in ipsis rupium culminibus habitent: abundant tamen aliis fructibus, vinetis, oliuetis, hortis & pomœriis, omnibus alijs hominibus propter loci situm inexpugnabiles. Inde verò diei vnius itinere Beneuentum distat, magna vrbs, in maris littore partim, partim verò in monte sita. ibiq; vniuersitas est Iudæorum ferè ducentorum, horumque præcipui Colony... Zerah & Abraham celebres viri. ill...

Salernum.

Malfi.

Beneuentũ.

Malchi. rum duorum itinere in Malchi Apuliæ regione, sic dicta à PVL, i. fabis; vbi Iudæi ferè ducenti erant; quorum primores Ahhimaghats, & Nathan & Saddoq. Inde verò itinere vnico Æsculum veni, vbi quadraginta circiter *I*udæos inueni, in iisq; optimates Contilum & Tsemahh generum ejus & *I*osephum. Inde duobus itineribus Tarnaam in maris littore sitam, quò loci qui *I*erosolymam religionis caussa petunt, congregari solent vtpote in portum ad illam nauigationem commodissimum. Erat autem ibidem vniuersitas Israëlitarum circiter ducentorum, atq; in his præstantissimi Elias & Nathan concionator & *I*acob. vrbs ipsa magna atq; elegans est. Illinc vnius diei itinere est Miquoles deuar, quæ ciuitas magna à Gulielmo Siciliæ rege diruta fuit. estq; non solùm *I*sraëlitis, sed etiam propriis gentibus vacua, omninoq; vastata. *I*nde Tarentum dimidio itinere veni, quæ ditiouis Calabriæ initium est, à Græcis habitatæ; vrbem magnam, in qua trecenti ferè *I*udæi sunt, nulliq; ex illis docti, in primis Maali & Nathan & *I*sraël. Hinc vno itinere Barnedis in maris littore ædificatam, vbi *I*udæi decem sunt infectores lanarum. Vnde duobus itineribus Ornedo distat, ad mare sita, Græcorum regionis; ibiq; quingenti circiter *I*udæi sunt, quorum præci-

Æsculum.

Tarentum.

Barnedis.

Ornedo.

pui

pui Menahem, Caleb, Mair, Maali. illinc naui conscensa duobus diebus Ocropon deuectus fui, vbi Iudæus vnicus erat Ioseph nomine; atq; hactenus Siciliæ regnum est. Illinc nauigatione duorum dierum in Lebtan oppidum, quod regni Emanuelis Græci initium est; ibiq; Iudæos circiter centum inueni, quorum capita Selahhias & Ercules sunt. Inde duobus itineribus Achilon, vbi decem ferè Iudæi, quorum præcipuus est Sabthi. Hinc dimidio itinere in Natolicon in ostio maris sitam. Hinc Patran vno itinere per mare deueni, vrbem Antipatri Græcorum regis vnius ex quatuor, inter quos Alexandri vita defuncti regnum est diuisum: visunturq; illic antiqua ædificia maxima. ibidem Iudæi quinquaginta ferè, in iisq; primi Isaac, Iacob & Samuel. Inde per mare dimidio die in Lepantum veni, vbi Iudæi centum circiter juxta mare habitant, quos anteeunt Gazarias, & Salum, & Abraham. Inde sesqui diei itinere in Coreos, vbi Iudæi habitant ducenti ferè, in mõte Poras propria habentes prædia, quæ ipsi colunt: intusq; primi sunt Selomoh, Hhaiim, & Iedaja. Inde trium dierum itinere Corinthum veni; trecentosq; offendi Iudæos, quorum antesignani sunt Leo, Iacob, & Ezechias. Tertio inde itinere Thebas vrbem illam magnã, vbi bis mille Iudæi

Ocropos.
Lebta.
Emanuelis regis Græcorũ initium.
Achilõ.
Natolicon.
Patra.
Antipater rex.
Lepantum.
Çores.
Poras mons.
Corinthus.
Thebæ.

sunt artifices optimi purpuræ & coccini in Græciæ regionibus: apud quos doctissimi viri sunt, peritissimiq; repetitionum & disciplinarum, hujus ætatis maximi, inter quos magnus ille magister Aaron Cutæus, & hujus frater Moses, & Hhaiah, & Elias Thirthinus, & Iectan; quibus nulli in omni Græcia pares sunt, præterquam Constantinopoli. Inde itinere vnico Argyropum ad mare sitam vrbem magnam, & magno ex omnibus regionibus mercatorũ numero frequentatam: suntq; illic Iudæi quasi centum, præcipuiq; inter hos Elias Passeteri9, & Emanuel, & Caleb. Hinc iter vnum est ad Iabusterisam maritimam vrbem, in qua judæi centum ferè, joseph & Samuel & Nathania primarijs. Inde Robinca vnico itinere distat; vbi judæi centum ferè, quibus præerant joseph, Eliezer, & isaac. Illinc vnius diei itinere in Sinon Potamon, vbi judæi ferè quinquaginta; quorum præcipui Salomo & jacob. Estq; initium Balachiæ: cujus incolæ in montibus habitant, Balachi dicti, celeritate ceruis pares, qui è mõtibus descendentes prædas agunt, & spolia à Græcis auferunt, à nemine hactenus expugnati, propter locorum & montium in quibus habitant, inaccessibilem, ipsisque tantum peruiam & notam asperitatem. Neq; verò hi Christiani sunt, neq; judæi, quam-

Argyropum

Iabusterisa.

Robinca.

Sinon Potamos.

Balachia.

quamquã multi apud eos judaicis nominibus appellentur; jactentq; se judæos aliquãdo fuisse, & judæos fratres suos appellent, quos cùm offenderint, exspoliare quidem, nõ tamen occidere, vt Græcos solent: deniq; nullam apud hos obseruaui religionis formam. Illinc duobus itineribus in Gardeghin me contuli, excisam & vastatam vrbem, paucosq; retinentem habitatores Græcos & judæos. Hinc in Armilon duorum dierum iter est, magnam vrbem ad mare sitam, Venetis, Pisanis, & Genuensibus, alijsq; gentibus cõmune emporium, lato spatiosoq; agro: in qua judæos circiter quadringentos inueni; horumque primarios Siloh, & Joseph gubernatorem, & Salomo præcipuum. Ex hac vrbe Bissinam vsq; integrum iter est, in qua judæi ferè centum, primasq; in his tenent Sabthai magnus, & Selomoh, & Jaacob. Hinc per mare duobus diebus Seleucam appuli, à Seleuco conditam, vno ex quatuor illis regibus, qui post Alexandrum surrexerunt: vrbs ipsa valde magna est, in qua quingenti circiter judæi sunt: primusq; horum Semuel genti suæ à rege ciuitatis præpositus cum filijs suis sapientum discipulis, & Sabthai genero ejusdem, & Elias, & Michael. studcnt autem judæi illi artibus manuariis, quibus viuunt. Duobus illinc diebus Mitricin venitur,

Gardeghi. Armilon. Bissina Seleuca. Mitricin.

cur,

tur, vbi Iudæi ferè viginti: apud quos primi sunt Isaias, Machir, & Eliab. Inde in Darman duo itinera conficiuntur, in qua Iudæi sunt circiter centum & quadraginta; hosq́; anteeunt Michael & Ioseph. Ab hac vrbe vnico itinere distat Canisthol, vbi Iudæi viginti ferè sunt. Illinc tribus diebus iter fit ad *Aabidon, in littore sitam. & quinq; itineribus inter montes confectis Constantinam perueni, maximã vrbem, caputq́; regni Iauan, quos Græcos vocant, Emanuelis Imperatoris regiã, cujus imperio duodecim reges parent: quorum singulis singula palatia Constantinopoli sunt; & turres & regiones; hisq́; tota terra subest. Primo ac præcipuo nomen est Aphrippos magnus, secundo Miga Demastocos, tertio Rominos, quarto Makdocos, quinto Alchasom Magli: ceteri nomina his similia habent. Constantinopolis vrbis ambitus miliaria octodecim continet, cujus media pars super mare, altera verò dimidia in continente siue arida est: sitaq́; est super duo brachia maris siue fluminum maxima ostia, in quorum alterum ex Russia, in alterum verò ex Hispania vsq; aquæ confluunt. Estq́; frequens negotiatoribus multis ex prouinciis ac regionibus Babylonis, Senaar, Mediæ, Persiæ, omnibusq́; regnis terræ Ægypti, & Canaan, & regnis Russiæ, Vngariæ, & Psianki

Darman. Canisthol. Alias Habizon. Cõstãtina. Iauan. Græci. Constantinopolis.

& Bu-

& Buriæ, & Longobardiæ, & Hispaniæ. Ciuitas ipsa communis & promiscua est, ad quam maritimo ac terrestri itinere ex omnibus regionibus mercatores confluunt: nullam in orbe parem habet, præter Bagdir maximam illam Ismaëlitarum vrbem. Hîc celeberrimũ templum Sanctæ Sophiæ est. Græcorum autem Patriarcha hîc habitat. Neq; enim hi Romani Papæ doctrinæ correspondent. Alia etiam templa sunt totidem numero quot anni dies. Sed illud maximum thesaurum habet omni æstimatione ferè majorem ex donarijs ac diuitiis per singulos annos allatis ex varijs regionibus, insulis, castellis, castris, & locis, adeò vt nullum totius orbis terrarum templum cum hujus diuitijs comparari possit. In medio autem templo columnæ sunt aureæ & argenteæ; candelabra maxima, & laternæ, lampades, & alia ornamenta ex auro atq; argento plura quàm dinumerare quispiam possit.

Bagdir.

Templi muris proximus locus est ad regios ludos constructus, Hippodromus dictus, vbi quotannis per Iesu Nazareni natalitium diem eduntur magna spectacula; ostenduntur q; ibidem omnes formæ hominum orbis totius omnibus habituum generibus coram Rege & Regina. producuntur etiam in spectaculũ leones, vrsi, pardi, asiniq;

Hippodromus.

asiniq; siluestres, qui pugnam inter se committant: & aues quoq; in eundem modum: neq; existimo in vlla orbis regione hujusmodi magnificos ludos spectari. At verò Emanuel rex præter illud, quod à majoribus habuerat palatium, alterum sibi ipse construxit ad littus maris, quod Bilbernas vocauit: cujus columnas & muros auro & argento conflato obduxit; in quo bella omnia à se majoribusq; suis gesta insculpsit. Solium autem ibidem sibi parauit ex auro & gemmis: idq; aurea corona ornauit supernè pendenti ex aureis catenis; cujus ambitus solio ipsi æqualis est, margaritis & vnionibus distincta, quarum pretium homo nemo æstimare queat, tanto splendore, vt nulla admota lampade noctu videantur & luceāt. Sunt præterea res aliæ eodem loco innumerabiles, narratuq; incredibiles; deferunturq; in illud palatiū quotannis tributa, quibus turres implentur coccinea purpureaq; veste & auro; ita vt nullibi terrarum par structuræ atq; diuitiarum exemplum inueniri possit. Affirmatur autem ipsius solius ciuitatis vectigal ex foris, portu ac mercatorum tributo collectū, ad viginti millia aureorum in singulos dies accedere. Porrò Græci ipsi regionis incolæ auro & gemmis ditissimi sunt, cultuque incedunt sumptuosissimo, vestibus ex cremesi-

Bilbernæ Imperatoris Emanuelis palatiū.

mesmo confectis, intextis auro, aut acupictis, equisq; vehuntur regum filiis omnes persimiles. Regio ipsa amplissima, omnium fructuum generibus abundat, frumenti etiam, carnium & vini copiam habet magnam; neq; similes his diuitias in terrarũ orbe inuenire est. sunt etiam docti, ac Græcarum disciplinarum periti, genioq; indulgentes; comedunt & bibunt vnusquisq; sub vite sua, & sub ficulnea sua: conducuntq; ex omnibus gentium linguis, quas illi Barbaras vocant, milites ad pugnandum cum Soldano rege filiorum Thogarma, qui Turcæ vulgò dicuntur, eo quòd ipsi propter otium ac delicias imbelles & ad prælia ignaui redditi sint; visique mihi fuerint mulieribus persimiles impotentia quadam deliciarum. Nulli autem Iudæi intra vrbem habitant; exclusi enim ab illis sunt brachio aquarum, atque inter illud & Sophiæ maris brachium aliud conclusi; neque in vrbem venire permittuntur nisi nauigio, idque negotiorum & commercij caussa. suntque Iudæi circiter bis mille, qui cum magistris congregantur, hoc est sapientum discipulis, inter quos primas obtinent Abtalion magnus, & Abdias, & Aaron Cuspus, & Ioseph Sarginus, & Eliakim gubernator: ex illis quidam artifices sunt vestium sericarum; quampluri-

Soldanus. Thogarma. Turcæ.

plurimi verò mercatores sunt, ijq; ditissimi. Nulli autem Iudæo illic equo vehi licet, præter Selomonem Ægyptium medicum regium, cujus officio Iudæi recreantur; suamq; captiuitatem solantur, quam grauem sentiunt. oppidò enim inuisi sunt Græcis Iudæi omnes nullo bonorum ac malorum discrimine; propter coriarios; qui dum pelles conficiunt, impuram aquã in plateas ante suas ipsorum portas effundunt: ideoque omnes graui jugo pariter premuntur, atq; in plateis vapulant, & coguntur violenter inseruire. Verùm Iudæi ipsi diuites, vti dixi, sunt, viriq; boni, ac misericordes, præceptorumq; obseruatores: qui captiuitatis miseriam æquo ferunt animo. locus in quo habitant Pera dicitur.

Pera.

Inde duorum dierum nauigatione in Doroston veni, vbi Israëlitarum vniuersitas est circiter quadringentorum, quorum primi Moses & Abias & Iaacob. Illinc Galipolin duobus itineribus, vbi Iudæi ducenti ferè sunt; horumq; præcipui Elias Caphid, & Sabthai Zutra, & Isaac Migas: significat autem Migas Turrim ea lingua, quæ nunc Græcis materna est. Hinc duobus itineribus Calas distat, vbi Iudæi quinquaginta ferè erant; in hisq; præcipui Iudas & Iacob, & Semaias magistri. Inde duorum dierum itinere in Mitylen vnam ex

Doroston.

Galipolis.

Calas.

maris

maris insulis delatus, vniuersitates Israëlitarum in locis decem inueni. Illinc tribus peractis itineribus Hichan veni, in qua Judæi quadringenti ferè erant, quorum capita sunt Elias & Thiman, & Sabthai: ibiq; sunt plantæ ex quibus mastyx colligitur. Hinc verò post duo itinera Ismos est, in qua trecenti ferè Judæi habitant: quos Semarias, Ghobadias, & Joel anteeunt. conueniuntq; eò congregationes Israëlitarum complures. Illinc per mare trium dierum itinere Rhodum appuli, vbi Judæos quadringentos ferè inueni: horumq; antesignanos Aba & Hananeel & Eliam, magistros. Inde quatuor dierum itinere Dophros distat, vbi cœtus Judæorum vnà cum magistris est. Sunt præterea ibidem Judæi quidam hæretici Cyprij, Epicurei, quos Israëlitæ vbique detestantur. At hi profanant Sabbathi vesperum, & obseruant vesperum primi diei.

Hicha. mastix. Ismos. Rhod. Dophros.

Inde duorum itinerum spatio Corkos distat, quæ Edom terræ initium est, ejus quæ Armenia vocatur. Estq; initium principatus Turi domini montium regis Armeniæ, cujus ditio vsq; ad Hhadochian metropolin pertinet; & ad regionem vsq; filiorum Thogarma, quos Turcas vocant. Inde verò duobus itineribus Malmistras distat, quæ Tharsis olim dicta est, ad mare sita. Atq; ha-

Cor- coster- ræ Edō initiũ. Armeniæ ditio. Malmistras olim Tharsis dicta.

ctenus filiorum Iauan regnum est, qui Græci appellantur. Inde duorum dierum itinere Antiochia magna est secundum fluuium Pir in valle Jaboq sita, qui ex Libano regionis Emath monte defluit. Hanc vrbem Antiochus rex ædificauit, cui altissimus mons imminet muro vrbis etiam ambitus. In montis autem vertice fons est, cui homo quidam est præfectus: is per cauas trabes aquam subterraneis conductib9 in magnatum vrbanas domos immissam distribuit. Ex altero autem latere è regione montis vrbs fluuii alueo ambitur. Estq; munitissima vrbs ditionis diffidentiū à fide nostra.

Antiochia in valle Jaboq.

Sunt verò illic aliquot numero Israelitæ artifices vitri, quorum præcipui sunt Mardochæus & Hhaim & Ismael magistri. Hinc duorum dierum itinere Ligam me contuli, quondam Laodiceam dictam, in qua ducenti ferè judæi sunt, primique omnium Hhaia & joseph. Inde duobus diebus in Gebal, eadem Baghalgad sub Libano monte: estq; proxima nationi illi quam appellant HHASSISSIN, qui non sequuntur doctrinam Ismaelitarum, sed cujusdam, quem Prophetam esse existimant: cujus dicto omnes parent siue in mortem, siue in vitam. Hunc autem vocant Hheich al Hhassissin: estq; senator ipsorum, cujus imperio ingrediuntur & egrediuntur viri omnes monta-

Liga quondā Laodicea.

Gebal. Baghalgad.

montani. Est illius sedes in Karmos dicta Kar- vrbe, quæ initium regionis quondam Se- hon fuit: habent autem religionem inter se juxta doctrinam senatoris sui. Suntque in omni loco terrori omnibus; eò quòd reges etiam ipsos ferra occidant. Horumq; ditio ad itinera octo extenditur. Gerunt autem bellum cum Christianis iis qui Fran- ci vulgò dicuntur, cumq; rege Tripolis, quæ eadem Trabelos regionis Saam. Accidit autem non multis antè diebus vt Tripolis regione terræ tremore concussa multi tum ex gentibus, tum ex Judæis obruti fuerint, & domorum atq; murorum ruinis inuoluti, eodemq; tempore perierint etiam in omni terra Israël vltra viginti millia hominum. Hinc vno itinere Gebal distat, altera illa quæ filiorum Amon terminus fuit; vbi Judæi centum ac viginti ferè sunt. Estque ditionis Ginotinorum, quorum princeps Gilianus Enbirenu vocatur: repertusq; est illic locus templi antiqui filiorum Amon; in eoq; idolum filiorū Amon, sellæ, quæ solium dicitur, insidens. Simulacrum autem ex lapide est, auro obductum; vtrinque autem duo feminea simulacra, etiam sedentia: ante ipsum verò ara, in qua Amonitarum tempore sacrificia & suffitus fiebant. Iudæorum autem qui hîc habitant, primi ac præcipui sunt Mair,

Karmozz. Franci. Tripolis. Gebal. Ginotin.

Iaacob, Semha. Estque ciuitas juxta littus maris, quod in Israëlitarum regione est. Illinc duobus itineribus Beritum veni, Beeroth quondam dictam, vbi judæi quinquaginta ferè sunt, Salomone, & Ghobadia, & Josepho antesignanis. Hinc vnius diei confecto itinere in Siiadam, quæ Sidon olim, vrbem magnam, vbi judæi viginti erant: vnde miliaribus ferè decem, gens quædam est quæ cum Sidoniis bellum gerit, genti nomen ipsorum lingua Dogziin, aliis dicti Pagani, nullius religionis aut sectæ, habitant in montibus, in rupium antris & specubus, nulli Regi vel principi parentes; sed temerè viuentes inter montes altissimos & editissimas rupes degunt, itinerum trium protracto spatio vsq; ad montem Hermon. suntq; incestibus infames; matrimonia enim patres cum filiabus ineunt. festo autem annuo, quod sollenne habent, tam viri quàm feminæ, omnes ad commune conuiuium conueniunt, ibiq; vxores inuicem permutant: Ajuntq; hi animam, vbi ex boni hominis corpore discedere contigerit, in infantis eadem ipsa hora geniti corpus migrare. ex mali verò hominis corpore discedentem in canis migrare corpus, aut in aliam belluam. Atq; ita sapiunt, scilicet vt viuunt. Nulli autem apud hos judæi sunt, sed nonnumquam artifices & infectores

Berito. Beeroth. Sidon. Dogziin. Hermõ mons. Palingenesia

ctores vestiũ ad hos veniunt artis vel mercaturæ exercendæ caussa; rursusq; abeunt, humaneq; ab his & amanter excipiuntur Iudæi. Porrò natio hæc velocissima est, mótibus & collibus percurrendis aptissima; à ceterisq; mortalibus inexpugnabilis. Ex Sidone autem itinere vnico distat Tyrus noua, elegans vrbs, commodissimo portu instructa, quem intra se continet, admittitq; naues inter duas turres vtrinq; constructas: ita vt ærea catena à publicanis portorium administrantibus ex altera in alteram turrim extenta, omnis exitus & aditus nauib⁹ per noctem præcludatur, nullusq; possit aliquid è nauibus ablatum asportare. Neq; existimo vllum portũ huic similem in orbe terrarum inueniri. Vrbs ipsa, vt dixi, pulchra est; in eaq; sunt circiter quadringenti Iudæi, inter quos aliqui disciplinalium lectionum periti admodũ, imprimisq; Ephraim Ægyptius judex, & Mair ex Carchasona; & Abraham vniuersitatis caput. Ex judæis ibidem agentibus aliqui naues in mari habent quæst⁹ caussa. Sunt illic vitrarij artifices qui vitrum conficiunt Tyrium dictum, præstantissimum, & maximæ in omnibus regionibus æstimationis. Inuenitur etiam ibidem saccharum optimũ & probatissimum. Conscendentib⁹ Tyri nouæ muros, antiqua Tyrus conspici-

Tyrus noua.

Vitrũ Tyriũ.

Saccharum.

Tyrian tiquæ ruina

ty-

tur mari olim obruta & obducta, distans à noua lapidis funda emissi jactu. quòd si quis scapha aut lintre mare ingredi velit, turres, fora & plateas, & palatia in fundo despicit. Est autem noua Tyrus mercatu publico, ad quem vndiq; cõuenitur, celebris.

Acadi. Ghaco. Asser. Israëlis terra. Inde vnico itinere in Akadin veni, quæ Ghaco olim fuit. Asser tribus terminus Israëlitidisq; regionis initium, ad mare magnum sita, insignis portu, quo Christiani omnes Jerosolymam nauigiis petentes excipiuntur, in quem fluuius vrbem ipsam prælapsus influit, fluuius Cadumim dictus. Flu. Cadumim. Suntq; illic Judæi ducenti ferè, in hisq; præcipui Sadok & Japheth & Jona. Inde leucis tribus in Niphas, quæ eadem est Gad operta, maris littori adjacens, cui ex latere vno Carmel mons imminet. Niphas Gad. Carmel. ad montisq; radices Israëlitarum quamplurimorum sepulcra sunt; inque ipso monte Eliæ prophetæ antrum visitur, juxta quod Christiani sacellum construxerunt, Sancti Eliæ dictum. Elias. In summo verò montis dorso vestigium exstat altaris diruti & combusti in diebus Achab, Achab. cujus in Eliæ historia illustris fit mentio. Estq; aræ illius locus circularis quatuor ferè cubitorum diametro; sub monte ipso ad latus Chison flumen descendit. Chison flumẽ. Illinc leucis quatuor Caphar-Nahhum distat, antiquum retinens nomen; locus editissimus, qui Caphar Nahhũ.

Car-

Carmelum prospectu superat. Inde autem sex leucis peractis Cæsaream deueni, quam incolæ Siseriam vocant; nomen illi antiquum Gad Palæstinorum; in qua erant decem Judæi, atq; ducenti Cuthæi, hoc est Judæi Samaritæ, quos Samaritanos vulgò dicunt. Est autem pulcherrima vrbs, & optima, ad mare sita, ab imperatore Cæsare instaurata & amplificata, deq; suo nomine Cæsarea dicta. Vnde profectus dimidio itinere Cacon veni, quæ Ceila siue Keghila quondam fuit, in qua nulli Judæi sunt. Hinc rursum dimidio itinere in Sargoreg, quæ Luz ab antiquis vocata est; vbi Judæus vnus tantùm est, isque lanarum infector. Illinc vnius diei confecta via Sebasten accessi, quæ eadem Samaria est, in qua Achab regis Israël palatium adhuc internoscitur. Fuit verò munitissima vrbs in monte sita, amœna fontibus & riuis aquarum, & hortis, pomœriis, vinetis & oliuetis: nullumque Judæum habitantem habet. ab hac duabus leucis Nebilas distat, Sichem olim dicta, in monte Ephraim; vbi nulli Judæi sunt: jacetque vrbs in profunda valle inter Gerizim & Ebel siue Hebal montes, in qua Cuthæi circiter centum sunt, solius Mosaicæ legis tantùm obseruatores (hos, vti dixi, Samaritanos appellant.) habent ve[illegible]ò sacerdotes ex posteritate Aharō sacerd[illegible]

Cæsarea. Siseria Gad. Cuthei Samaritani. Cæsar. Cacos. Ceila. Keghila. Sargoreg. Luz. Sebaste. Samaria. Nebilas. Sichē. Ephraim. Ebal.

in pace quiescentis; qui cũ nullis aliis connubia jungunt, nisi cum familiæ suæ feminis aut viris, vt genus impermixtum conseruent: appellanturq́; vulgò ibidem Aharonitæ: verumtamen sunt ministri & sacerdotes legis illorum Samaritanorum. Faciunt autem sacrificia, & incendunt holocausta in Synagoga quã habent in monte Garizim, citantes illud quod scriptum est in lege: Et dabis benedictionem super montem
" Garizim. ajunt verò ipsi illam esse veram
" Domum sanctuarii: indunt autem holocaustum in die phase & aliis festis diebus super aram constructam in monte Garizim ex lapidibus per filios Israëlis ex Jordane sublatis. Iactant verò sese ex Ephraim tribu esse. Apud hos est sepulcrum Joseph justi filii Jacob patris nostri in pace quiescẽtis, quemadmodum dictum est. Et ossa Joseph quæ à filiis Israël ex Ægypto asportata in Sichem sunt condita. Carent autem hi tribus litteris HE ex nomine Abraham; Hheth, ex nomine Iishhac; Ghain, ex nomine Iaghacob. quarum loco Aleph, hoc est spiritum tenuem substituunt. Hoc signo manifesto arguuntur nõ esse ex Israëlis posteritate ac semine, cùm agnoscant legem Mosis his tribus litteris exceptis, quas ignorant. Obseruant autem se à contaminatione mortui, & ossium, & occisorũ, & sepulcri. moris etiam his

Aharonitæ.

Sepulcrum Joseph

his est vestes, quib⁹ quotidiè vtuntur, exuere cùm in Synagogam eundum sit, & lauare aquis corpus, aliasq́; vestes induere in hunc dumtaxat vsum comparatas. Estq́; hic quotidianus ritus. Est autem Garizim mōs fontibus & hortis amœnus: contrà verò Ghebal aridus, saxis & lapidibus plenus, atque inter vtrumq;, vti dixim⁹, vrbs ipsa Sichem sita est. Illinc leucis quatuor Gilboagh mōs est, quem Christiani Gilboe montem vocant, solo sterilissimo & aridissimo. Vnde quatuor post leucas vallis Aialon aditur, quam regionis incolæ Christiani *Val de luna* appellant; à qua vnius leucæ dimenso spatio in Moriam montem veni ad Garaan Dauid dictum oppidum, vrbem quondam magnam Gibghon siue Gabaon dictam, vbi nulli Iudæi sunt. Inde tribus leucis confectis, Ierosolymam ingressus fui, paruam vrbem: tribus muris munitam, in qua multa hominum genera sunt, Iacobitæ, Armeni, Græci, & Gorgeri, siue Georgii, & Franci, ex omnibus linguis gentium. Est autem illic domus inficiendis lanis & vestibus comparata, quam Iudæi singulis annis à rege conducunt eo pacto, vt ipsi solummodo eam artem exercere possint. Suntq́; Iudæi habitantes in angulo ciuitatis sub Turre Dauid, in qua turri supersunt adhuc ex antiquo ædificio muri à maioribus nostris constructi

Garizim mons. Ghebal mons. Gilboagh. Gilboe. Aialon vallis. Vallis lunæ. Moria. Garaā Dauid. Gibghon. Gabaō. Ierusalem. Iacobitæ, Armeni. Græci, Georgii & Franci. Ierusalem incolentes.

ad altitudinem cubitorum decem ferè ab ipso fundamento. His verò quod superest, Ismaëlitarum est ędificatio. Nullum verò in tota vrbe ædificium illi turri Dauidis firmitudine par est. Sunt autem illic duæ domus hospitales nuncupatæ, quarũ habitatores Christiani hospitalarii vocantur: equitesq; sunt; ex quorum collegiis duobus quadringenti ferè prodeunt ad pugnã instructi: in illisq; domibus ægroti omnes eò sese conferentes excipiuntur & curantur, omni necessariarum rerum tam viuis ægrotantibus & conualescentibus ad vitã, quàm mortuis ad funus copia abundè suppeditata. Appellatur autem secunda illa domus Hospitalis Salomonis. est enim in loco palatii à Salomone quondam constructi. Prodeunt itaq; quotidie ex illis quadringenti ad pugnam; hiq; omnes collegæ sunt jurati & voto adstricti, præter alios complures, qui ex terra Francorum & Italorũ eò conueniunt: sponte suscepto voto, quod vno aut altero anno ibidem commorati absoluunt. Est præterea illic maximum templum quod sepulcrum appellant, Jesu Nazareni sepulcrum, cujus visendi caussa peregrini coueniunt. Habet Ierosolyma portas quatuor, vni nomen Somnus Abrahæ, alteri porta Dauid, porta Sion tertiæ, quartæ Jehosaphat porta. Hæc verò est ante domum sanctam, quæ quondã

Hospitalis Salomonis.

Sepulcrum Iesu.

stabat,

stabat, in qua nunc est fanũ, Templum Domini dictum, in ipso sanctuarii antiqui loco situm: ipsum verò templũ Domini nunc dictum, maxima quædam & pulcherrima fornix est à Ghemar Ben Alchetab exstructa, à Christianis nunc celebrata, qui eo loco nullã imaginem aut simulacrũ habent, sed tantũ preces fundendi caussa illud frequentant. E regione verò loci hujus paries est constructus vnus ex parietibus qui fuerant in sanctuario, quẽ nunc Misericordiæ portã vocant: atq; ad hanc portã accedunt Judæi precaturi ante parietẽ in atrio. Ibidẽ etiam Jerosolymis inquã, in domo quæ fuit Salomonis, visuntur præsepia equorũ à Salomone constructa, ædificiũ firmissimum, lapidibusq; constans maximis. cujusmodi fabricæ nullũ in tota terra visitur exemplũ. Exstat etiã hactenus piscina illa in qua antiqui victimas mactabant: atq; Judęi singuli suum nomen illic in muro scribunt. A porta Josaphat prodeuntibus in desertum populorum dictum itur, in quo monumentũ manus Absalonis est, & sepulcrũ Vziæ regis, & fons magn⁹ aquarum Siloahh in torrentem Kedron defluentiũ: & juxta fontem magnũ ædificium à majorum nostrorum diebus. in fõte verò exigua aquę copia invenitur: maxima autẽ hominum Jerosolymis degentiũ pars aquã pluuiã cisternis priuatis collectã bibit. Ex valle autẽ Josaphat in mõtem Oli-

Templum Domini.

Ghemar Ben Alchetab.

Porta misericordiæ.

Manus Absalonis.

Sepulcrũ Vsiæ regis.

Fõs Siloahh.

Mõs Oliuarũ.

uarum continuò aſcenditur, nihil enim inter vrbem & montem illũ præter hanc vallem interjacet. Ex monte autem ipſo Sodomiticum mare conſpicitur: à mari verò illo ad cumulum ſalis, in quem Loti vxor cõuerſa eſt, duæ leucæ ſunt. Conſtat enim adhuc cumulus ille, qui à gregib⁹ aliquando lambendo imminutus denuò ad priſtinã creſcit molem: proſpicitur etiam ex Oliuarum monte regio omnis plana illa, quam interfluit fluuius Sitim vſq; ad montem Nebo. E regione Ieroſolymæ hujus nouæ mons Sion eſt, in quo nullum integrum ædificium viſitur, præter templum vnum Chriſtianorum. Ante Hieruſalem etiam viſuntur tres veluti ſepulcrales domus, in quibus Iſraëlitæ quondam ſepeliebantur; & ſepulcrorũ forma adhuc decens & conſpicua eſt, ſed imminuitur indies Chriſtianis lapides eruentibus ad priuatas domorum ſtructuras. Ambitur verò Ieroſolymæ tractus ille magnis montibus. Sunt verò in Sion monte Dauidicæ familiæ ſepulcra, & regum eorum qui poſt Dauid ſurrexerunt, ſed loc⁹ ipſe ignotus vulgò eſt. Accidit enim ante annos quindecim, vt murus vnus templi, quod in Sion monte eſſe dixi, corruerit, quem Patriarchæ juſſu templi ſacerdos cùm inſtaurare conſtituiſſet, lapides ex antiquis montis Sion murorũ fundamentis ad templi inſtaurationem

Mare Sodomiticũ.

Statua ſalis in quam verſa eſt vxor Lot.

Sitim fluvius

Nebo mons.

Mons Sion.

onem eruendos operis numero circiter viginti locauit. in hisq; erant duo homines fœderis compotes, amici, ex quibus alter alterum die quadã manè in conuiuium priuatum domum secum duxit, atq; post jentaculum vnà sumptum dum ad opus venissent, rogati à præposito operis cur tam serò accederent, responderunt se horam illã compensaturos cõtinuato labore. interea dum alii omnes pransum abirent; idq; dũ præstarent quod polliciti fuerant, lapide quodam sublato antri ostium inuenientes dixerunt ad inuicem: Subeam, conspecturi an thesaurus hic lateat aliqs. igitur ingressi tamdiu processere quoad accederent ad quoddã palatium marmoreis columnis innixum, auro & argento obductũ, ante quod mensa erat, in eaq; sceptrum & corona aurea: atq; hoc erat sepulcrum Dauid regis Israel, ad cujus sinistram Salomonis simili ornatu sepulcrum, & alia multa aliorum ex Dauidis familia regum Iuda, qui ibidem cõditi fuerant. erantq; illic arcæ conclusæ; quid verò continerent, adhuc hominibus ignotum est. Cùm verò homines illi in palatium penetrare constituissent, turbinis spiritu percussi, ex antri ostio in terrã exanimati deciderunt. jacuerunt autem eodẽ loco vsq; ad vesperã: cùm spiritu alio rursus excitati, humanæ voci similem audierunt:

Sepulcra Dauid & Salomonis vbi.

Surgi-

Surgite, exite ex hoc loco. Illi verò impulsi, atq; pauore correpti maximo, trementes exierunt, remq; omnem ad Patriarcham retulere, quam ille Abrahamo cognomento Pio dicto, Pharisæo Constantinopolitano, Hierosolymis degenti, ad se vocato, per eosdem duos homines exponendam curauit, qui rogatus quid sentiret, dixit locum illum esse sepulcrorum domus Dauid destinatorum regibus Juda. Postera autem die vterq; ex illis hominibus in lecto cubans, & graui præ metu infirmitate laborans domi repertus est, qui nullis conditionibus illuc amplius se ingressuros esse dixerunt, affirmantes nefas esse vlli homini eò quò Deus vetaret, ire velle. Quamobrem Patriarcha jubente locus occlusus est, & opere ab oculis hominum celatus ad hodiernum vsq; diem. rem autem hanc omnem ipse Abraham Pius, quem dixi, mihi narrauit.

Bethlehem. Inde duabus parasangis Bethlehem Iudæ distat, cui dimidij ferè miliaris spatio Rachelis sepulcrũ proximum est in biuio: estq; tumulus constructus lapidibus duodecim juxta numerum filiorum Jacob; supraq; tumulum est testudo quatuor columnis innixa. Porrò tumuli lapides judæorum illac prætereuntium nominibus multis & variis incisi sunt. Sunt verò in Bethlehem judæi duodecim lanarum infectores. ager oppidi

Tumulus Rachel.

aqua-

aquarum riuos, & puteos, & fontes habet.

Hinc leucis sex confectis Hebron veni in plano sitam: nam Hebron antiqua metropolis in monte fuit, sed nunc deserta est. in valle verò ager est in quo est duplicitas, hoc est gemina velut vallicula, ibiq; sita est vrbs, ibidemq; templum ingens, quod Sancti Abraham vocatur. fuerat autem locus ille Judæorum synagoga, quo tempore ab Ismaëlitis regio occupabatur. Gentes verò, à quibus postea obtenta est, sepulcra sex in templo construxere nominibus Abrahæ, Saræ, Isaac & Rebeccæ, Jaacob & Liæ. Dicunt autem nunc incolæ peregrinis, illa esse patriarcharum monumenta: offerunturq; illic pecuniȩ. Verùm enimuero Judȩo cuipiam accedenti, & mercedem janitoribus porrigenti, spelunca ostenditur porta ferrea patefacta, quæ à diebus antiquis illic adhuc manet. Descenditq; homo inferius lampade accensa in primam speluncam, in qua nihil inuenitur, neq; etiam in secunda, donec tertia subeatur, in qua sex monumenta sunt Abraham, Isaac & Jaacob, Saræ, & Rebeccæ, atq; Liæ; alterum è regione alterius: singulaque characteribus incisa sunt, nominibusq; distincta singulorum, hoc modo, SEPVLCRVM ABRAHAM PATRIS NOSTRI, SVPER QVEM PAX SIT; & cætera ad idem exemplum. ardet autem

Hebron.

Sancti Abrahæ templum.

perpe-

perpetuò lampas nocte atq; die in ſpelunca, miniſtris templi oleum & pabulum miniſtrantibus aſſiduè. Sunt etiam in eadem ſpelunca dolia plena oſſibus Iſraelitarum antiquorum, illuc à familiis Iſrael aſportata, quæ in hodiernum vſq; diem eodem illo in loco manent. In ipſo verò duplicitatis agro antiquæ domus patris noſtri Abrahæ monumenta adhuc extant & viſuntur, & fons ante illam ſcaturit, neminiq; licet illic domum ædificare propter Abrahæ obſeruantiam.

Abrahæ domus.

Inde duabus leucis Beth-Gebarin diſtat, quæ Mareſſa dicta olim fuit, vbi tres tantum Iudæi erant. Hinc quinq; paraſangarum itinere peracto in Torondolos Gabraleris veni, quæ Sunam quondam vocabatur, vbi Iudæi trecenti ſunt. Inde leucis tribus Sanctus Samuel de Silo eſt, oppidum videlicet olim Siloh dictum, à Ieruſalem duabus paraſangis diſtans, vbi magnum templum eſt, in eoq; ſepulcrum Samuelis prophetæ à Chriſtianis ex Ramatha, quæ eadem Rama eſt, huc tranſlatum poſt exactos inde Iſmaelitas, oppidumq; captum, vbi antea Samuelis corpus in Iudæorum Synagoga ſepultum cuſtodiebatur. eſt autem nunc, vti dixi, in Silo eximium & magnum templum, cui nomen eſt ab ipſis impoſitum Sancto Samueli de Silo: & ad hunc vſq; diem manet.

Beth-Gebarin. Mareſſa. Torondolos. Gabraleris. Sunã. Ramatha. Rama. Silo. Samuelis templum.

Inde

Inde profectus tribus peractis parasangis versus montem Moria Pesipuam veni, quæ Gibgha Saulis patria est, aliàs Gibgha Benjamin dicta, vbi nulli judæi sunt. Tribus deinde leucis Beth-Nobi distat, eadem Nob dicta, sacerdotalis ciuitas, vbi judæi duo infectores, in medioq; viæ illius duæ illæ rupes sunt Ionathæ memoria illustres, quarum alteri Botsen, alteri verò Sina nomen est. Illinc profectus post tres parasangas veni in Ramas, quæ olim Harama; cujus murorum & ædificiorum pars ab antiquis vsq; temporibus manet, idq; lapidum inscriptionibus adhuc extantibus confirmatur; ostenduntur q; vestigia & ruinæ ac situs maximæ quondam vrbis, vbi tantùm tres judæi nunc sunt. Visiturq; adhuc Israëlitarum ager, Israëlitarum sepulcris instructus multis, duorum miliarium spatio longus. Quinque abhinc leucis est Gapha, olim Japho, aliis Jope dicta, ad mare sita; vbi vnus tantùm judæus, isq; lanæ inficiendæ artifex est. Hinc Ebalin vsq; parasangas confeci tres. ea vrbs est quæ Jebna quondam dicebatur, in qua antiquæ scholæ situs adhuc visitur, nullusque illic judæus est. Atq; hic Ephraim tribus finis erat. Vnde tribus peractis leucis Palmin me contuli, olim Asdod, siue Asotum appellatam, Palæstinorum celeberrimam quondam vrbem, nunc

Moria Pesipua
Gibgha Saulis.
Beth-Nobi.
Nob.
Ionathan.
Botsen
Sina.
Ramas
Harama.
Gapha
Iapho.
Iope.
Ebalin.
Iebna.
Palmis
Asotus
Asdod.

Ascalona. vero dirutam: in ea nullus Iudæus est. à qua Ascalona duabus parasangis dissita est. Hæc Ascalō est Ascalon cognomento noua, ab Esdra sa- noua. cerdote, in maris littore condita, quæ initio Bembera appellata fuit. Hæc ab anti- Bembera. qua Ascalone Palæstinorum jam quondam vastata parasangis quatuor distat. Est autem noua hæc ingens & pulchra vrbs, multis vndiq; negotiorum caussa confluentibus hominibus frequens, eo quòd in parte termini Ægypti sita sit. in eaq; sunt Iudæi ducenti fere docti, quibus præeunt Tsamahh, & Aharon, & Salomo. Sunt etiam quadraginta circiter ex iis studiosis qui literales dicuntur, hoc est in sacrorum librorum simplici sententia versati, & Cuthæi, siue Samaritanorū doctrinæ sectatores, quasi treçenti. Est autem illic puteus in media vrbe, quem Ismaëlitica lingua incolæ vocant Bir Abraham Alchelil, hoc est puteum Abrahami maximi, ab Abrahamo apertus Palæ- Seguras. stinorum diebus. Hinc Seguram pertransii, Lud. cui Lud antiquum nomen fuit: vnde sesqui- Zarezin. diei itinere confecto Zarezin veni, quæ Iez- Iezreghel. reghel, vbi magna quædam ædes est, in eaq; vnus tantum Iudæus lanarium infector. Sipuria Quatuor hinc leucis Sipuria est quondam Tsipori Tsipori vocata, vbi sepulcra sunt magistri magni illius Hakados appellati, & Hhaiiah Ionas. qui ascendit ex Babylone, & Ionæ filii Am-

tha

thai prophetæ, qui in mõte sepulti sunt. ac præter hæc etiam plura alia sepulcra antiqua sunt. Hinc tribus parasangis Tiberia est secundum Iordanem ad lacum, mare Kinereth siue Genezareth vocatum, in quem Iordanis influit & effunditur versus mare salis in terram planitiei: atq; hic locus dictus est Asdoth-hapisga; & egressus inde incidit in mare Sodomæ, quod Mare salis dicitur. Sunt verò Tiberiæ Iudæi quinquaginta ferè: in hisq; primi Abraham videns & Muchthar & Isaac. Sunt verò in illo loco aquæ calidæ ab humo scaturientes, quas Tiberiæ thermas appellant; ibidemq; est synagoga Caleb filii Iephune nõ longe à thermis. complura quoq; illic Israëlitarum sepulcra sunt, celeberrimaq; in primis Iohannis filii Zachai, & Ionathæ filii Leui: omnia hæc in Galilæa inferiori sunt. Hinc duobus itineribus in Timin veni, quæ Tamnatha quondam dicta fuit, insignis sepulcro Samuelis justi quod adhuc visitur, & aliis etiam Israëlitarum sepulcris instructa. Illinc post integrum iter Ghasth est, Gus Hhaleb quondam dicta, in qua Iudæi circiter viginti. Hinc sex parasangis confectis Maran me contuli, cui antiquum nomen Maron. in ea sepulcra sunt Hilel & Samai in spelunca cum viginti sepulcris discipulorum vtriusque, & aliis etiam monu-

Tiberia. Iordanis. Asdoth hapisgah. Thermæ. Timin Tamnatha. Ghasth Maran Maron Hilel & Samai.

mentis, vt Benjamin filii Jephat & Jehudæ filii Bathira. Inde sex leucis est Ghalmah ædificio magno sepulcrorum Israëlitarum insignis; vbi Judæi quinquagintā sunt. Hinc dimidio itinere distat Kadis, quæ eadem dem Kades Nephthalim ad Jordanis ripā, vbi sepulcra antiquorum sunt Eliezer filii Gharoch & Eliezer filii Azariæ, & Huni cognomento Rotundi, & RASBAC & Jose Galilæi. Ibidemq́; extat adhuc monumentum Barak filii Abinogham. Ex hoc loco profectus itinere integro in Baliiuus veni, olim Dan dictā, juxta quam antrum est vnde Iordanis prodit, qui tribus decursis miliaribꝰ Arnon aquas excipit ex Moab finibus defluentis. Ante antrum ipsum ostenduntur vestigia aræ siue statuæ, quam Michæas quidā dicauit, à filiis Dan illis diebus cultæ; nec longè etiam locus visitur aræ à Ieroboam filio Nabat erectæ, in qua vitulus ille aureꝰ dicatus fuit. Atq; hactenus Israëlis terminꝰ à latere maris posterioris. Vnde duo itinera Damascum vsq; confeci vrbem, initium regni Noraldini regis filiorum Thogarma, qui Turci vulgò dicuntur. Vrbs ipsa maxima atq; pulcherrima est, muris cincta; fe-gio verò tota hortis & paradisis instructissima, ex singulis lateribus quindena continens miliaria. Nusquam aliâs in tota terra fructifera vrbs huic similis visitur: quā duo flumi-

Ghalma. Kades. Barac. Baliiuus. Dan. Iordanis caput. Arnon. Damascus.

flumina ex Hermon monte delapsa beant, Amna & Pharphar. Sita enim est vrbs sub Hermone monte. Amna vrbem ipsã influit, cujus aquæ per tubos in omnes magnatum domos, atq; etiã in fora & plateas diducũtur. Estq; regio ipsa negotiis omnium terrarũ frequens. Pharphar verò vrbem ipsam præterfluens hortos & paradisos omnes irrigat. Est autem in vrbe Ismaëlitarũ synagoga, quã illi Gumagh Dumesq; hoc est Damasci Moscheã vocant, cui simile ędificium nusquam terrarum cõspicitur: dicitur autẽ ab incolis fuisse palatium regium Ben'Hadad. Estq; illic murus vitreus magorũ opere cõstructus, foraminibus distinctus dierũ Solis numero paribus, ita vt singulis diebus Sol singula foramina subiens grad9 duodecim horis diei aptatos perambulet, atq; ita tẽpus indicet annuum ac diurnũ. Sunt autem intra palatium ipsum ędes siue balneola ex auro argentoq; constructa, in quibus soliũ simili materia est, magni dolii instar, ita vt tres homines lauantes simul capiat. Vidi intra palatium pendentem hominis costã vnius ex Enakim nouem Hispanicorum palmorũ longitudine, duorum verò palmorũ latitudine: dicitur autem ille fuisse ex antiquissimis regibus Enac, nomine Abchamaz, vt ex sepulchri illius lapide inscripto est indicatum: in quo scriptum etiam est illum in

Hermõ. Amna. Pharphar. Enac.

toto orbe regnasse. Sunt autem Damasci Israëlitæ circiter ter mille, inter quos discipuli sapientũ atq; diuites sunt. ibidem verò habitat caput Synedrii terræ Israël, cui Esdra nomen est, & frater ejus Sar Salom, præfectus judicii, & Joseph quintus ex Synedrio, & Matsliahh caput ordinis prælectorum, & Mair sapientum corona, & Sadik medicus. ibidem etiam ex literalibus ducenti ferè; ex Cuthæis verò ferè quadringenti: inter quos omnes magna cõcordia paxq; est, non tamen hæ diuersæ factiones matrimonia inuicẽ conjungunt. Damasco profectus integro itinere Galgad me contuli, quæ eadem Gilead quõdam dicta, amplam regionem aquarũ fluuiis & fontibus scatentem, hortis atq; pomœriis plenam, in qua ex Israëlitis sexaginta circiter sunt. Hinc verò dimidio itinere Salcatha est, quæ olim Saleca vrbs dicebatur. Vnde Baghal-Beik alterũ dimidio itinere distat, cui nomen antiquũ Baghala fuit, in valle sita sub Libano, à Salomone in Pharaonis filiæ gratiam & vsum condita. extatq; adhuc palatii structuræ pars, cujus lapides Hispanicos palmos vigenos longitudine, latitudine verò duodenos æquant, inter quos nullum omnino intritum est. ferturq; vulgò ædificium illud non fuisse hominum manufactum, sed *Asmodæi. Atq; in ipso ciuitatis initio fons magnus

Gal-gad.

Salca-tha.

Saleca.

Bagha-la.

* i. dæmonis cujusdam.

magnus erumpit, mediamq́; vrbem perlabitur. Est etiam Thadmur in deserto sita, Salomonis quoq; jussu simili ædificio lapidumq́; magnitudine constructa: estq́; muro cincta, sola, vti dixi, atq; ab habitatione alia semota, distansq́; à Baghala itineribus quatuor. In hac autem vrbe Thadmur Judæi quater mille sunt, fortes & ad pugnam prompti atq; instructi: qui bellũ cum filiis Edom gerunt, & cum filiis Gharab, vel Arabibus vulgò dictis, Noraldini regno parentibus. atq; iidem auxiliantur Ismaëlitis vicinis. Hos autem anteeunt Isaac cognomento Græcus, & Nathan, & Vziel. Illinc dimidio itinere Kiriathin veni, Kiriathaim quondam vocatam, in qua nulli Judæi sunt præter vnum infectorem lanarũ. Vnde profect9 integro itinere Hamath ingressus sum, antiquum nomen retinentem, sub Libano monte sitam, secundum fluuium Iabok. Accidit autem in illis diebus, vt magno terræ tremore cõcussa vrbe vltra quindecim hominum millia vna die perierint: neq; plures quàm septuaginta viri fuerint superstites: quorum præcipuus est Ghola sacerdos, & senex pater Galeb & Muchtar. Hinc dimidii diei itinere Siha distat, quondã Hhatsor appellata: à qua Lamdin non longius trib9 leucis remota est. Inde duobus itineribus Hhaleb itur, cui vrbi & regioni antiquũ no-

Thadmur.

Kiriathin.

Hamat

Fluui9 Iabok.

Siha.

Hhatsor.

Lãdin.

Hhal

Aram Sobba. — menAramTsoba fuit: estq; regia Noraldini regis, intra quam palatiū est maximo muro cinctum, nullusq; in tota vrbe fons aut puteus aut fluuius est: bibuntur verò imbres in cisternis collecti, quas lingua Ismaëlitica Algubos vocant. Hîc ex Israëlitis circiter mille & quingenti sunt, quorum capita sunt Moses Constantinopolitanus, & Israel, & Seth. Hinc verò duobus itineribus cōfectis,

Baalits Pethora. Balaā. — Baalits veni, quondam Pethoran, iuxta Euphratem fluuium, vbi in hodiernum vsq; diem manet turris Balaam filii Beghor (impiorum nomen aboleatur) ad diei horarum rationes ædificata: in illaq; vrbe exiguus Iudæorum numerus est. Illinc dimi-

Kelagh Geber. Selagh Midbera. Petra deserti — dium iter est vsq; ad Kelagh Geber, quæ Selagh Midbera antiquis fuit. Latinis Petra deserti. Hanc tantùm retinuere Arabes; postquam à Turcis ex suis sedibus & vrbibus vi pulsi, in deserta confugere. Sunt verò hic bis mille ferè Iudæi, horumq; antesignani Sedekias, Hhaiia, & Salomo. Hinc

Dacia. Chalne Senaar Turcæ. Sāghasar. — itinere vno Dakia distat, quæ quondam Chalne dicebatur, initium terræ Senaar, quæ media est: procurrit inter Turcarum regnum & Sangasar regionem. Suntq; illic septingenti ferè Iudæi, quibus præeunt Zachai, & Nedib, alio nomine SAGI Nehor, & Ioseph. Estq; hoc in loco Synagoga ab Esdra ædificata redeunte ex Babylone Hiero-

soly-

solymam. Inde post itinera duo Hharan antiqua est, in qua etiam similis structuræ synagoga est, ejusdem Esdræ jussu facta: sed is locus, in quo Abraham patris nostri domus fuerat, nullum ædificium continet, ab Ismaelitis verò religiosè colitur; ab iisdēq; precum fundendarum caussa frequentatur. Illinc profectis duorum dierum iter peragitur vsq; ad locū vnde fluuius erumpit ab incolis Alchabor dictus, idem olim Hhabor appellatus, qui in prouinciam Madai siue Mediam procurrit, inciditque in montem Gozen. Ibidem verò Iudæi circiter bis mille sunt. Hinc duo post itinera Netsibin siue Nisibis est magna vrbs, aquarum fluminibus abundans; in qua sunt Judæi ferè mille. Vnde duobus itineribus peractis in Gezir Ben-Ghamar venitur, quę vrbs intra ripas continetur Hidekel amnis, quem occidentales Tigriden vocant, ad radices montium Ararat siue Tauri, quatuor miliaribus ferè distans à loco in quo Noē arca quieuerat: illam autem arcam Ghamar-Ben-Alchetab ex montis dorso sublatam, in Ismaëlitarum Moscheæ vsum translatam adaptauit, cui satis proxima Esdræ synagoga vsq; ad hodiernum diem est, ad quam Iudæi ex vrbe egressi festis diebus precationum caussa conueniunt. Sunt autem in illa metropoli Gezira Gamar-Ben-Alche-

Hharā. Alchabor. Hhabor. Madai. Media. Gozen. Nisibis. Gecir Bēghamar. Hidecel. Tigris. Ararat Noe arca. Gamar Ben-Alchetab.

Alchetab Judæi quater mille ferè, primoribus Mubhhar, & Ioseph, & Hhaiia. Illinc duobus itinerib. Al-Mutsal distat, cui nomen quondam Assur magna fuit, in qua septem millia Iudæorum sunt: quos antecunt Zachai ha Nassi ex posteritate Dauid regis & Ioseph cognominatus Barhan al pelech, consiliarius regis Zinaldin fratris Noraldini Damascenorum regis. Atq; hæc vrbs Persiæ regni nunc initium est, amplitudinemq; illam & magnitudinem antiquam retinet ad Hhidekel flumen sita, inter quam & Niniuen antiquam pons tantum interest: sed Niniue excisa funditus est: pagi tamen & castella multa sunt intra antiqui ambitus spatium, à quo ad Adbael vrbem parasangæ vnius distantia est. Erat autem Niniue ad Hhidekel ripam ædificata. In vrbe verò Assur tres synagogæ nunc sunt prophetarum trium, Abdiæ, Jonæ filij Amithai, & Nahhum Elcussei. Inde profectus, tertioque peracto itinere, in Rahaban deueni, antiquis Rehhoboth appellatam, juxta Euphratem fluuium sitam, in qua Judæi bis mille ferè sunt, quorum primores Ezechias & Ahud, & Isaak habentur. Est autem maxima & pulcherrima vrbs vndiq; muris cincta, apprimeq; munita, pulcherrimis hortorum & paradisorum suburbanis instructa. In ejusdem fluminis ripa Karkesia est olim

Almutsal. Assur. Persiæ initium. Ninive. Adbael. Synagoge Abdie, Ionæ, & Nahum. Rahaba. Euphrates. Karkesia.

Char-

Charchamis dicta, vnico itinere à Rahhaba remota; in qua quingenti circiter Judæi habitant, Isaac & Elhhana antesignanis. Hinc duorum dierum itinere Al-Iobar petitur, cui vetustum nomen Pumbeditha fuit, sita in Nahardagha: in qua circiter bis mille Judæi sunt, inter quos discipuli sapientum non pauci; horum verò antesignani sunt Hen Magnus, & Moses, & Eliakim. memorabilia habentur illic sepulcra Juda & Samuel magistrorum. Ante vtrumque sepulcrum duæ synagogæ sunt, ab ipsis ante mortem ædificatæ. ibidemq; sepulcrum Bestenai Hanassi qui fuit caput transmigrationis, & Nathan, & Neheman filii Papha. Hinc profectus ad Hhardan vsque itinera quinq; confeci, in qua Iudæorum sunt circiter quindecim millia, quibus anteeunt Zachen & Ioseph & Nathanael. Ab hac vrbe duo itinera sunt ad Ghukberan metropolin, à Jechonia rege Juda ædificatam, in qua Judæorum decem millia ferè sunt primoribus Jehosuagh & Nathan. Hinc itineribus duobus distat Bagdad magna vrbs, initium regni Caliphæ nomine Amir Almumanin Alghabassi, ex progenie illius quem Ismaëlitæ prophetam suum vocant, qui toti doctrinæ & sectæ Ismaëlitarum præest: atque hoc nomine cęteris omnibus Ismaëlitis regibus suspicien-

Charchamis

Al-Iobar.

Pumbeditha.

Nahardagha.

Dux captiuorũ ibidē exulantiũ.

Hhardan.

Ghukberan.

Bagdad.

Calipha.

ciendus venerabilisq; habetur: præest enim omnibus illis vt summus quidam omnium pontifex. Habetq; intra vrbem ipsam Bagdad palatium trium miliarium area cõstructum, intraq; palatium silua omnium terræ orbis arborum generibus instructa est, nõ solùm fructiferis, sed sterilibus etiam; bestiarum quoq; naturis omnibus frequens: in media autem silua maximum stagnum aquarum ex Tigri flumine deductarum. Calipha autem in illa silua animi caussa vel deambulante vel cœnante venationes, aucupia & piscationes à ministris exercentur, hunc locum ille petit consiliariorum & principum suorum comitatu instructus. Estq; nomen proprium magni hujus regis Al-Ghabassi Hhaphtsi, qui valdè Israëlitas amat, linguarum peritus, Mosaicæ legis legendæ studiosus, qui Hebraicè doctus doctè & legit & scribit. is autem sibi hanc religionem indixit, vt nullum vsum capiat vel cibi vel potus, aut vestitus, nisi ex manuum suarum labore: est verò artifex storearum & tegetum elegantissimarum, quas sigillo proprio notatas in forum vendendas præcipuis ministris suis tradit: eas verò magnates terræ emunt, illiusq; quæstus pecunia ipse sibi victum parat: est autẽ probis moribus vir & fidelis, suoq; ritu religiosus, humanissimeq; salutat & alloquitur homines omnes.

Alghabassi Hhaphtsi, i. demissi obseruatores.

omnes. At verò Ismaëlitis non licet illum intueri. Peregrini autem, qui ex remotissimis regionibus domum illam celebrem Meka dictam, in terra Æliman sitam petunt, hâc iter faciunt Caliphæ salutandi studio; ingressiq; in palatium clamant, Domine noster Ismaëlitarum lux, legisq; nostræ jubar, ostende nobis faciei tuæ splendorem: quorum verbis ipse non intendit animum. Tum verò principes familiares ac ministri ipsius eundem hujusmodi oratione petunt: Domine noster, expande pacem tuam super homines hos ex remotis regionibus huc venientes, quos mirabilis cupiditas impulit confugiendi in vmbram decoris tui. Eadem igitur hora ille vestis suæ alam sublatam è fenestra demittit, quam peregrini adeuntes religiosè exosculantur. auditoq; hujusmodi responso ex vno illorum familiarium principum; Ite in pace; jam quippe Dominus noster Ismaëlitarum lux excepit & dedit vobis pacem. (existimatur enim ab his tamquam ille quem ipsi suum Prophetam prædicant.) redeunt itaq; in patriam vnusquisq; suam lætissimi, postquam hoc modo dimissi hujusmodi principis oratione fuerint: ac domum redeuntes, à fratribus, consanguineis & familiaribus atq; necessariis vestium exosculationibus excipiuntur. Singulis autem principi-

Meca.

AEliman.

cipibus iis, qui Caliphæ inseruiunt, singula sunt palatia intra illam maximam regiam, singuli tamen ferreis catenis vincti incedunt, atq; singulis horum ædibus præfecti sunt custodes obseruantes, ne quis aduersus maximum illum regem nouarum rerũ aliquid tentet. Accidit enim semel, vt ipsius fratres aduersus eum conjuratione inita vnum alium quempiam ex ipsorum numero præfecerent; quamobrem ipse decreto sanxit, vt singuli gentilitiæ ipsius familiæ filii catenis ferreis vincirentur, ne iterum eiusmodi aggrederentur facinus aduersus maximum regem. Verum vnusquisq; versatur in priuata aula amplis honoribus cultus, habetq; vrbes, oppida & regiones, ex quibus per quæstores allata tributa & vectigalia quotannis accipit. exercent autem conuiuia, & genio per totam vitam indulgent. Sunt verò in illo maximi regis palatio admirandæ magnitudinis ædificia, & columnæ ex argento & auro & penetralia his metallis obducta, & omnibus gemmarũ & vnionum generibus exornata: quo palatio ille semel in anno tantum prodit, eo festo vel paschate, quod ab ipsis Ramadan dicitur. concurrit autem frequens hominum turba ex variis & remotis regionibus ad illũ diem ipsius faciei videndæ caussa. vehitur verò ille mula regiis vestimentis ex auro & argen-

Ramadan pascha.

argento contextis indutꝰ, caput cydari ornatus incōparabilis pretii lapidibus splendenti: super cydarim verò nigrum sudariū gestat, quo gestamine sęculi hujus verecundiam profitetur; ac si diceret: Hanc maximam quam conspicitis amplitudinem tenebræ obscurabunt in die mortis. Comitatur præterea ipsum Ismaelitarum magnates omnes pulcherrimis culti vestibus, & equis insidentes principes Arabiæ, principes Mediæ & Persidis, principes regionis Tuboth, quæ ab Arabia trium mensium itinere distat. Prodit autem ex regia sua ad magnam quam vocant precationis domū in porta Bosra ædificatam: illa enim illis maxima precationis domus habetur. Porrò tam viri quàm feminæ, omnes qui illum diem celebrant, purpureis & sericeis indumentis vestiti sunt. Inuenias enim per vias & plateas cunctas omnia instrumentorum, canticorum, saltationum genera ipso prætereunte ludentia. atq; ipse Calipha maximus rex ab omnibus salutatur hujusmodi vocibus: Pax super te Domine noster Rex. Ipse, inquam, suam ipsius vestem exosculatur, qua interdum, interdum verò sola manu protensa pacem & salutationem illis significat. atq; ita vsq; ad precationis atrium incedit, vbi turri lignea conscensa ex superiori loco legem suam pro concione inter-

Arabia. Persis. Tuboth. Bosra.

terpretatur. Tum verò Iſmaelitarũ ſapientes conſurgentes illi fauſta omnia precati gratulantur, magnitudinem & pietatẽ eximiam multis exemplis perſpectã, quam perpetuam ipſi optant. Hanc verò gratulationem ceteri omnes promouent, reſpondentes amen. Deinde verò ipſe illis omnib⁹ benedicit. mox camelus adductus ab ipſo jugulatur: hoc enim paſchale conuiuium illis habetur. ex cujus carne principib⁹ illis miniſtris ſuis particulas diſtribui jubet deguſtaturis mactationem ab ipſorum rege ſancto factam; quo illi dono valde lætantur. Hiſq; ſuo ritu peractis, ab illa precationis domo diſcedunt. Redit autem Rex alia via quàm venerat ſecundũ Tigris fluuii ripam ipſe ſolus. nam ceteri principes ac miniſtri nauigiis per fluuiũ vecti redeunt ante illũ, donec ingrediatur in regiã. obſeruatur autem via illa diligenter toto anno per cuſtodes, ne quis fortè eo loco ingrediatur, qui pedũ illius veſtigiis ſacer eſt. Toto ipſo deinceps anno intra regiã continetur nuſquã aliò egreſſurus. Eſt autẽ ipſe puris moribus. atq; juxta ſuam illã ſectam juſtus & pius. Cõſtruxit verò palatium vltra fluuiũ in ipſa ripa brachii cujuſdã Euphratis fluminis, qui ex altero vrbis latere fluit, in quo magnas domos ædificauit & fora, atq; etiã xenodochia, ægrotantib⁹ pauperib. curandis idonea:

nea: numeranturq; ibidem sexaginta ferè medicorum apothecę, omnibus necessariis aromatum, medicamentorum & aliarum opportunarum rerum generibus ex regia domo allatis abundè omnes instructæ. Exhibetur itaq; ægrotantibus cunctis eò deductis regio sumptu quidquid ad medicinã & victum atq; integram curationem commodum esse censetur, donec confirmari contingat. Est præterea eodem in loco palatium quod DAR ALMARAPHTHAN vocatur, hoc est, domus misericordię, furiosis omnibus in regione inuentis includendis, vinciendis & curandis destinatum: quorum singuli ferreis compedibus ligantur, donec ad mentem redeant: tunc enim singuli in domum suam reuerti permittuntur, curantibus id & examinãtibus per singulos menses viris, quibus id muneris à rege demandatum est. Hæc omnia eleemosynæ ac beneficii caussa à rege illo instituta sunt conferendi communiter omnibus eò venientibus, qui vel insania vel alio morbo laborent. est enim, vt diximus, ingenio misericordi & humano, bonæq; mentis. In eadem autem vrbe Bagdad dicta Iudæi circiter mille sunt, in summa pace & quiete agentes, & honestè valdè tractati sub manu regis illius Magni cognominati; inter quos doctissimi viri aliqui sunt Synedriorum primarii, in

 Mosai-

Mosaicæ legis studio apprime versati. Sunt verò ibidem Synedria decem, quorum maximi caput est Semuel filius Heli: deinde verò aliorum Synedriorũ capita sunt, Gaon Sagan-Leuites secundi: tertii verò, Daniel Sod: quarti Eliezer Habhaber: & Eliezer Ben Tsamahh caput ordinis, qui à Samuele propheta originem ducit, & cum fratribus suis musicis instrumentis doctè ludit, hoc est psalteriis eadem arte quæ domo sanctuarii adhuc stante in vsu erat; hic est caput Synedrii quinti: sexti autem Hhasadias flos sociorum: Haggæus Hanassi septimo præest Synedrio: octauo Esdras: nono Abraham cognomento Abutahar: decimo atq; vltimo Zachæus BenBasathnai. Hi omnes vacãtes dicuntur, eò quòn nulli alii rei operam dent, præterquam administrandæ societati. Exercent autem judicia, jusq; dicunt omnibus ad se venientibus judæis illius regionis cunctis hebdomadæ diebus præter secundum diem, quo cuncti conueniunt coram magno Samuele Synedrii capite Iacobidarum decore, qui vnà cum decem illis vacantibus, Synedriorumq; capitibus omni petenti jus dicunt. Omnium tamen horum supremus est Daniel filius Hhasdai appellatus Captiuitatis caput, cui Genealogiæ liber est à Dauid vsq; deductus. Hic à judæis Dominus noster appellatur, atque

Captiuitatis caput, quis & qualis.

Capti-

Captiuitatis caput. Idemque ab Ismaëlitis Sidna Ben Dauid, id est dominus noster filius Dauid, dicitur. habetq; magnam auctoritatem in omnes Israëlitarum congregationes sub manu Amir Almonin Ismaëlitarum domini: cujus hoc decretum fuit ad posteritatem etiam suam pertinens, addito ac tradito etiam sigillo auctoritatis in omnia Israelitarum collegia quæcumq; intra legis suæ ditionem continerentur, cui honoris caussa omnes homines tam Ismaelitas, quàm Judæos assurgere salutemq; dicere jussit, & cujusuis etiam factionis gentes; ei qui secus fecerit, centum plagarum mulcta esto. Hic verò cùm magnum regem visurus prodit, magno equitum ex Judæis & Gentibus comitum numero stipatur præcone præeunte his verbis: Expedite viam Domino filio Dauid, vt dignum est, idq; ipsorum lingua clamant. Ipse autem equo vehitur sericeis vestibus acuq; pictis indutus: caput cydari magna ornat, super cydarim sudarium album, super sudariũ torquem gestat. Atq; collegia omnia Israelitarum regionis Senaar & Persiæ & Charsan & Seba, quæ nunc Aliman dicitur & Diarbeich, & omnis Mesopotamiæ regionis, & prouinciæ Kut, cujus incolæ in Ararat montibus habitant, & regionis Alaniæ, quæ mõtibus circumcluditur altissimis, nullum ha-

Senaar
Persia.
Charsan.
Seba.
Alania

bent accessum aut exitum præter ferreas portas ab Alexandro constitutas; in qua gens illa Alan dicta habitat: regionum præterea Sicriæ & omnis terræ Thogarmin vsq; ad montes Asna, & Gerganæorum prouinciæ vsq; ad Ghihon flumen. sunt verò Gerganæi iidem qui Gergasæi populi, nunc Christiani, & vsq; ad portas regionum atq; terrarum optimarum; vsq; ad Indiam, inquam, harum omnium regionum collegia ex hujus viri captiuitatis principis facultate & potestate caput sibi & ministrum singula eligunt: qui delecti ad hunc veniunt auctoritatem & manuum impositionem accepturi: eidemque dona & munera ex omnibus terræ finibus deferuntur. Sunt verò huic meritoriæ dom9 siue publicæ, quas Fondacos vocant: suut horti & pomœria Babylone atq; prædia complura à majoribus suis hereditario jure accepta; nemo autem hominum quidquam ab illo aut rapere aut auferre audet. Habet idem meritorias & negotiationis domos in vsum Judæorum, ex foris etiam & ex mercatoribus terræ tributum certum quotannis capit, præter id quod è remotis regionibus allatum accipit. Ditissimus itaq; est, & tam in sacris quàm in doctrinalib9 libris diligenter versatus ac doctus: pascit verò multos ex Israëlitis quotidiano conuiuio. Quo verò

Sicria. Môtes Asna. Gergancei, qui & Gergasæi.

rò

tempore hujus familiæ vir aliquis constituitur in Caput captiuitatis, magnam pecuniæ vim profert & donat regi ipsi primùm, deinde principibus & magistratib9. o autem die quo rex illi manũ auctoritatis & principatus concedendi caussa impoit, paratur secundus regis currus & insternitur ascensuro; atque à regia in propriam domum deducendo magna cum pompa atq; cantu & tympanorum tibiarumq; sono & strepitu. Ipse verò manuum impositionem exercet erga Synedrij viros. Sunt autem illius metropoleos habitatores Iudæi sapientum discipuli, ac perquam ditissimi: atq; synagogæ octo & viginti numerantur in ipsa Bagdad vrbe & in Parech siue suburbano quod trans Tigrin est. Interlabitur enim flumen metropolim ipsam. At verò magna illa synagoga, quæ ad illum virum Captiuitatis caput pertinet, marmoribus constructa est, variis & elegantissimis omnium colorum auro argentoq; exornatis. in ipsis verò columnis Psalmorum versus aureis litteris incisi leguntur: Ibidẽ porrò ante arcam ordines subselliorum decẽ sunt marmoreis gradib9 distincti; in quorũ supremo Caput captiuitatis cum Davidicæ familiæ primoribus considet. Est autẽ metropolis ipsa magna, in qua etiã ciuitas castelli instar continetur, millium trium ambitu

Creãdi Caput Captiuitatis ritus.

Synagogæ 28. in Bagdad.

bitu munita. regio palmetis, hortis & pomœriis abundat totius terræ Senaar elegantissimis, & generosissimis; omniũ regionum mercatoribus & negotiatoribus frequens est, alitq; viros doctos & philosophos, omniumq; mathematicarum artium, diuinationum & incantationum studiosos. Inde profectꝰ duobus itineribus in Gehiagan veni, cui nomen antiquum Resen fuit vrbi quondam magnæ atq; percelebri, in qua Israëlitæ quinquies mille ferè sunt; habentq; synagogam magnam cum cœmiterio synagogę proximo: & in cœmiterio speluncam doctorum quorundam antiquorũ sepulcris insignem. Hinc vno itinere Babel illa antiqua distat triginta miliarium spatium complexa, jamq; funditus euersa, in qua Nabuchodonosoris regiæ ruinæ adhuc visuntur, hominibus inaccessibiles propter varia & malefica serpentum draconumque ibidem degentium genera. ab his ruinis non plusquàm viginti millibus passuum distantes habitant Israëlitarum viginti millia, qui in synagogis preces fundunt; in quibus præcipua est illa Danielis superior antiqua contignatio quadris lapidibus lateribusq; constructa, eademq; materia templum & palatium Nabuchodonosoris & caminus ignis ardentis, in quem Hananias, Misaël & Azarias conjecti sunt. Atq; omnia

Gehiaga alias Resen.

Babel.

Nabuchodonosoris regiæ ruinæ.

hæc in valle cunctis notissima visuntur. Inde ad Hhilan miliaria quinq; peraguntur, vbi Israëlitarum decem ferè millia sunt, in quatuor synagogas diuisa, ex quibus vna Mairi ibidem sepulti fuit: cui proxima etiã sunt sepulcra magni Zeghiri filij Hama & magni Maari: conueniuntq; eodem Iudæi quotidie precationis caussa. Illinc quatuor miliaria sunt ad turrim quam diuisionis filii ædificare cœperant, quæ eo genere laterum construebatur, quod Arabicè Lagzar vocatur. Fundamenti longitudo duo ferè miliaria continet, murorum verò latitudo ducentorum quadraginta cubitorum est: vbi verò latissima, centum cannas continet. inter denarum cannarum spacia viæ sunt in spirarum formam per totũ ædificium productæ; quibus conscensis è supremo loco agri prospiciuntur ad miliaria viginti. quippe regio ipsa latissima ac planissima est. Atqui ædificium hoc igni de cælo quondam tactum atq; ad infima vsque excisum est. Hinc dimidio itinere Naphahh est, vbi Iudæi ducenti ferè sunt: ibidemq; synagoga est magni illius Isaac, cognomento Naphhæi, qui è regione sepultus est. Inde tribus leucis Ezechielis Prophetæ synagoga est, secundũ Euphratem fluuium; atq; in eodem loco è regione synagogæ turres numero sexaginta, interq; singulas turres

Hhila.

Turris Babel.

Naphahh.

Ezechielis prophetæ synagoga.

singulæ quoq; sunt synagogæ, atq; in synagogæ atrio arca est; & post synagogã Ezechielis filii Buzi sacerdotis monumentum sub magna & pulcherrima testudine à Iechonia Iudæ rege cõstructa vnà cũ triginta quinq; millibus Iudæorum, qui illum ab Euilmerodak ex carcere liberatum secuti sunt. Estq; locus hic inter fluuium Cobar & flumen Euphratem. Atq; in muris ipsis Iechonias & qui cum eo venere, incisi sunt; Iechonias primus, postremus verò Ezechiel. Estq; locus hic sanctus ad hunc vsq; diem, eoq; loci certo tempore multi precationis caussa conueniunt ab initio anni ad expiationum vsq; festum, ibidemq; lætissimos agunt dies. Atq; princeps ille vir, quem Captiuitatis caput nominant, cum aliis Synedriorum capitibus huc etiam ex Bagdad veniunt, omnesq; in agro illo cõmorantur ad viginti duo miliaria variis locis tentoria figentes. Adueniunt præterea mercatores Arabes, celebranturque nundinæ frequentissimæ. Producitur autem hoc tempore liber magnus auctoritate atq; antiquitate celeberrimus ab Ezechiele conscriptus Propheta, in quo expiationis die legitur. Atq; super Ezechielis sepulcrum lampas perpetuò ardet nocte atq; die; ex quo primùm ab ipso eodem propheta incensa fuit, cui fila & oleum dispensantur ac temperantur assiduè. Est

Cobar fluuius

etiam

etiam ibidem magna quædam sancta ædes plena libris conseruatis, tam à domus primæ quàm à secundæ tempore. estq; moris & fuit, vt qui liberos non habuerint, eo loco suos libros consecrarent. Nuncupantur præterea vota eo loco exoluenda à Iudæis in Media & Persia habitantibus. Ismaëlitarum quoque principes viri huc confluunt precationis caussa, apud quos magna est Ezechielis prophetæ auctoritas & reuerentia, cujus loci nomen illorum lingua Dar melihha, hoc est congregationis domus; eodemq; Arabes omnes precationis caussa veniunt. ab hoc loco ad dimidium miliare Hananiæ, Misaël & Azariæ sepulcra, cum singulis magnis & pulchris fornicibus visuntur. Quamquam verò bellum in regionibus illis accidat, nemo mortalium est qui hæc loca vel violare vel tangere audeat; neque ex judæis neq; ex Ismaëlitis, propter Ezechielis prophetæ reuerentiam. Inde trium miliarium via conficitur ad Alkotsonath vrbem, in qua trecenti ferè judæi sunt. ibidemq; sepulcra magni Papha & Huna & magistri joseph Sinæi & joseph filii Hhama. Atque è regione singulorum singulæ synagogæ sunt, in quas judæi quotidie precationis caussa conueniunt. Hinc in Ghein Saphta leucæ tres sunt, vbi Nahum Elcusæi prophetæ sepulcrum est. Inde vnum iter

Sepulcra Hananiæ Misaëlis & Azariæ.

Vrbs Alkotsonath.

Ghein Saphta

Caphar le-paras. Caphar mehamidbar. Liga fluuius. Sedechiæ sepulcrũ. Iechoniæ sepulcrũ.

est ad Caphar le-Paras locum illustrem sepulcris Hhassidai, & Ghakiba & Dusa. Illinc itinere dimidio Capharmehamidbar distat, vbi magister Dauid & Iehuda & Kuteria & Sehora, & Abba sepulti jacent. Inde vnum iter in fluuium Liga est, vbi Sedechiæ regis sepulcrum est magna fornice ornatum. Hinc vnum iter ad Kupha vrbem Iechoniæ regis monumento insignem magni operis, cui è regione synagoga ædificata est; suntque hoc loco Judæorum ferè septem millia. Inde verò sesqui-itinere Suria est, quam antiqui Matha Mahhasia vocarunt, in qua Captiuitatis capita & Synedriorum primores initio fuere, ibidem verò sepulti sunt magni viri Sarica & ejusdem filius Haai & Saadias Piiumi & Semuel filius Hhophni sacerdos & Sephanias filius Ghussi filii Godoliæ propheta, compluresque alii ex capitibus captiuitatis principes familiæ Dauid & Synedriorum primates: qui illic commorati sunt initio ante excisionem. Hinc duo itinera ad Sephithib conficiuntur, quæ in Nahardagha sita est. Inde verò sesqui-diei iter in Elnachar est, quæ eadem Pumbeditha ad Euphratis ripam sita, vbi synagoga visitur illius qui antonomaticè Rab dictus est, & Samuelis, juxta quam etiam ipsorum monumenta sunt. Illinc via per solitudines facta regio

Suria. Matha Mahhasia. Sephaniæ sepulcrũ. Sephithib. Nahardagha. Elnachar. Pumbeditha.

Seba petitur, quæ nunc terra Aliman dicitur, regioni Senaar à septentrione confinis, cujus tractus vnum & viginti itinera continet per solitudines facienda: atq; in hac regione Judæi illi habitant qui Recab filii appellantur, alio nomine viri Theima. est enim Theima illorum ditionis initium, quos nunc Hanan Hanassi gubernat. Est autem vrbs ipsa Theima magna & frequens. Horum regio inter montes, qui septemtrionales dicuntur, sedecim dierum itinere protenditur; vrbibus magnis & munitissimis exculta, nulliq; externæ gẽtis jugo subdita: vnde prodeuntes incolæ finitimas & remotiores etiam gentes diripiunt omnes quotquot sunt vsq; ad Arabes qui cum ipsis fœdus habent. Sunt verò Arabes hi qui habitant in tentoriis, mobilesq; sedes tenent in solitudinibus regionis ipsorum, alienasque terras prædæ caussa inuadunt in omni illa regione Aliman: atque ii Iudæi quos modò indicabamus, agros colunt, & pascua; armenta atque pecora possident, latissimam regionem & vastam obtinentes, qui ex omnibus prouentibus suis decimas dant in vsum discipulorum sapientum, doctrinę atq; concionibus perpetuò vacantium & Pharisæorum, qui Sion lugent & Ierosolymam deplorant, carnibus ac vino perpetuò abstinentes, pullatisq; vestib⁹ semper indu-

Seba. Aliman. Recab filii. Theima.

induti, specubus aut casulis inhabitantes, cunctisq; diebus preter Sabbatum jejunantes, assiduis etiam precibus Dei misericordiam & nomen sanctum implorantes erga liberationem captiuitatis Israël. Idem etiã precantur Judæi omnes viri regionis Theima & Telimaas, in qua centum ferè millia Judæorũ sunt: inter quos Selomoh Hanassi, hoc est summus, ejusdemq; frater Hhanan Hanassi, ex progenie Dauid regis: quod deductus per sæcula familiæ codex indicat. Atque hi omnes scissis vestibus incedunt, quadragenisq; diebus jejunant omnium Judæorum in captiuitate degentium caussa. Habet autem prouincia illa vrbes circiter quadraginta, oppida ducenta atq; castella centum. Metropolis verò & caput Thenai est, atque in vrbibus illis omnibus habitantium Judeorum summa tercentum ferè millia continet. Porrò metropolis illa amplissimis muris latissimè ambitur, adeò vt agros intra se habeat, & frumenti serendi atq; metendi commoditatem copiamq; faciat. Quindecim enim miliaria longitudine, totidem etiam latitudine continet. Estq; ibidem palatium Salomonis Hanassi. atq; vrbs ipsa pulcherrima est, hortis & pomœriis instructa amœnissimis. Nec minus etiam Tilmaas & pulchra & magna vrbs est, quam Judæi circiter centies mille inco-

Theima. Tellmaas. Thenai metropolis regiõis Theima. Tilmaas.

incolunt, inter duos altissimos montes sita, & opere munitissima, doctis & prudentibus viris frequens, ex quibus multi diuites sunt. A Tilmaas tribus itineribus Chibar distat: ajunt verò hos esse Reuben & Gad, & dimidiam Manasse tribus à Salmanasar Assyriorum rege captas & huc transmissas, ædificasseque vrbes has magnas & munitissimas, atq; ex his locis prodeuntes bella gessisse & gerere cum finitimis regnis omnibus; nullumq; hominem ad ipsos accedere posse propter vastas solitudines octodecim dierum itinere importunissimas. Atq; Chibar magna etiam vrbs est, in qua Israelitarum quinquaginta millia habitant, ex quibus multi docti viri sunt & strenuissimi complures qui cum filiis Senaar bellum gerunt. & cum Septemtrionalibus regionibus & incolis Eliman finitimis. Est autem hæc Hodu, hoc est Indiæ, à qua viginti & quinq; itinera conficiuntur ad Viram fluuium, qui regionem Eliman interfluit, vbi Israelitarum tria millia habitant. Hinc profectis septem itinerum confecta via, Neasar venitur, vbi septies mille Israelitæ sunt, iter quos Nedain magnus habetur vir. Inde verò quinque dierum iter ad Bosran vsque conficitur ad Tigrin flumen sitam, in qua Israelitæ mille sunt, ex quibus complures sapientum discipuli, multiq;

Chibar. Reubē. Gad. Manasse.

Chibar.

Nedain.

Hodu Indiæ. Vira fluuius.

Neasar.

Bosran.

tiq; diuites habentur. Hinc duobus itineribus Samura fluuius distat, Persiæ regionis initium cum vrbe ejusdem nominis; in qua mille & quingenti judæi habitant. Estq; locus ille insignis Esdræ scribæ sacerdotis sepulcro, qui Jerosolymis ad Artaxersen regem legatus veniens, illic est vita defunctus. ante illius verò sepulcrum magna synagoga ab antiquis est ædificata, atque ex altero latere Ismaelitæ precationis ædem construxere propter summum erga virum illum affectum: quæ etiam res in caussa est, vt judæi ab Ismaelitis eò loci ad preces confluentibus diligantur. Inde quatuor miliaribus Chuzsethan distat, Elâm olim dicta, Elamitarum patria, maxima vrbs, verùm magna sui parte jam excisa, vasta & inhabitata, inter cujus ruinas Susan Habira adhuc spectatur Assueri regis palatium maximum, pulcherrimo opere constructū, multis adhuc manentibus regii admirandiq; ædificii partibus & artis exemplis. Sunt in hac vrbe judæi septies mille, qui in synagogis congregantur numero quatuordecim; & ante vnam ex illis Danielis sepulcrū est: interfluit autem Tigris fluuius vrbem ipsam & habitationem etiam judæorum diuidit: atq; altera ex parte fluminis ditissimi omnes sunt, quicumq; inhabitant, foraque habent negotiis & mercibus instructissi-

Samura. Esdræ sepulcrum. Artaxerses. Chuzsethan. Elam. Susan Habira. Assueri regis palatiū. Danielis sepulcrū.

ditissimi: ex altera verò tenuiores pauperioresque omnes, nulla fora, commercia nulla habent, neque hortos aut pomœria, adeò vt aliquando inuidiam conceperint aduersum alteros, existimauerintque diuitias & vbertatem illis ex Danielis prophetæ ibidem sepulti vicinia effici: quamobrem ab illis postularunt, vt Danielis sepulcrum ad suam regionem transferri permitteretur. quod cùm constanter negatum esset, ad contentionem primùm, deinde ad dimicationem atq; pugnam deuentum est, magna cum vtriusque partis clade ad multos vsque dies, donec tandem lassi vtrique in conditiones & pacta conuenere, vt alternis annis Danielis cippus ad alteram partem transferretur: idq; aliquandiu factum repertumq; fuit, sed accidit interim, vt Senigar Saa filius Saa regum omnium Persarum Imperator summus eò veniret, cujus imperio quinque & quadraginta regna parent. Hic Arabicè Sultan alporas alkabir, hoc est magnus Persiæ rex appellatur: extenditur verò hujus ditio ab ostio fluminis Sumra vsque ad Semarchoth vrbem, & ad fluuium Gozen, &. ad regionem Ghisbor, & vrbes Mediæ & montes Hhaphton, & ad regiones illas optimas, vbi animalia aluntur, ex quibus myrrha soluta remittitur. Contineto;

Senigar Saa Persarũ imperator.

Sumra fluv. Semarchoth. Gozen. Ghisbor. myrrha

neq; imperatoris hujus ditio omnis mensium quatuor, totidemq; dierū iter. Is igitur cùm in hac vrbe aliquando commoratus Danielis cippum ex altera in alteram vrbis regionem transferri, atq; cùm illo complures ex Iudæis & Ismaëlitis commigrare vidisset, caussa rogata & cognita indignum judicauit, vt hujusmodi adversum Danielem irreuerentia toleraretur: verùm spatium inter vtramq; partem diligenter dimensus, Danielis cippum in arca magna vitrea impositū in medio illo loco ex trabe maxima æneis catenis suspendit, ædemq; construi jussit magnam synagogæ vsui dicatam, omnibusq; totius orbis hominibus patentem, neminiq; negatam mortali, siue Iudæo siue Aramæo eò precationis caussa ingredi volenti. Pendet autem arca illa ex trabe vsq; in hodiernum diem. Porrò Imperator ille edicto vetuit, ne quis pisces è fluvio caperet ad vnum ex inferiori parte, alterum verò ex superiori, miliare, propter Danielis reuerentiam & cultum. Hinc ad Robad-Bar tria itinera sunt, vbi etiam Israëlitarum viginti ferè millia habitant: in quibus complures sapientum discipuli ac diuites multi sunt: verùm hi sub potestate alieni principis tamquam captiui degunt. Inde verò duobus itineribus in fluuium Vaanath venitur, vbi quater mille ferè Judæi

Robad-Bar.

Vaanathe.

dæi

dæi sunt. post quartum autem ab illo fluuio iter, regio Molhhaath est, cujus incolæ Ismaëlitarum doctrinæ non credunt. habitant verò in montibus maximis, parentq; Seniori, cui sedes est in regione Alchesisin: suntq; inter hos duo Israëlitarum collegia, atq; cum ipsis vnà in bellum prodeunt. Neque verò hi Persiæ regis jugum ferunt, vtpote qui in editissimis montibus degunt: vnde descendentes in finitimas regiones excurrunt, & prædas agunt; rursusque in montes suos reuertuntur. nullius hominis vim aut impetum timent. Iudæi verò qui inter hos habitant, sapientum discipuli sunt, & Babylonicæ captiuitatis capiti obediunt. Hinc dierum quinque iter conficitur ad Ghaarian, vbi Israëlitarum quinq; & viginti millia sunt. Estq; initium vniuersitatum habitantium in montibus Hhaphthon, quas numero plusquam centum esse constat. incipit verò his locis Mediæ regio. Suntq; hi ex prima captiuitate à Salmanasaro rege abducta. loquuntur autem Chaldaicè, suntq; inter hos sapientum discipuli. Est autem Ghamaria metropolis ad Persiæ regnum pertinens, vicina his vno itinere. Sunt verò hi sub Persiæ regis ditione & potestate, cui tributum pendunt. Estq; tributum constitutum in omni Ismaëlitarum regno, vt singuli mares decimoquinto

Molhhaath. Alchesisin. Ghaaria. Hhaphthon. Media. Ghamaria.

Amircus nummus. Nummus aureus Morabitinus Hispanus. David Elroi historia.

annos majores singulos aureos annuos quotannis exoluant. Atq; Amircus aureus nummus sesquinummum aureum Hispani Morabetinum valet. Duodecimus nunc annus agitur, ex quo vir quidam nomine David Elroi ex vrbe Ghamaria surrexit, qui Capitis captiuitatis illius Hhasdai, & capitis Synedrii Leui Jaacob Decentis discipulus fuerat in metropoli Baghdad, eualeratq; doctissimus in lege Mosis, & in doctrinalibus libris, & in omni etiam externa sapientia, & in Ismaelitica lingua, atq; scriptura, atq; in magorum & incantatorum libris. Hic igitur eam sibi mentem induit, vt aduersus Persarum regem arma moueret, & collectis Iudæis iis, qui in montibus Hhaphthon habitabant, bello gentibus omnibus illato Ierosolymam vsq; expugnaturus peteret. Id autem, vt Iudæis persuaderet, mendacibus signis vsus est, affirmans à Deo sese esse missum Ierosolymam expugnandi, atq; ipsos ex gentium jugo soluendi caussa; adeò vt apud multos ex Iudæis fidem sibi conciliarit, & nomen obtinuerit Messiæ populorum. Ejus rei fama audita Persarum rex ipsum ad colloquium vocauit, quem ille intrepidus omnino adiit; & rogatus an ipse Iudæorum rex esset, constanter ita esse respondit; atq; extemplo à rege comprehendi & in carcerem intrudi jussus

est

est, quo qui regia sententia includuntur, per totam vitam continentur. est autem carcer ille in Dabasthan vrbe Gozen fluminii maximo proxima. Post triduũ verò principum & ministrorum concilio per regem coacto, in quo de ejusmodi nouarum rerum molitione à Iudæis inita consultari agiq; decretum fuerat, repentè Dauid ille existens affuit, è carcere sua sponte nullo homine conscio solutus; quem cùm rex vidisset, admiratus rogauit: Quis nam te huc adduxit, aut è carcere liberauit? cui ille respondens: Sapientia, inquit, mea, & industria mea. Nihil enim ipse vel te, vel seruos tuos metuo. Tum verò vociferatus rex, Apprehendite, inquit, hominem. cui principes atq; ministri responderunt, illius vocem audiri quidem ab omnibus, speciem verò à nemine prorsus conspici. quamobrẽ illius sapientiam vehementer admiratus rex, obstupuit. ille verò aduersus regem ait: En ego viam meam facio, & præcedere cœpit subsequentem se regem: proceres verò atq; ministri omnes regem sequebantur. Cùm autem ad fluminis ripam deuentum esset; Dauid, extenso quod gestabat sudario super aquas, insiliens trajecit, atq; eodem tempore ab omnibus est conspectus, trajectionis spectaculum admirantibus, quẽ exiguis lintribus insequi & capere

Dabasthan.

frustra tentatum est, ab omnibusq; proclamatum, neminem in terrarum orbe incantatorem illi posse compararari: ille verò eadem die, dierum decem via confecta in Elghamaraian ininterpretabilis nominis virtute perueniens, quæ sibi accidissent Iudæis narrauit hominis sapientiã admirantibus. At verò Persarum rex Almirum Almunadinũ Ismaëlitarum Calipham summum nunciis in Bagdad missis hujus rei certiorẽ fecit, orauitq; vt Dauid Elroi per summum Captiuitatis caput & Synedriorum proceres ab hujusmodi ausis auertendum curaret, aliâs nisi huic rei caueretur, Judæis omnibus in Persiæ regno degentibus publicum exitium comminatus. Ejus rei omnes vniuersitates regionis Persarum ingenti metu perculsæ epistolas ad summum illum virum qui Captiuitatis caput habebatur, atq; ad synedriorum omnium capita, quæcumq; in Bagdad erant, miserunt in hanc sententiam: Cur nam moriemur in oculis vestris, tam nos quàm vniuersitates omnes huic regno subditæ? compescite, obsecramus, virum hunc, ne innocens sanguis effundatur. Igitur Captiuitatis caput, atque Synedriorum primores hujusmodi litteras ad Dauid conscripserunt: Scias volumus liberationis nostræ tempus nondum venisse, neq; signa nostra fuisse adhuc spectata; non

Elghamaraia

ta; non enim vento fortis efficitur vir. quamobrem prædicentes injungimus tibi abstinere omnino ab istiusmodi consiliis, ausis & conatibus; sin minus, ab omni Israël ejectus esto. Monuerunt etiam per nuncios Zachai Hanassi, qui erat in regione Assur, & Iosephum Videntem cognominatũ, Burhan alpelech, illic agentem, vt epistolis à se scriptis Dauid Elroi cõpesceretur; id quod ab illis diligenter est curatum. frustra tamen: quippe ille eam, quam instituerat, viam pessimam deserere noluit, donec rex quidam Togarmim surrexit Zinaldin dictus, qui Persarum regi paret, atq; hic decies mille aureis nummis Dauidis Elroi socero missis, huic malo finem, occiso clam genero, imponere persuasit: quod ille cùm se facturum recepisset, Dauidem domi suæ in lecto cubantem gladio confodit; atq; consiliorum & calliditatis illius vanæ hic exitus fuit. Neq; verò illo extincto, Persarum regis aduersum illos montanos, aliosq; ditioni suæ subjectos Iudæos ira sedata est: quamobrem Iudæi per legatos auxilium à Captiuitatis capite postularunt. ille itaq; regem ipsum petens placidis & prudentibus orationibus placauit, & multis auri talentis oblatis atq; datis, ita confirmauit, vt magna deinde vniuersæ regioni quies contigerit. Ab hoc autem, quem descripsimus,

Zinaldin Turcarum rex.

Hhamdan Media. monte, decem itinera sunt ad Hhamdan magnam, & Mediæ regionis principem vrbem, in qua Israëlitarum circiter quinquaginta millia sunt: atq; in illa vrbe è regione vnius ex synagogis Mardochæi & Esther sepulcra sunt. Hinc quatuor itineribus Debarzethaa distat, vbi Iudæi quater mille secundum Gozen fluuium habitant. Inde verò septem dierum iter conficitur vsq; ad Asbahan metropolin, vrbem maximã, duodecim miliarium spatium complexam, in qua Israëlitarum circiter quindecim millia sunt, quibus præest magnus Salom a Capite captiuitatis, huic vniuersitati & ceteris omnibus, quæ in Persidis castellis habitant, Israëlitis præfectus. Hinc profectus quatuor itinera ad Siaphaz confeci vrbem Persidis metropolim; atque adeò ipsam antiquissimam Persiden dictam, vnde nomen toti regioni factum, in qua Iudæi decies mille ferè sunt. Ex Siaphaz itineribus septem Ginah vrbs petitur, amplissimo loco sita secundum Gozen fluuii ripam, celeberrimo omnium gentium & linguarum cõmercio, frequens, plano & latissimo solo, in qua Iudæi circiter octo mille sunt. Hujus regni extrema vrbs Samarcheneth magna & celebris, a Ginah quinq; dierum itinere seposita; vbi Israëlitarum quinquaginta millia sunt, quibus præest magister Abdias Hanassi-

Mardochæi & Esther sepulcra.

Debarzethaã.

Asbahan.

Siaphaz.

Ginah.

Samarchenect

ini his multi sapientes & diuites sunt. Quatuor hinc itineribus Tubot metropolis petitur, in cujus siluis Muscus odoratus inuenitur. Illinc viginti atq; octo diebus continuis via facta in montes Nisbon venit, qui fluuio Gozen defluenti imminent, atq; Persidis regno adscribuntur; vbi multi ex Israelitis sunt. Aiunt vero in illis vrbibus montium Nisbor quatuor tribus Israelitarum habitare, in prima captiuitate à Salmanasar Assyriorũ rege abductas, videlicet Dan, Zabulon, Asser, & Nephthali. sicut scriptum est. Et abduxit eos in Lahhlahh & Habor montes Gozen montes Mediæ. Horum regio ad viginti dierum iter protenditur, multis vrbibus & castellis habitata, frontaria fere omnis, quã ex altero latere Gozen fluuius alluit. cultores autem ipsi nulli gentium jugo subsunt, sed à præfecto quodam reguntur, cui nomen nunc est Ioseph Amarcala Leuites. Sunt vero inter eos discipuli sapientum. agros colunt, atq; bella cum finitimis filiis Cuis gerunt, expeditionemq; per solitudines faciunt. Fœdera habent cum Copher Althorech ventorum cultoribus populis qui in solitudinibus vitam degunt. Hi neq; panem edunt, neq; vinum bibunt, sed crudis animalium tam immundorum quàm mundorum carnibus vescuntur, iisdemque vel recentibus & adhuc

Tubot. Musc9. Nisbō, montes, siue Nisbor. Tribus quatuor. Lahhlahh. Copher. Althorech.

 san-

sanguine viuo palpitantibus, vel etiam aridioribus, verùm incoctis, rapta etiã membra ex animantibus viuentibus deuorant. Naso carent, sed nasi loco bina foramina in facie habent, quibus respirant: Israëlitis amici sunt. Accidit autem quintodecimo abhinc anno, vt hi magna manu Persiæ regionem inuadentes Rai metropolim expugnauerint, & ingenti cæde facta omnino vastauerint, direptisque domibus & agris prædam magnam per solitudines reuersi asportarint: cujusmodi exemplũ per multa sæcula numquam in Perside visum vel auditum fuerat. Quamobrem Persarum rex vehementer iratus, illius gentis sibi vni primùm infestæ, majorumq; suorum temporibus nihil tale ausæ, nomen è terris penitus abolendum esse decreuit. Collectis igitur in expeditionem copiis, ductorem aliquem quærenti, cui gentis illius loca nota essent, sese vnus quispiam vltrò obtulit, qui ex eadem gente se esse & illorum sedes nosse affirmaret. rogatus verò quid opus esset ad expeditionem faciendam, respondit opus esse commeatu panis & aquæ ad quindecim dierum iter, quos in solitudine vastissima consumi necesse erat: cujus consilium cùm secuti quindecim itinera peregissent, cibo & potu hominibus & jumentis necessario defecti, tamen neq; locum quò

Rai.

tende-

tenderent, neque vlla habitationis vestigia videbant. Vocatus itaq; ductor à rege cum rogaretur, Vbi est verbum tuum, quo hostes nobis ostensurũ te recepisti; sese à via aberrasse, respondit: quamobrẽ irati regis jussu capite multatus est. cœperat verò jam hominum & jumentorum pars fame perire. Decreto autem regio edictum publicè fuit, vt quidquid victus apud quemquam esset, cum socijs communicaretur, atq; jumenta etiam diuiderentur. itaq; hoc modo tredecim alijs diebus per solitudines peterratũ, tandemq; in montes Nisbor deuentum est, in quibus judæi habitant. Persarum igitur copia in hortis & pomœriis, quæ plurima in loco erant, & secundum fontes conquieuerunt. erat verò anni hora, qua fructus maturi sunt. Comedebant igitur & vastabant, neminemq; hominem ad se prodeuntem videbant: verùm in montibus vrbes ac turres prospiciebant quamplurimas. Misit itaq; rex duos ex ministris suis, qui rogarent, quænam in montibus illis habitaret natio, atq; ad eam omnino transirent, vel nauigio vel natatu transmisso flumine. Illi autem pontem inuenerunt magnum, instructis turribus munitum, atque ostio occluso; vltra pontem verò vrbs magna erat. Clamantibus autem exploratoribus ante pontem, prodiit vir quidam, à quo

Mõtes Nisbor

rogasset quid quaererent, aliis cujusnam [illegible] non intellexerunt, donec eis interpres quispiam qui Persicorum linguam noverat, accessit: cum rogantibus respondentque, Persarum regis ministri sumus; missi enim quaeramus quinam vos sitis, & cui serviatis; quibus ille respondit: Judaei sumus, neminique regi aut principi ex gentibus servimus; sed cum [illegible] viris Judaeis. Rogati [illegible] de [illegible] filiis Gur ex Copher Althorech, responderunt: Sit [illegible] nobis [illegible] Judaei [illegible] in [illegible] Reversi igitur ad regem exploratores, [illegible] qui vehementi [illegible] correptus est. Postridie vero [illegible] Persidis regi à Judaeis [illegible] denuntiatum, qui se negassent velle, aiebat ipsis bellum illaturum; sed Copher Althorech hostibus suis: quod si ipsi pugnare secum vellent, sese illaturum eam injuriam [illegible] omnibus Judaeis qui in Persidis regno habitarent: exploratum enim sibi esse, eos in illo loco fortiores esse; orare propterea ipsos, ne se pugnae [illegible], sed bello adversus Copher Althorech experiri sinerent, venderentque ipsi commeatus & cibos exercitui commodos. Consilio itaque inito placuit Judaeis Persarum regi acquiescere propter Israëlitas omnes in illius regno habitantes. Admissus igitur

cerent memoratum omni die quindecim apud illos honorificentissimè exceptus, per bigitinæ [illegible] ro rem omnem per nuncios & literas Gopher Alhoneeh federis temporibus Iudæi indicarunt: qua cognita illi coactis copiis, hostem ad montium transitus expectauere: aduenientemq; Persen oppertunè ipsis loco, adeò ingenti clade affecerunt, vt cum exiguo numero suorum in fugamq; versum redire in suam regionem coëgerint. Accidit autem, vt Iudæus quidam ex hac prouincia Moses nomine ab equite quodam Persa dolo seductus, Persidis regem sequeretur, atque vbi in Persidem esset deuentum, ab eodem equite in seruitutem traditus possideretur. Cùm verò aliquando ii qui arcubus vtebantur, præsente rege luderent, indicatus est illi vnus Moses omnium iaculandi dexteritate præstantissimus: qui à rege per interpretem rogatus, conditionis suæ rationem apertè exposuit: continuoq; libertate donatus, purpureis & sericeis vestibus indutus, regiisq; donis auctus est: postulatusq; vt ipsorum religionem susciperet, magnarum diuitiarum spe & conditione proposita, atq; etiam præfectura apud regiam domum promissa. quod cùm ille se facturum benignè negaret; tamen à rege apud Magnum Salom principem vniuersitatis Aschphahan est collocatus: cuius

etiam

Chevar Tha[...]
[...]g[...]
Indicū
mare
[...]
[...]
[...]

cuiam filiam vxorem patre volente duxit: idemq; ipse Moses mihi omnem hanc historiam narrauit. Atq; ex his regionibus cum deflexissem iter, in regionem Chevazthaan me contuli, quam Tigris fluuius alluit; qui inde delapsus, in Hodu, hoc est Indicũ mare defluit, insulamq; Nekrokin sub ostium amplectitur, sex dierũ itineris spatium continentem; in qua vnicus tantùm fons est, neq; aliunde quàm ex collectis imbribus bibitur; caret enim fluuiis; neq; seritur aut colitur ager ille: est tamen celebris maximè commercio Indorum & insulanum in mari Indico sitarum, & mercatorũ regionis Senaar & Ælimam & Persidis aduehentium eò genera omnia sericæ & purpureæ vestis, lini & bombacis, canabi & telæ Indicæ, quam Moch vocant, tritici, hordei, milii, auenæ magnam copiam; omnia etiã ciborum, leguminum omnia genera; quæ inter se commutant & vendunt. Indici autem mercatores aromatum copiam ingentem eò conferunt. Insulani verò institorũ & interpretum munere inter ceteros funguntur, atq; hac vna arte viuunt. Sunt verò in illo loco Iudæi circiter quingenti. Hinc naue conscensa secunda nauigatione decem diebus in Kathiphan sum deuectus, vbi Israelitarum quinq; millia sunt: his locis Bdellius lapis inuenitur, miro naturæ ope-

Chevazthaan. Tigris. Indicũ mare Hodu. Nekrokis.

Kathipha. Bdellis lapis.

opere confectus. Quippe vigesima quarta mensis Nisan ros in aquas quidam decidit, quem collectum incolæ inuoluunt, & conclusum in mare conjiciunt sua sponte demergendum ad fundum vsq; maris. medio autem mense Tisri duo homines funibus in mare ad fundum vsq; demissi, reptilia quædam collecta in auras deferunt; è quibus fissis & ruptis lapides illi proferuntur. In de septem dierum itinere in Haanlam deueni, quod initium est regni Solem pro Deo colentium, gentis videlicet ex filiis Chus astrorum contemplatricis. Sunt autem atri coloris homines, sinceri & maximæ fidei, tum in promissis & receptionibus, tum in donis etiam. His moris est, vt venientes ad se ex aliis remotis regionibus in portu receptos per scribas tres nominatim describendos curent, nominaq; ad regem deferant: deinde ipsos etiam ad eundem deducant; quorum merces in suam ipsius fidem receptas rex in agro expositas relinqui iubet, nullo custode adhibito. Præterea præfectus vnus in publica domo sedet, ad quē quidquid in tota regione cuipiam perire accidat, defertur, facileq; à rei ipsius domino inde repetitum recipitur, modò certa signa indicentur, quibus perdita agnoscatur res. Atq; hæc fides in omni illo regno communis & publica est. Regio hæc

Luna Martij.

Augusti lunatione.

Haanlā à nostris vocatur Zeilan

Solis cultores.

Chussicæ astrorum inspectores.

[illegible] vsque ad [illegible] initium [illegible] tum vernum aestiuumque tempus in autumno calor exaestuat. Quamobrem à tertia diei hora ad vesperam vsque homines omnes in domibus conclusi manent. Post verò lucernis & lampadibus per cuncta fora plateasque ignibus incensis ac dispositis suas artes & operas exercent per totam noctem; id enim interdiu prae aestu facere minimè queunt.

[illegible] orum.

Piper.

Nascitur autem in hac regione piper arboribus per incolas plantatis in singulorum vrbium agris. Sunt verò singulis proprii horti assignati & noti. arbuscula ipsa exigua est, semenque profert album, quod ab illis collectum in peluibus imponitur, atque calida aqua madefactum Soli exponitur, vt exsiccetur, & obduratum conseruari possit; atque ita nigrum contrahit colorem. Inueniuntur ibidem cinnamomum & zinziber, compluraque alia aromatum genera.

Quomodo mortuos suos curent.

Hujus regionis incolae suos mortuos non sepeliunt, sed medicamentis & aromatibus variis conditos in sedibus collocant, vestibusque amiciunt certa serie, secundum singulas familias dispositos; arescit autem illis caro cum ossibus, & adeò rigescit, vt viuentibus etiam similes esse videantur. Singuli verò ex viuentibus majores suos à multis annis deducta serie agnoscunt. Colitur autem ab his Sol aris frequentibus & magnis extra

... per omnia loca ad dimidium milliaria
ta exstructis. Summo itaq; mane commu-
niter excurritur ad cuiusq; Solis, cui in cunctis
aris simulacra sunt sacrata ad similitudine
orbis solaris magicis artibus constructa
exoriente autem Sole orbes illi incendi vi-
dentur magnoq; strepitu sonant. Habent
autem singuli singulas acerras in manibus
tam feminæ quàm viri, omnesque pariter
thure Soli adolent. Hæc via illorum stultitia
ipsis. Sunt verò apud hanc gentem in omni-
bus locis Iudæi, quorum summa vt maxime
ad mille domos in vniuersum protenditur,
non minus atro colore quàm indigenæ ipsi;
viri tamen boni ac simplices sunt, præce-
ptorumq; cultores qui Mosis legem obser-
uant, & prophetas legunt; doctrinalium ve-
rò librorum & consuetudinis non omnino
expertes habentur. Ex horum regione pro-
fectus in insulas Chenerag duobus & vigin-
ti diebus nauigaui, quarum incolæ ignem
colunt appellanturq; Dugbiin: inter eos
verò habitant Iudæorum viginti tria millia.
Habent autem Dugbiin sacrificulos suos
per singula loca in templis ipsorum super-
stitioni dicatis: sunt verò hujusmodi sacri-
ficuli omnium ariolorũ & incantatorũ to-
tius orbis terræ peritissimi in omni vanita-
tis huj9 genere. Ante singula autem fana cā-
pus magnus & latus est, in quo ingens ignis

Che-
nerag.

Dug-
biin.

Ignis
cultus.

omni-

Elhotha. omnibus diebus ardet, quem ipsi Elhotha vocant: solent autem filios suos per hunc ignem transmittere expiandi caussa: mortuos etiã suos in medium rogum cõjiciunt exurendos. Sunt præterea ex terræ magnatibus, qui sese viuos igni deuouent. Cùm verò quispiã horum familiarib⁹ & necessariis atq; propinquis suis hujusmodi sibi institutam deuotionem indicat, continuò summa omnium gratulatione & cõmuni voce audit: Beatus tu, & bene tibi erit. Igitur quo die votum exoluendũ est, magno conuiuio primùm exceptus, si diues fuerit, equo vehitur; sin verò pauperior, pedes suorum aliorumq; turba comitatus ad campi vsque initiũ deducitur, vnde cursu inito in ignem insilit: tum verò familiares cognatique omnes & consanguinei tympanis & choreis summa cum lætitia exultant & ludunt, quoad ille omnino combustus fuerit. Triduo autem post, duo ex præcipuis sacrificulis illius domum adeuntes, familiæ omni domũ parari præcipiunt patri ipsorum eadem die ipsis astuturo, atq; quid ipsos facere oporteat declaraturo. Aduocantur igitur ex ciuitate testes aliquot, & ecce Satan illius speciem imitatus adest, quem vxor & filii rogant quemadmodum cum illo in illo altero sæculo agatur: quibus ille respondens; Veni, inquit, ad socios meos, à quibus non exci-

Ignicolarum error.

excipior, donec ea exoluam, quæ familiaribus & propinquis debeo meis: extemplo filiis res distribuit suas, jubetq; debita omnia creditoribus persolui, & à debitoribus quidquid debeatur, exigi, testibus omnia ipsius verba & mandata excipientibus atq; describentibus, à quibus tamen non videtur: tum verò se viam suam repetere dicens, euanescit. hujusmodi itaq; errore, mendacio & fraude sacrificulorum illorum calliditate & artibus magicis extructa, vanitatem suam gens hæc tuetur ac mordicus tenet; seseq; nationum omnium terræ beatissimam esse jactat. Ab his insulis quadraginta dierum nauigatio suscipitur transire volentibus in regionem Sin, quæ pars orientalis est: sunt verò qui dicant mare illud quo iter fit, esse mare excisum siue fretum, interdum æstuosissimum astro Chesil subjectum, cujus vi tantus nonnunquam excitatur ventus, vt nulli mortalium nauigando superari possit, aut effugi: intrudit enim nauigia in ipsas maris angustias, vnde extricari & effugere non possunt; hærentq; diutius quoad commeatu omni absumpto homines pereant. neq; verò rarò naues hoc modo periclitantur: verùm huic incommodo hominum industria prospectum est, atq; euadendi ratio est adinuenta, quam cognoscere non fuerit inju-

Signarum regio.

Fretũ Sinarũ.

Chesil. Orion.

cundum. Sic autem res habet: Boum coria integra quamplurima in nauibus imponuntur, nauigantium hominum numero paria; qui cùm vento acti in illas angustias intruduntur, singuli singula subeunt; atque collo introrsum complicato, ita colligant, vt aquæ aditus obcludatur: tum sese rotantes & mouentes in mare è nauigio dejiciunt. quos cùm maximæ aquilæ illis regionibus familiares gryphes dictæ prospiciunt, boues aut animalia alia esse putantes, aduolantts eripiunt, atq; in aridam asportant: tunc verò depositis in valle vel monte incumbunt, vt ipsis disruptis pascantur. verùm opportuna celeritate vs⁹ qui intra corium includitur homo, feram ipsam gladio confossam vulnerat & occidit: atq; hoc pacto complures euadunt. Illinc tribus itineribus in Gingalan instituitur nauigatio, quæ dieb⁹ quindecim per mare conficitur, vbi Israëlitæ ferè mille sunt. Hinc septem dierum nauigatione in Cholan veni, vbi nullus ex Israëlitis est. Inde verò duodecim diebus in Zebid, in qua regione pauci Iudęi sunt. Hinc octo diebus in Hodu mediterraneam, hoc est Indiam Æthiopicam, quæ suæ gentis vocabulo Baghdaan dicitur, eadem est Gheden, quæ regioni Thelassar adscribitur: in qua regione maximi altissimique montes sunt; in hisq; multi ex Israëlitis habitant

Cingala. Cholan. Zebid. Hodu mediterranea. Baghdaan. Ghedē. Thelassar.

bitant nulli gentium jugo subjecti: habentque vrbes & turres in montium dorsis extructas, vnde descendentes armata manu regionem Hamaghtam bello infestant, quæ eadem Lubia est ditionis Edom, cujus incolæ Lubii siue Lybies vocantur: qua sæpe direpta & expoliata Israëlitæ in montes suos sese recipiunt, vbi à nullo mortali bellum sibi inferendum timent. Ex iis verò Israëlitis qui in hac regione Ghadan sedes habent complures in Persiden & in Ægyptum negotiorum caussa iter faciunt. Inde ad regionem Azzuan dictam viginti dierum iter conficitur per solitudines Seba secundum Pisson fluuium, qui ex montibus Chus, id est Æthiopiæ, descendit. Habent autem hi Azzuanæi regem qui Ismaëlitide lingua Sultan alhhabas vocatur. Horum hominum pars quædã belluarum more viuit, herbisq; pascitur apud Pissonis fluminis ripas inuẽtis; nudi per agros vagantur, ita vt à ceterorum hominum sensu ac mente remoti esse videantur. concubitu vtuntur promiscuo & obuio, nulla cognationis, necessitudinis, familiaritatis aut ætatis vel ordinis ratione habita: regionem inhabitant calidissimã. hos cùm ceteri Azzuanæi prædæ caussa impetunt, objectis in agro pane triticeo, passis vuis, aridisq; ficubus, ad cibũ accurrentes capiunt: abductosq; in Ægypto

Häagh tham. Lubia. Lubii. Azzua regio. Pisson flu. Chus.

 atq;

atq; in aliis finitimis regnis vendunt. Atq; hi sunt serui illi nigri omnibus notissimi ex posteritate Cham. Ab Azzuaan duodecim itinera peraguntur ad Hhalauan vsq;, vbi Iudæi trecenti sunt. Inde verò coniunctis turmis quinquaginta dierũ iter fit per solitudinem, cui nomen alTsahhara in Zeuilan regionem quæ eadem Hhauila est, ea videlicet quæ in tractu Geenæ siue Gineæ est. Sunt autem in solitudine illa frequentes arenæ montes, quæ ventorum vi nonnunquam mota & fusa iter facientium hominũ turmas integras obruit & perimit: qui verò hujusmodi periculum vitare aut effugere potuerunt, multis rebus onusti redeunt: vt ferro, ære, variis fructuum & leguminum generibus; sale etiam: aurum præterea & pretiosissimas margaritas asportant. Est autẽ regio hæc in terra Chus cui nomen est Alhhabas, occasum versus. Ab Hhaluan itineribus tredecim in metropolim Kits venitur, quæ caput initii Ægypti est: in ea Iudæorum circiter triginta millia sunt. Indę vsq; ad Pium quinq; dierum iter est: hæc olim Pithõ dicebatur; vbi Iudæi viginti sunt: visuntur autem adhuc hodie non exigua monumenta operum à patribus nostris in illius vrbis ædificatione extructorum. Inde in Misraim quatuor itinera conficiuntur, vrbem magnam juxta Nili ripas sitam, ex

Cham. Hhalauan. Tsahhara solitudo. Zeuila. Hhauila. Geena. Chus. Hhabas. Kits. Ægyptus. Pium. Pithon. Misrai.

qua

qua toti regioni nomen est factum, in qua Iudæi bis mille sunt, in duas diuisi synagogas; alteram Israëlitensium, quæ Saamiin synagoga dicitur; alteram verò Babyloniensium Ghirhhakiim synagogam appellatam. Varius alteris atq; alteris mos & ritus in annuarum lectionum distributione obseruatur. Quippe Babylonienses consueuere singulis hebdomadis Parassas singulas legere, ea ratione quæ toti Hispaniæ solennis est: itaq; singulis annis legẽ absoluunt. Israëlitenses verò singulas Parassas in ternos ordines diuidunt, atq; ita triennio legem perlegunt. Vtriq; autem solenni ritu bis in anno simul conjuncti preces fundunt, die videlicet lætitiæ legis, & die festo latæ legis. Inter hos omnes primas tenet Nathanael primorum maximus, caputque Synedrij; qui omnibus Ægypti vniuersitatibus præest, atq; magistros & æditu os præficit. estq; inter primos & familiarissimos ministros magni regis in palatio atq; solio Soan regiæ videlicet in vrbe Misraim constitutæ, quæ vrbs filiis Ghereb, hoc est, Arabibus omnibus metropolis est: nomen verò regis est Amir Almumanin Eli filius Abitaaleb: cujus terræ incolæ omnes Moredim, hoc est rebelles vocantur: quippe qui sese abalienauerint ab Amir Almumanin Al ghabazzi sedente in Bagdad. quamobrẽ

Saamiin.

Lectionis sacræ partitiones.

Son sine Tsoghan. Misraim.

 magna

magna atq; perpetua inter vtrumq; regem simultas est. Habet autem hic solium in Soan regia ipsi dicata. Prodit verò bis in anno, semel tempore paschatis festi ipsorum, atq; iterum iis diebus quibus Nilus amnis exundat. Atq; Soan ipsa muris cincta munitaq; est. Misraim verò nullos muros habet, sed ex altero latere Nilo ambitur. Est verò hæc maxima vrbs, multis foris atq; publicis domibus instructa, Iudæos multos diuites habet. regio ipsa neq; pluuiam neque gelu neq; niues vmquam vidit, calore verò nimio exæstuat. Nilo irrigatur, qui semel quotannis Elul mense exuberans, terram omnem operit & inundat ad itinera quindecim; durantibus aquis toto Elul & Tisri, humumq; fœcundantibus. Atq; antiquorũ solertia & diligentia illa fuit, vt in insula quã fluuius facit, columna statueretur duodecim cubitis ipsa communi defluentium aquarum superficie altior; quæ cùm exuberante flumine tota operitur, certissimum signum est integræ inundationis totius regionis ad quindecimum vsq; iter: cum verò ad medium tantum aquæ excrescunt, dimidiam regionem solummodo irrigatam arguunt. Singulis autem diebus quidam ei rei præfectus aquarum exuberationem metitus in Soan rediens clamat: Laudate Deum, quia tantum vel tantum amnis excrevit.

Iulii lunatione. Augusti luna.

mit. namq; diebus quindecim fluuii incrementum plerumq; durat; qui si columnam omnino operit, ejusdem anni vbertatem promittit maximam. Quicumque verò agros in ea regione habent, conductis operis foueas magnas aperiunt, in quibus decrescente Nilo pisces recepti continentur; quos inde captos & abstractos incolæ comedunt, vel salitos mercatoribus aliò asportandos vendunt. Suntq; fluminis illius pisces oppidò pingues, quorum adeps eliquatus ad lucernarum vsus seruatur. Quisquis verò illis piscibus vel abundè satur ejusdem fluminis aquam bibat, nihil omnino mali sentit aut patitur. Est enim aqua illa simul & potus & medicina aduersus hujusmodi repletiones. Fuit autem perpetua quæstio variaq; inter homines de Nili exundatione opinio, sed Ægyptiorum sententia est: eodem tempore quo fluuius hic exundat, vehementer pluere in superioribus regionib9, hoc est in terra Hhabas, quā Hhauilā nominari diximus. Quo tempore fluuius non exundat, nihil in Ægypto seritur; atq; ex hoc sterilitas & fames consequitur. Seruntur agri *Marhhesuan mense, Nilo jam in alueum suum recepto: hordea verò metuntur mense †Adar: triticum autem proximo pòst mense, hoc est Nisan, eodemque mense cerasa matura sunt, & amyg-

Pisciū vsus.

Nili aqua.

Vnde Habassini AEthiopes quos Græci perperā Abyssinos vocāt.

* Sub septembrem

†Februarii fine.

amygdala & cucumeres,cucurbitæ,filiquæ &fabæ,ſpelta,&lens atq; cicer,variaq; olerum genera,vt portulacæ, aſparagi, & lactucæ,coriandrum,cicoriæ,braſſicæ & vuæ. Deniq; terra fertiliſſima, omnique bono plena eſt. irrigantur autem horti& pomœria ex lacubus,lacunis,& ex aquis fluminis.

Nili diuiſio.

Namque flumen ad Miſraim vrbem delatum inde in quatuor capita diuiditur; ex quibus vnum Damiatan præterfluit,Caphtor olim dictam, juxta quam in mare illabitur. Secundum defluit in vrbem Raſir Alexandriæ proximam, ibidemq; ſeſe mari immiſcet. Tertium decurrit ſecundum viã Aſmon maximæ vrbis in Ægypti termino: juxta ſingula illa fluuii capita multæ vrbes, arces, oppidaq; frequentia ad vtramq; ripam ſita ſunt. Licet autem hominibus omnia peragrare,ſiue nauigiis, ſiue terreſtri itinere. nulla in toto terrarum orbe regio habitationũ frequentia huic conferri poteſt;regio autem omnis plana, omniſq; feraciſſima & bonis refertiſſima eſt. A Miſraim noua,antiqua Miſraim duabus leucis diſtat,verùm tota vaſtata deſertaq; eſt: retinet tamen murorum atq; domorum veſtigia multa; viſendaq; præbet theſaurorũ & horreorum Ioſeph monumenta nó pauca.in eodem etiam loco artificioſiſſima columna eſt, magica arte exſtructa, cui nulla ſimi-

Damiata. Raſir. Aſmon. Miſraim. Horreorũ Ioſeph monumenta.

similis in tota visitur terra. Horrea verò illa calce & lapidibus constant opere firmissimo. Extra vrbis ambitum synagoga est Mosis doctoris nostri in pace degentis nomine appellata, antiqui operis, quam adhuc extantem senex quidam minister colit discipulus sapientum, quem Alsich Abunetser, id est senem custodiæ patrem vocāt. Est autem dirutæ illius Misraim diameter trium ferè miliarium, vnde ad regionem Gossen octo parasangæ sunt: ea Bulzzir Zzalbizz dicitur, vrbs magna; in qua Iudæi circiter mille sunt. Hinc dimidium iter conficitur in Ghizkaal le Ghein alZzemezz, quæ olim Raghmesses fuit, nunc dirutæ vrbis ruina, in qua opera multa conspiciuntur à patribus nostris quondam ædificata, in hisq; ingentes quædam moles turrium instar ex lateribus constructæ. Inde integrum iter fit ad AlBubiig vbi Iudæi ducenti sunt. atq; hinc in Manziphtha dimidio die venitur. vbi Iudæi sunt ducenti. A qua vrbe Ramira quatuor distat parasangis, in eaq; septingenti Iudæi sunt; vnde ad Lambhala quinq; dierum iter est, vbi quingenti Israëlitæ sunt. Duobus pòst itineribus Alexandriam venitur, vrbem ex Alexandri Macedonis nomine sic appellatam, cujus jussu ædificatam & firmissimè munitam fuisse legimus, magna murorum, ædium & pala-

Synagoga Mosis.

Gossen Bulzzir Zzalbiz.

Ghizkaal Ghein Alzemez. Raghmesses.

AlBubiig.

Ramira.

Lambhala.

Alexandria.

tiorum pulchritudine. Extra vrbem ædificium visitur magnum & speciosum, quod gymnasium fuisse dicitur Aristotelis Alexandri præceptoris, in quo viginti ferè scholæ sunt, totius orbis hominibus olim frequentatæ, qui eò conueniebant Aristotelis philosophiam discendi caussa; & inter singulas marmoreæ columnę erant. Est autem vrbs ipsa super soli pauimentum egregiè, vti diximus, ædificata, & subterraneis cryptis & fornicibus, cujus plateis occultis homines in fora venire possunt, ita vt non videantur: ex quibus aliquæ integro miliari protenduntur, vt à porta Resid vsque ad portam marinam; in qua porta via facta & strata fuit ad portum ipsum Alexandriæ vrbis, quæ ad miliare vnum intra mare porrigitur; quo loco turris ædificata fuit editissima, cui nomen incolæ faciunt Magraah, Arabes verò Magar Alecsandria, hoc est Alexandriæ pharon; in cujus turris fastigio speculum quondam ab Alexandro constitutum fuisse dicitur vitreum, in quo naues omnes bellicæ, quæ vel ex Græcia vel ex omni occidente nocendi caussa in Ægyptũ nauigarent, quinquaginta etiam itinerum terrestrium, hoc est vltra quingentas parasangas spatio remotæ conspici possent: atque ideo etiam præuidendo caueri defensione parata, atq; instructa, donec multis

Gymnasium Aristotelis.

Pharos

post

post Alexandri mortem diebus, nauis quædam ex Græcia venit, cuius magister Sodorus dicebatur, vir græcus, callidus & sapiēs, multisq; disciplinis instructus. eodem autem tempore Græci Ægyptiorum jugo subditi erant. Attulisse autem fertur vir ille auri, argenti atq; purpureæ vestis magnum munus, qui jactis anchoris ante turrim illam constitit; sic enim omnibus mercatoribus eò nauigantibus moris tunc erat. ab hoc igitur turris custos assiduè inuitatus & conuiuio exceptus fuit cum ministris omnibus, donec tandem quadā die largioribus poculis exceptus ille & ministri omnes illius, atq; altissimo sopiti somno, opportunitatem Sodoro fecere speculum frangendi & comminuendi, atq; in Græciam, antequam res cognosceretur, aufugiendi. Ex illo igitur tempore filij Edom biremibus & nauigiis magnis instructa classe Ægyptias res imminuere cœperunt, & Cretam prius magnam, deinde Cyprum insulas adorti ceperunt, quæ ad hunc vsque diem à Græcis possidentur. Neque amplius deinceps aduersus Græcos Ægyptij vires suas colligere & confirmare potuerunt. Constat verò turris illa in hunc vsque diem, nautisque procul venientibus ad iter in portum dirigendum magno vsui est, vtpote quæ se interdiu quàm longissimè conspiciendam

Creta. Cypr.

præ-

præbeat ad quingenta vsq; millia; noctu verò ignis accensa pyra lumen etiam lampadis instar procul ostendat, quod secuti nautæ ad portum vsq; certo itinere deueniuntur. Est autem Alexandria commerciis omnium populorum frequentissima atq; celeberrima omnibus regnis Edom, regionibus Valentiæ, Hetruriæ, quæ Toscana nūc dicitur, Longobardiæ, Apuliæ, & Malci, & Siciliæ, Rakophiæ, Kartouiæ, Hispaniæ, Russiæ, Germaniæ, Susenaah, Danemarke, & Gelats, & Palnederis, & Hhitar, & Larmandiæ, & Phraniæ, & Piieto, & Ango, & Bogoniæ, & Medianæ, & Prouinciæ, & Genuæ, & Pisarum, & Gasconet, & Aragoniæ, & Nauarræ. Ex plaga verò occidua Ismaëlitis, Andaluzis vocatis, & Algadue, & Africæ, & regionibus Arabum. Ex latere autem Indici maris & ex Hhauila Hhabassinorum regionibus & Lubiæ, & Ierman, & Senaar, & Seam. præterea Iauan Græcis vocatis, & Turcis. Deferuntur verò in hanc vrbem ex India omnia aromatum genera, quæ à mercatoribus Edom emuntur. Est autem magna mercaturæ & negotiationis frequentia in vrbe ipsa, quæ singularum gentium negotiationis domos atq; apothecas & fora distincta habet. apud Alexandriam secundum maris littus antiquissimum sepulcrum visitur incisis omnium animalium & auium figu-

Alexandria Aegypti.

* aliâs Algarue.

figuris ornatum, litterisq; antiquis exaratum, quas nemo homo aut legere nunc aut cognoscere potest. Sunt verò qui opinantes dicant regem quem piam antiquissimũ ante diluuii tempora illic fuisse sepultum. Est autem sepulcri longitudo Hispanorum, videlicet extensæ manus à pollice ad minimum digitum, quindecim: latitudo verò sex hujusmodi palmorum est. Ex Israëlitis circiter tria millia Alexandriæ agunt. Ab Alexandria duo integra itinera Damiatam vsq; conficiuntur, quæ eadem Caphtor dicta fuit, in qua ducenti Israëlitæ sunt. Inde ad Sonbat dimidium iter, cujus incolæ linum ferunt optimum, & retia siue conopæa texunt: atq; hæc merx per totum orbem distrahitur. Illinc itineribus quatuor in Ailam, quæ aliâs Elim dicitur, ab Arabibus in deserto habitantibus nunc possessam & cultam. Vnde in Raphidim duorum dierum iter est, vbi Arabes habitant; nullusq; ex Israëlitis est. Hinc verò ad Sinai montem vna die itur, in cujus cacumine fanum est monachorum qui Suriani appellantur. In montis autem radicibus castrum magnũ est, quem Tor Sinai appellant; hujus incolæ Chaldaicè loquuntur, hoc est lingua Thargum. Mons ipse paruus est quinque itineribus à Sinai remotus. Suntque hujus loci incolæ Ægyptiorum jugo subjecti.

Damiata. Caphtor. Sonbat Linum Ailam. Elim. Raphidim. Sinai. Suriani monachi.

Ery-

Mare rubrũ. Erythræum verò siue rubrum mare, olim Suph vocatum, vnius diei itinere à Sinai monte distat, estq; Indici oceani sinus ad Damiatam vergens; in quo sinu vnius diei itinere per mare peracto Insula petitur Tunis dicta, eademq; aliàs Hhanas appellata, in qua Israëlitæ quadraginta ferè sunt. Atq; hactenus Ægypti regnum est. Inde profectus viginti dierum marino itinere in Messanam deuectus fui, quæ Siciliæ insulæ initium facit. assidet autem Messana, siue, vt nunc dicitur, Messina freto maris, cui nomen Lunid est inter Calabriam & ipsam Siciliam insulam interjecto. sunt autem illic judæi ferè ducenti. Insulæ solum fertilissimum est, omnibusq; bonis refertum, hortis & pomœriis excultum. hoc loco congregantur peregrini qui Ierosolymam iter instituerunt: quippe hinc optimus in Syriam & commodissimus transitus est. Hinc duorum dierum iter Panormum feci vrbem magnam duo miliaria latitudine, totidem etiam longitudine complexam. In hac vrbe regia domus egregiè constructa est à Guilielmo rege. Iudæi circiter mille & quingenti in illo commorantur loco: ex Idumæis præterea & Ismaëlitis permulti. Terra fontibus & riuis abundat, tritici & hordei feracissima, hortis & pomœriis instructa; cui nulla in tota insula æquè culta

Insula Tunis al. Hhanas.

Messana.

Lunid. Calabria.

Panormus.

inue-

inuenitur vrbs, quippe quam rex sibi regiã constitutam perpetuò colit, cui nomen Alhiciana est: coluntur etiam ibidem fructiferarum arborum genera omnia. intra vrbem porrò ipsam maximus fons scaturit, qui muro vallatus in viuarii vsum cessit, quã Arabes Albehira vocant, variis piscium eò delatis & inclusis generibus. Ornatur autem lacus regiis nauiculis argento & auro exornatis atq; depictis. His rex cum vxoribus suis animi caussa non rarò vehitur: in regiis etiam hortis magnum palatium est, cujus parietes auro atq; argento obducti nitent; pauimentum verò variis marmorũ generibus vermiculato opere depictum omnium orbis rerum imagines refert. Nullum ædificiorum exemplum hujus vrbis ædificiis par spectatur. Insulæ initium Messana vrbs, vti jam diximus, est, in qua totius terræ hominum transitus est, illo videlicet freto. inde autem itur ad Syracusas, Cataniam, Mazaran, Petalerian, Drepanum, cui Trapana nunc nomen est. Tota insula sex dierum iter continet. Iuxta Drepanum in mari coralinus lapis effertur, qui Arabicè Almorgan vocatur. Trajecto portu ad Romanum vsq; agrum trium dierum iter fit. Roma Lucam terrestri itinere quinq; diebus itur: inde conscendendo & transmittendo mõte, & Moraina prętereundo, Alpi-

Alhiciana.

Drepanum.

Coralium.

Roma.

Luca.

Morgina.

busq;

busq; Italiæ superandis duodecim dierum iter traducitur ad Bardin vrbem, quæ Germaniæ initium est. Hæc regio montosa est. Omnia autem Germaniæ collegia Iudæorum secundum Rhenum flumen magnum sita sunt à Colonia vrbe, quæ regni initium est, ad vrbem Kesamburk dictam in Germaniæ finibus: quod spatium quindecim dierum itinere longum est. Hæc regio Aschenaz dicta quondam fuit. Hæ sunt apud Germaniam regiones, in quibus Israëlitarum collegia sunt, qui omnes magnifici habentur juxta fluuium Mosellam & Konphilinas, & Odrancah, & Kuna, & Kotania, & Binga, & Garmezza, & Mastheran. Itaq; Israëlitę omnes per cunctas regiones dispersi commorantur. Quicunq; verò impedierit quo minus Israël congregetur, non videbit signum bonum, neq; cum Israële viuet. Quo tempore autem Deus visitabit captiuitatem nostram, & exaltabit cornu Christi sui; tunc dicet vnusquisq;: Ego deducam judæos, eosdemq; ipse congregabo. In his autem ciuitatibus sapientum discipuli sunt, & collegia; amantq; fratres suos, loquunturq; pacem proximis atq; remotis omnibus, hospitesq; ad se venientes læti & gratulabundi excipiunt, conuiuioq; hospitali celebrato dicũt: Gaudete fratres nostri, quippe diuina salus tamquã in ictu

Bardin. Kesamburis. Aschenaz. Mosella. Kõphilinas.

oculi

oculi celerrima erit. Quod nisi nos metuentes dubitaremus finem nondum adesse, jam profectò congregati fuissemus: sed tamen nondum possumus, quoad veniat tempus cantici & vox turturis, & veniant legati & dicant: Semper magnificetur Deus. Scribere autem invicem solent epistolas, quibus sese mutuo in Mosis doctrina confirmant. Lugentes verò Sion, & lugentes Ierusalem misericordias à Deo postulant, & deprecationi dant operam pullatis vestibus induti, atq; abstinentiæ intenti. Hæ igitur metropoles quas commemorauimus, in Germania sunt, collegijs Israëlitarum instructæ. Sunt præterea Astranburk, & Dauirasburk, & Mandatrach, & Pessinghes, & Bamburk, & Sar, & Rasenburk, quæ regni etiam finis est; in quibus etiam metropolibus multi ex Israëlitis sunt, sapientum discipuli ac diuites. Inde autem & vlterius regio Bohem est, quæ nunc Praga dicitur, estq; Sclaboniæ terræ initium; cuius incolæ à Iudæis ibidem agentibus Cananæi vocantur. hi filios suos & filias cunctis aliis nationibus vendunt: idemq; Russi faciunt. Latè autem extenditur regnum illud à porta Pragæ ad portam vsque Pin vrbis magnæ, quæ in extremo regni fine sita est. Regio omnis montosa est, siluisq; frequentissima, in quib9 animalia illa inueniuntur,

Vix posssumus diuinare harũ vrbium recentiora nomina.

Bohẽ.

Pin.

Veergares animalia. Prussia

quæ Veergares vocantur, eademq; Zebelinæ dictæ. Cælum hieme adeò frigidum est, vt nulli per id tempus homini domo prodire tutum sit. Atque hactenus Prussiæ regnum est. Hinc reuersus in Franciæ regnum me contuli, quæ regio Sarphat ab antiquis dicebatur. ex vrbe al-Sanad, sex dierum itinere peracto Parisios vsque maximam regni totius metropolin Lodouici regis regiam juxta Siban fluuium sitam: in qua sapientum discipuli sunt omnium qui hodie in omni regione sunt doctissimi, qui noctu ac diu legis studio incumbunt, hospitales viri & benigni erga omnes transeuntes fratres, atque socii omnium fratrum suorum Iudæorum. Deus misericors misereatur nostri atque illorum, & confirmet super nos & super illos id quod scriptum est: Et reducet & congregabit te ex omnibus populis in quos dispersit te Dominus Deus tuus. Amen

Sarphat. Sanad siue Zanad siue Zzod.

Amen.

DESCRIPTIONES
MECHÆ ET MEDINÆ ALNABI,
ET SVPERSTITIONVM QVAE IBI VIGENT,
EX ITINERARIIS
LVDOVICI VARTOMANNI
ET
IOHANNIS VVILDII.

BEnjamin quidem Tudelensis, amice lector, πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα. *verumtamen Mecham & Medinam alnabi, Arabiæ vrbes, illam natalibus, hanc sepulcro, vtramq; delubris & impia superstitione flagitiosi impostoris & pseudoprophetæ Muhammedis famosam non adiit. Quin adire non minus Iudæo quàm Christiano capitale est. Adierunt tamen & lustrarunt Ludouicus Vartomannus Bolaniensis, qui & Patritius Romanus, ante annos CXXX; & nostrâ memoriâ Iohannes VVild Normbergensis: alter ab altero seculi, & paullò amplius, interuallo sejuncti. Ex itinerarijs igitur, ab vtroq; linguâ patriâ editis, vt in notitiam*

Anno 1503.

nostram, quæ ab ea alioquin remotissima sunt, veniant, & quanta superstitione quantaq; veri salutaris ignoratione magna pars mortalium laboret, intelligamus, quæ huc faciunt, Benjamino adjungere libuit. Quibus fruere benigne lector, & vale.

LVDOVICVS VARTOMANNVS Itinerarii ab Archangelo Madrignano in latinam linguam conuersi

LIBRO I, CAP, XI.

PEruenimus tandem ad vrbem, cui nomen est Medinatalnabi. Ad quartum lapidem à dictâ vrbe puteum inuenimus. Ibi carauana, id est, camelorum agmen constitit, ibique vnius diei sumtâ morâ, illic quisq; se lauit, induitq; mutatoria, vt nitidiore amictus habitu vrbē lætiùs ingrederetur. Ea frequens est populo, quippe quæ circiter ædes trecentas habet. Mœnia, vt aggeres, ex humo: domus verò tum lapideæ, tum lateritiæ sunt. Ager qui urbi adjacet ob diuinam interminationem nullius ferax, si id excipias, quod ab vrbe ad geminum lapidis jactum circiter quinquaginta palmæ visuntur, quæ cariotas ferunt. Præterfluit hortum quendam ibi aquarum decursus Is quasi ex loco cliuoso ad gradus ferme vicenos quaternosq; in subjectam planiciem effunditur: inde aquantur cameli

meli, quum illuc proficiscuntur. Sed tempus jam appetit, vt eorum refellam opinionem, qui autumant Mahumetis viri impurissimi arcam apud Mecham in aëre absq; adminiculo pensilem consistere. Ego longè aliter sentio, adfirmoq́; ea nec vera, neq; verisimilia esse, vtpote qui coràm hæc perpendi, vidiq; locum vbi humatus est Mahumetes in memoratâ vrbe Medinatalnabi: moram enim inibi tridui fecimus, vt in horum omnium certissimam deueniremus notitiam. Primâ die vrbem iniimus. Quum verò delubrum eorum,(Meschitam appellant,)ingredi contendebamus, id priùs non licebat quàm comite quopiam paruo vel magno. Ii apprehensâ manu nos illò ducebant, vbi humatum adseuerant Mahumetem.

De delubro & sepulcro Mahumetis, deq́ ejus sociis.

CAPVT XII.

Delubrum ejus testudinatum est; longitudine passuum centum, latitudine verò passuum octoginta patescit. Geminâ portâ ingressus adeuntibus patet. A latere triplici tegitur opere concamerato: fulcitur columnis quadringentis ex lateritio opere albicantibus. Lychni pensiles accensi,(lampades appellamus,) plures admodum, numero quasi trium millium. Ab alterâ delubri parte in priore loco Meschitæ turris

turris (*tumba potius*) visitur ambitu quinque passuum quaquauersum testudinata, pannoq; contecta sericeo: ea crate ærea fabertimè facta fulcitur, *id est, cancellis æreis septa est*, distantiâ duorum passuum, absq; adeuntibus quasi per transennam conspicitur. Læuorsum angusta porta itur ad turrim: & quum eò perueneris, rursum angustiore janua admittendus es. Ostium hujusmodi hinc & hinc complures codices, bibliothecæ instar, honestant: alterum latus viginti, alterum verò quinque & viginti condecorant: illi enim Mahumetis sociorumq; traditiones fœdissimas, tenoremq; vitæ ejus continent. Intra dictam portam sepulcrum visitur, id est, defossus locus, vbi adstruunt conditum esse Mahumetem, sociosq; ejus, Nabi videlicet, (*is ipse pseudopropheta Mahomet est*) Bubacar & Othomar, Aumar & Fatoma. *Rectius efferuntur hæc nomina Abubeter, Othman, Homar, Fatema.* At Mahumetes dux erat, Arabsq; natione, Mahumetis gener erat Hali: quippe qui ejus natam Fatomam in vxorem duxerat. Bubacar is est, quem ferunt inter purpuratos patres relatum esse, adq; summam apostolatus apicem nequicquam aspirauisse. Othomar & Aumar in exercitu Mahumetis præfecti militum erant. Ii singuli singulos habent gestorum traditionumq; suarum codices. Ob eam rem discors admodum id genus fœdissimum, inter se concertant, aliis alia affirmantibus: multifariam enim diuiduntur, nec satis sciunt cui potissimum credant,

dant, mutuisq; ob id cædibus se conficiunt ceu belluæ, his addicti hæresibus ac falsis opinationibus pensiq; nullius.

De secta Mahumetis.

CAP. XIII.

NVnc verò denarrabimus mores ac sectam Mahumetis. Igitur in excelsiore turris parte est locus patens in circuitu, fastigium turris extra ambire volentibus. Mox compertum fiet vobis, quibus vsi sint dolis, vt caravanæ imposturam facerent. Primo vesperi, quo illò deueneramus, vt viseremus Mahumetis sepulcrum, dux agminis (*Emirhatzum alii vocant*) ad se accersiri delubri, id est Meschitæ antistitem jubet, eumq; in hunc ferme modum alloquitur: Eò venisse vt viseret Nabi, quæ vox prophetam Mahumetem significat, corpus: precium ejus rei saraphorum fore quaterna milia: parentes se habere nullos, minusq; germanos, sorores, conjuges natosq;: neq; se illò contendisse commercij caussâ, vt aromata, aut baccas, & id genus monilia præstinaret: profectioni caussam dedisse desiderium seruandæ animæ, amoremque comparandæ salutis: ob id se ardere desiderio visendi corporis prophetici. Ad hæc præfectus delubri, (Sidi appellant,) quasi lymphatus respondit: Audésne his luminibus, quibus tot patrasti scelera, eum velle conspicari, cujus intuitu deus

deus maximus cœlum ac terram creauit? Et rursum dux noster: Domine rex verum dicis, sed abs te vnum liceat impetrasse, vt videam prophetā: quo viso, in ejus gratiam effodiam mihi mox lumina. Sidi vero respondit: Cuncta tibi aperiam princeps. Nemo it inficias quin hic propheta noster vitam exuerit: qui si voluisset, potuisset quidem apud Mecham decedere: verum vt inopiæ specimen præ se ferret, eoq; nos instrueret exemplo, hîc quàm alibi maluit rebus humanis exui: ilicoq; in deorum sedes relatus est ab angelis, adeoq; in cœlum veluti compar receptus est consessum. Et iterum dux noster ad templi præfectum: IESVS CHRISTVS MARIAE filius vbi est? At Sidi: Ad Mahumetis pedes. Ad hæc dux noster respondit: Sufficit, sufficit, nolo plura scire. Post hæc delubro egressus dux conuersus ad nos infit: Respicite, pro quâ re terna millia saraphorum prodigere volebam. Eâdem die vesperi horâ ferme tertiâ noctis, ex senioribus Mahumetanæ sectæ decem fortè vel duodecim carauanam ingressi sunt: ea enim ad jactum lapidis ab vrbis portâ constiterat. Ii igitur succlamare cœperunt huc atq; illuc cursitantes ceu fanatici, Mahumetes dei nuncius resurget; ô propheta, ô deus, Mahumetes resurget, parce mihi deus. Exciti his inclamationibus dux noster nosque arma expedire cœpimus, rati Arabes esse, qui direpturi carauanam aduentassent, percunctantes quidnam rei esset, quidue inclamarent:

quo-

quoniam non aliter tumultuabantur, quàm nos Christiani, quum inopinato rescimus factum esse miraculi quippiam. At senes responderunt: Num conspicitis fulgorē, qui è sacrophago prophetæ Mahumetis effulsit? Ad hanc vocem dux noster: nihil, inquit, video: nosq́; percunctatus est, vidissemúsne quippiam. Responsum est à nobis, nihil vidisse nos. At vnus senum: estisne, infit, mamaluchi? Huic rursum dux: sumus sanè mamaluchi. Tunc senex: vos domini nequitis cœlestia conspicari, vtpote neophyti, inq; nostrâ fide nondum firmi. Ad hæc noster dux respondit: O insani, daturus eram aureorum terna millia, mehercle dabo numquam, canes canibusq; prognati. Noueritis itaq; non splendorem è sepulcro emicuisse, sed senes ignem flammamque commentos esse, vt sub velamento fulgoris nobis imponerent, ceu diuinitus id splendoris contigisset. Ob eam rem jussit dux, vt de cætero nemo nostrûm delubrum iniret. Id etiam exploratum vobis fiet, adjuratissimeque vobis adstruimus, inibi ferrum chalybémue haud esse, minusq́; magnetem, nec propiùs montem quàm ad quartum lapidem esse. Nos illic tridui moram egimus, caussâ reficiendi agminis. Ad eam vrbem commeatus omneq; annonæ genus ex Arabiâ felici, abq́; Babylone, Cayrum vocant, necnon Æthiopiâ comportantur mariq́; aduehuntur Erythræo, à quo vrbs abest itinere quatuor dierum.

Quomodo itur ad Mecham.

CAP. XIV.

POsteaquam ineptiarum deliramentorumq; ac nugarum Mahumetis satietas, imò fastidium nos cepit, decreuimus progredi, iterque cœptum perficere duce piloto, qui itineris cursum moderabatur pyxide ac paginâ marinâ, vt sunt sulcandi æquoris peritissimi. Austro igitur ferebamur, puteumq; elegantissimum offendimus: inde enim immensa, aquarum vbertas deriuabatur: ejus fontis incolæ autorem memorant diuumMarcum euangelistam architecto deo, quum ea regio siccitate incredibili exaruisset: is ab agmine nostro epotus est. Nollem tamen obliuioni tradere, quæ comperi in mari cognomento Arenæ: id à nobis prius repertum est quàm Iudæorum montem nacti essemus. In mari igitur hujusmodi arenoso iter quinq; dierum ac noctium habuimus. Iam jam vobis innotescet, cujusmodi mare existat. Ea sunt arua patentia, quæ arenis strata sunt albicantibus pollinis instar. Si quò sinistro pede vsu eueniret, vt ii qui illàc iter agunt austro ferrentur, vt septentrione aguntur, sabulo obruti occumberet omnes. Nam etsi prosperis vehebamur flatibus, atro tamen turbine sabuli adeo inuoluebamur, vt ademto conspectu ex interuallo decem passuum alter alterum non conspiceret. Ob id incolæ camelis vehuntur caueis inclusi ligneis, inq;

inq; eis vitam trahunt, ducibus tamen pilotis; qui non aliter quàm in vndabundo mari pyxide ac paginâ ducuntur: & ibi siti exanimati sunt complures: alii interiere ob haustos plus justo latices, quum fontis facta fuisset potestas, tantum aquæ biberunt, vt crepuerint medii. Et illic fit Momia. Vbi vero à septentrione flant venti Etesiæ, tunc arena tollitur in altum, in montemque conglobata fertur. Is mons Sinai montis est brachium. Quò vt pervenimus, pylæ à nobis repertæ sunt manu & arte elaboratæ: januam ipsi appellant. Ad læuam dicti montis in fastigio antrum est, ad quod patet aditus portâ ferreâ. Comminiscuntur quidam, eò loci Mahumetem contemplationi vacauisse. Illic nostris auribus ingens strepitus, clamorq; horridus insonuit: nam prætereundo montem prædictum tantum discriminis subiimus, vt vix nos euasuros arbitrati fuerimus. Relicto itaq; puteo iter egimus dierum decem; bisq; cum quinquaginta millibus Arabum præliati sumus, & tandem aliquando ad Mecham deuenimus: & ibi vigebant bella, concertantibus inuicem germanis, vter eorum regno Mechæ potiri deberet.

De formâ & situ Mechæ, & quur illuc contendat Mahumetani.

CAP. XV.

IAm tempus appetere videtur, vt de famigeratâ vrbe Mechæ nonnihil disseramus, quidnam sit,

sit, quomodoue situetur, quiue illi moderentur. Vrbs est elegantissima, cultaque magnopere: quippe quæ ambitu sena millia ædium continet. Domus sunt incolatu optimæ, æquè ac nostræ, uisunturq; nonnullæ trium aut quatuor millium aureorum impensâ. Vrbs mœnia non habet. Ad geminum ferè stadium ab urbe nacti sumus montem, ubi via erat vi incisa, ea ducebat ad subjectam planiciem. Vrbis mœnia sunt montes, quibus quaquauersum vallatur; quadruplicem habet aditum. Moderator urbis & ipse Sultanus est, è quatuor germanis unus, ex stirpe Mahumetanâ, parétque Sultano Babylonis, quo cum reliqui tres fratres diuturniore prælio certant. Igitur octauadecimâ Maij Mecham inijmus urbem. Ingressus patuit ab eâ parte, quæ septentrionem respicit: mox per decliuum locum in planiciem deuentum est. Ad meridionalem partem montes bini ferme se complectuntur, discreti angusto interuallo: eâ itur ad Mechæ portum. Quà vero sol oritur, visuntur montis fauces instar conuallis cujuspiam: illàc iter patescit ad eum montem, ubi Abrahæ & Isaac patriarchis sacrificant. Is mons ab urbe abest ad octo vel decem mille passuum. Altitudine consurgit terni jactus lapidis, constatque non marmore, sed nescio quonam lapide, colore ab marmore dissimili. In fastigio montis est delubrum, Meschitam vocant, fabricatum more eorum: id tres habet aditus. Ad montis radices sunt gemi-

næ cisternæ, quæ incorruptas seruant aquas: altera carauanæ Babylonis, altera Damascenis camelis latices propinat. Aqua est pluuia, proculq; illinc deriuatur. Sed ad urbem reuertamur, quum oportunum erit de more sacrificandi, quo ad radices montis utuntur, affatim dicturi. Itaq; vrbem, mox ingressi Memphiticam carauanam offendimus, quæ spatio dierum octo nos præuenerat: neq; ea venerat, qua nos iter feceramus. Carauanam hujusmodi sexaginta quatuor millia camelorũ complebant, custodibus mamaluchis centum. Id in primis innotescet vobis opinione cunctorum, vrbem memoratam Deum maximum diris maledictionibus esse exsecratum, argumento quod nullius est ferax fructus, cunctarumq; regionum infœcundissima. Aret cumprimis aquarum indigentiâ: adeoq; in immensum aquarum precium excreuit, vt duodenis denarijs tantillum aquæ emere nequeas, quo sitim unius diei expleas. Iam subijciam quónam modo victitent. Plerumq; ex Babylone, siue Memphi Niloticâ urbe, (Cayrum vocant) commeatus illò mari Erythræo comportantur, portu præsertim inseruiente, cui Zidæ nomen est: is abest ab Mechâ quadraginta mille passibus. Commeatus suppeditat perbeatâ appellatione felix Arabia, annonam mittit & Æthiopia. Illic comperimus peregrinorum numerum maximum: alij ex Æthiopiâ, ex utraq; Indiâ alij, ex Perside alij, alij ex Syriâ profecti erant.

Nus-

Nusquam profectò frequentiorem vidi populũ, quantum mora viginti dierum perspicere licuit. Ii variis de caussis illò accesserant: commerciorum alii caussâ; nonnulli vt votum absoluerent, ignoscentiarum caussâ eò contenderant, in quibus ignoscentiis mox exploratum fiet vobis, quidnam agant.

De commerciis Mechæ.

CAP. XVI.

PRimùm omnium de mercimoniis, quæ illò comportantur, dicemus. Ex Indiâ majore, quæ est intra extraq; Gangem fluuium, baccæ, id est vniones, & id genus monilia aduehuntur, affatimq; aromatum: & præsertim ex eâ vrbe Indiæ majoris, cui nomen est Bengala, panni gossipini sericique ducuntur. Æthiopia etiam sua mittit aromata. Quo fit vt fateri liceat, eam vrbem famigeratum esse emporium omnium ferme rerum, baccarum, monilium, aromatumque omne genus, serici, gossipini, ac vnguentorum, quæ suauissimum fragrant odorem, quorum omnium summa est vbertas, & copia incredibilis.

De ignoscentiâ siue indulgentiis Mechæ.

CAPVT XVII.

TAndem redeamus ad peregrinorum indulgentias, quarum caussâ illò contendunt aduenæ.

aduenæ. In vrbe mediâ delubrum instar colossei Romani, amphitheatrum dicimus, non tamé ex marmore procerioribusq́; lapidibus, sed excoctis lateribus: amphitheatri instar nonaginta, aut sanè centum portas habet, estq́; concameratum: ingressus descensu scalarum duodecim graduum patet hinc & hinc. In propylæo monilia tantùm venduntur. Ingressis vndique auro obducti parietes effulgent splendore incomparabili. In inferiore parte templi, id est, subtus in locis concameratis, ingens hominum turba: nam inibi ad quatuor, vel quinq; hominum millia non nisi vnguenta odoratiora vendunt, & cumprimis puluisculum odoriferum, quo humana corpora condiuntur. Inde ad Mahumetanos ferme omnes traducuntur odoramenta. Excedit enim omnem fidem, quàm inenarrabilem suauitatis odorem fragrent ea vnguenta, non aliter quàm si fores in myropolio, quod castoreum & id genus fragrantiores odores redoleat. Vigesimâ tertiâ Maji indulgentiæ in delubro cœptæ sunt erogari. Quónam modo id fiat, jam jam referabimus. Delubrum in meditullio patet absq; imbricamento, inq; medio est turris circumquaq; senùm passuum magnitudine: ea serico panno obuoluitur, supraq; viri vnius altitudinem non exsurgit. Turrim ineunt portâ argenteâ; vtrimq; sunt balsamo, vt ferunt, oppleta uasa: ea visendi potestas fit omnibus in die pentecostes. Memorantq; incolæ, id balsamū

partem

partem esse thesauri Sultani ejus, qui Mechæ moderatur. Ad omnem turris testudinem positum est ferrum instar oræ orbiculatum, idemq́; terebratum, cujusmodi retinendis jumentis parietes muniuntur. Vigesimâ tertiâ Maij frequens populus cœpit horis antelucanis septies turrim ambire, deosculando singulos angulos, eosdemque identidem palpans. Ab hac turri ad decem vel duodecim passus est turris altera instar sacelli nostro more exstructi: ea ternos vel quaternos habet aditus. In turri mediâ positus est puteus, qui agitur in profundum ad brachia quasi septuaginta. Is aquas salenitro infectas emittit. Puteo præfecti sunt circiter octoni homines toti populo aquis hauriendis: & ubi frequens populus septeno ambitu priorem turrim circundedit, propius accedit, & tergi putei orificium tangens hæc præfatur: Sit in dei honore, deus indulgens mihi dimittat peccamina. His prolatis, qui aquam hauriunt ternas aquæ lagenas singulis puteo hærentibus infundunt, totumque hominem à vertice usque ad calcem abluunt. Madefiunt omnes, etiam si serico amicirentur. Tunc somniant ineptiores ac deliri, infuso latice se esse ab omni reatu emaculatos. Addunt fabulæ, scelerosi absumere reatus puteum. Adstruunt etiam, priorem turrim quam suprà memorauimus, septemplici circuitu ambitam esse primam domum, quam unquam Abraham exædificauerit. Propterea ita loti, madidi adhuc ad

eum

eum montem, quò præmisimus eos proficisci sacrificandi Abrahæ gratiâ, contendunt, illic biduo commorantes. Rursum Abrahæ ad montis radices sacrificant.

De ritu sacrificandi apud Mecham.

CAPVT XIIX.

QVia plerumq; generosos animos noua delectant, accenditurq; quisq; optimus ad magna subeunda horum narratu, ob id vt magnanimis fiat satis, compendiosiùs quantum quibo, eorum sacrificandi ritum subjiciam. Igitur sacrificaturi, alii ternos, quaternos alii, senos nonnulli veruectes mactant, adeoq; laniena madet, vt supra terna millia hujusmodi pecudum confecta fuerint: quà sol emergit jugulantur, mox inopibus in Dei gratiam erogantur: nam ingens, eademq; incondita egentium turba aderat, vtpote triginta millium, qui humo egestâ foueam àgunt, inque eâ exsuscitatum ignem camelorum excrementis alunt, torrentq; elargitas carnes, eisdemq; assatis vescuntur. Ego verò crediderim inediâ compulsos, non voti gratiâ egentes hujusmodi illò profectos esse: adducorque eâ conjecturâ, quod nobis ingens cucumerum copia erat: abunde enim ex felici ac perbeatâ Arabiâ aduehebantur: illis nempe cortice demto vescebamur: siliquas verò extra tabernaculum, vt assolet, projiciebamus: at inopes nu-

mero quadraginta vel quinquaginta correpturi cortices mox aderant, interque eos jurgium ingens visebatur suscipiendarum siliquarum caussâ, parumq; à digladiatione aberant concertantes, vtri eorum priores legerent siliquas vel sabulo infectas. Ob eam rem in eam deuenimus opinionem, quòd eximendæ famis, non abluendorum reatuum caussâ eò aduenissent. Postridie ejus diei eorum Cadi (is ejus loci est apud eos, cujus sunt apud nos verbi dei concionatores) montem summum concionaturus ad subjectum populum conscendit: nam circiter horæ spatium incolarum linguâ concionatus est. Concionis summa erat, vt obortis lacrymis peccamina deflerent, pectora plangentes; ipseque voce sublatissimâ hæc subdebat: O Abraham dilecte dei. Et rursum: O Isaac à deo electe, ejusdemq; amice: deumq; pro Nabi populo exora. His dictis continuò gementium voces exaudiebantur. Habitâ concione rumor increbuit, Arabum manum numerosissimam, vtpote viginti millium aduentare. Quo nuncio icti qui carauanam agebant, actutum quasi lymphati in vrbem Mechæ diffugiunt. Ad sextum vsq; lapidem ab Mechâ Arabas direpturos carauanam venisse nunciabatur. Ob id & nos tutò in vrbem Mechæ dilapsi sumus. Verùm dum pedem struimus circiter medium iter, id est, inter montem & Mecham, à nobis despicabilis paries repertus est, latitudine quaternorum cubitorum. Circum parie-

parietem præteriens populus calculis ac lapillis solum constrauerat. Hujus caussam hanc esse referebant. Quum videlicet diuus Abraham à Deo jussus esset, vt filium mactaret immolantium ritu, vt præceptorum Dei amans fertur natū Isaac monuisse, vt imperata Dei capessiturus se sequeretur. Sequenti parentem nato Isaac ementitâ & cari cujusdam formā ajunt cacodæmonem nō longè à pariete astitisse, percunctatumq; fuisse amici appellatione, quónam contenderet. Respondenti Isaac, se ad parentem proficisci, qui eū opperiebatur: ad hæc hostem humani generis respondisse memorant, gradum reuocaret, quoniam si pergeret iter perficere, sacrificaturum eū parentem Abrahā esse: ferunt Isaac hoc monitu dæmonis haudquaquam perterritum dixisse dæmoni, Sineret parentem exsequi imperata Dei, postquam Deo sic erat complacitū. Hoc responso narrant euanuisse dæmonem. Verùm progresso nonnihil Isaac, rursum alterius cari acceptâ personâ, dæmonem itidem monuisse ajunt, ne videlicet obsequeretur parenti, mactare eum paranti. Tunc ferunt Isaac irâ percitum lapillo impacto dęmonis frontem consauciasse. In cujus rei monimentum illàc iter agens populus, vbi propius parietem accesserit, jácere in murū calculos consueuit: indeq; in vrbem se recipiunt. Dum iter agimus, cœlum inumbrabant palumbes innumeri. Ajunt auitia hujusmodi à volucre illâ traxisse genus, quæ Mahumeti in aurē loque-

 batur

batur, sub velamento sacri pneumatis. Inerrant dicti palumbes vicis, ædibus, tabernisq; ipsis frumentariis milij ac orizæ: vixq; licet eos abigere; occidere verò aut capere hujusmodi palumbes propè capitale censetur. Arbitrantur enim incolæ, vbi memoratæ aues vapularent, orbem totum ruiturum: ob id impensè aluntur in templo medio.

De vnicornibus templi Mechæ, quos monocerotas appellant, qui ferme alibi non visuntur.

CAP. XIX.

AB alterâ delubri parte septa visuntur, siue claustra mauis appellare: in his vnicornes gemini asseruantur; locoque miraculi populo spectandos præbent. Nec ab re: res est miratu dignissima: sunt enim ejusmodi, vt ilico denarrabimus. Alterum eorum, quem constat longè proceriorem esse, pullo equino triginta menses nato haud absimilem crediderim. Prominet in fronte cornu vnicum longitudine triũ cubitorum. Longè natu minor est alter, vtpote anniculus, ac equino pullo simillimus: ejus cornu quaterni palmi longitudinem haud excedit. Coloris est id animal equi mustellini: caput cerui instar: collo non oblongo, rarissimaq; jubæ, ab alterâ parte solùm dependentis. Tibias habet tenu-

tenues, easdemq; graciles admodum, hinnuli modo. Vngulas anteriorum pedum bifidas habet, caprinos pedes fermè referentes. Tibiarum posteriorum pars exterior villosa est, piliq; plurimi. Sanè id animal ferum videtur; verùm ferociam nescio quâ comitate condiuit. Eos vnicornes quispiam Sultano Mechæ dono dedit, ceu rem inuentu rarissimam, eandemq; preciosiorem. Aduecti sunt ex Æthiopiâ ab Æthiopum rege, vt eo munere necessitudinem conjunctissimè cum Sultano Mechæ præfecto iniret.

Hactenus ex itinerario Ludouici Vartomanni: sequitur nunc

EX ITINERARIO
IOHANNIS WILDII
NORIMBERGENSIS.

Monemus autem Vartomannum Damasco, VVildium Cairo Mecham, (quæ rectiùs Mecca *efferretur,) profectos; & Medinam alnabi, id est, vrbem prophetæ, Muhammedis scilicet, quæ etiam Medinat-alrasul, id est, vrbs apostoli dicitur, quàm Mecham, priùs illum, posteriùs hunc venisse. Diuersis enim itineribus carouanas Damascenam & Cairensem incedere licet etiam è Vartomanni libro I, cap. XV obseruare.*

Das XV Capitel/ des andern Buchs.

Wie wir durch eine sandigte Wüsten reiseten/ vnd das Volck allda auff die Knie fiel/ zu Gott vnd jhrem Mahomet rieffen/ daß er jhn wolle gnädig seyn/ weil daselbst der Mahomet die Engel im Himmel sol haben singen hören.

IN etlichen Tagen kamen wir in ein sandigte Wüsten/ die zwey Tagreis lang/ da ist ein Berg/ vnd ehe sie vber denselben reiseten/ verstopffeten sie den Camelen jhre Glocken/ oder Schelen/ daß sie nicht klungen/ bis sie vber den Berg kamen (denn wenn die Türcken oder Moren reisen/ so hengen sie den Rossen vnd Camelen grosse Schellen oder Glocken an/ daß man sie weit hören kan) vnd reiseten also vber diesen Berg gar stille/ vnd der meiste theil der Türcken vnd Moren lieffen von den Camelen/ machten ein Abtes mit dem Sand (Abtes ist so viel als gereinigt/ die Händ vnd das Gesicht/ wie auch die Füß/ darnach beteten sie zweymal zu Gott/ vnd jhrem Mahomet/ die andern sahen gen Himmel/ vnd sprachen/ da hat vnser Prophet Mahomet die Engel im Himmel hören singen/ vnd sprach jmmer einer zum andern/ mein hörestu was/ mein hörestu was/ vnd fragten so einander/ ich kund nicht vnterlassen/ vnd fragt sie/ Ach jhr seyd arme Leut/ glaubt jhr solchen dingen/ vnd lacht darzu/ sie hiessen mich ein Christischen Hund/ vnd schalten mich sehr/ ich aber fragte nicht viel darnach/ sondern lacht jhres blinden Glaubens.

Das XVI Capitel.

Wie sich die Türcken drey Tagreis von Mecha nackend außziehen/ vnd also dahin wallen.

DRey Tag von Mecha ligen sie ein Tag still auff einer grossen Heyden/ da ist ein Dorff/ dabey findet man Wasser/ vnd halten jhren Gebrauch daselbst also. Erstlich essen vnd trin-

trincken sie/ darnach ziehen sie sich aus/vnd binden vmb den Leib ein Peschtamal/ das ist ein geferbt:s Tuch/ vnd nemen Wasser/ waschen sich am gantzen Leib/ vnd sprechen: Ach Gott erbarme dich vnser/ wegen vnsers Propheten. Es wuschen sich alle klein vnd gros / vnd beteten hefftig auff jhre Weise/ ich must mich auch waschen vnd also stellen/ wiewol mirs nicht vmb Hertz war. Auff den Abend da die Sonne vntergieng/reiseten sie wieder fort/ vnd legten die Kleider nicht an / sondern wickelten nur ein Tuch vmb die Scham/vnd oben vmb den Leib einen Ehram/ ist ein hären Tuch/ Ich aber hatte keinen Ehram / sondern nur ein Peschtamal (welches ist ein leinen Tuch) eines oben / vnd das ander vnten vmb den Leib / vnd sasse also auff das Cameel / bey Tag verbrennet mich die Sonne / vnd bey der Nacht frore mich/ war also gepeiniget/ vnd muste diese gantze Reis viel außstehen/ von Hitz vnd Durst / denn ich offt vmb einen Löffel voll Wassers einem die Füsse wolt geküsset haben. Fürwar Durst leiden / ist viel elender/ denn Hunger leiden / vnd wolt ich lieber zween Tag Hunger/ als einen Tag Durst leiden.

Vnd die drey Tag schrien sie für vnd für auff dem Wege/Ey du liebes Gottes Haus/ Ey du liebes Gottes Haus / vnd trieben solches die gantze Tagreise.

Das waschen aber vnd nackend reisen thun sie darumb / daß sie vermeynen jhre Sünde dadurch zu büssen / vnd glauben die blinden närrischen Türcken/sie thun Gott ein angenemē Dienst/ vnd sagen auch frey/ wer also nach Mecha reise / dem verzeihe Gott seine Sünde/vnd wenn einer auff dem Wege sey/vnd willens dahin zu reisen habe/ stürbe aber auff dem Weg/ ehe er hin käme/ demselben vergebe Gott gleichfals seine Sünde / mit solchen gleißnerischen vnd heuchlerischen Wercken wollen sie Gott den Himmel abverdienen/sprechen auch/so offt sie sündigen/vnd wiederumb drauff beten/so sey jhnen jhre Sünde vergeben/sündigen also jmmer fort auff die Barmhertzigkeit Gottes/vnd verlassen sich auff jhren Mahomet/ der werde sie aus aller Noth erlösen/ sprechen auch/ wenn gleich ein Muserman oder auff Arabisch ein Muslimin / das ist / einer der sich zu jhrer Lehr oder Glauben bekennet / vnd in die Helle kompt / so brenne er nur so lang/ bis er seine Sünde gebüsset habe / darnach kome der Ma-

homet vnd erlöse jhn wiederumb aus der Hellenpein/ dieses haben sie in jhrem Alcoran auch beschrieben / vnd glaubens auch festiglich/ Ich sagt ein mal zu jhnen / wer einmal in die Helle kömpt/ der wird von niemand mehr erlöset / da sprachen sie / ich rede Ketzerisch.

Das XVII Capitel.

Von der Türcken Ankunfft zu Mecha/ vnd wie sie empfangen worden.

DEn vierdten Tag am morgen frü kamen wir gen Mecha / auff eine viertel Meil/ ehe man die Stadt sihet/ sind etliche Brunnen/ die schöpfft man mit ledern Aymern / sind auch grosse steinere Trög bey eim jeden Brunnen / darein schöpfft man das Wasser etlich Tag zuvor/ auff daß wenn die Carabona kompt/ sie alßbald Wasser in den Trögen finden/ etliche werden geschöpfft mit Eseln/ die müssen die Aymer ziehen / vnd ist ein Araber bey dem Esel / der treibt jhn / vnd führt jhn wider zu rück. Vnd wenn die Carabona dahin kompt / so waschen sie sich wiederumb/ daß sie sollen rein werden/ alßdenn ziehen sie hinein nach Mecha/ vnd ehe man in die Stadt kompt / mus man einen hohen Berg hinan steigen/ welcher Weg mit grosser Mühe vnd Arbeit ist in den Felsen gehawen / vnd können nicht mehr denn zwey Cameel neben einander gehen / vnd wird die Stadt nicht gesehen bis man gar auff einen Steinwurff dabey ist / denn sie ligt zwischen dem Gebirg.

Vnd ehe wir in die Stadt kamen / war auff der rechten Hand ein grosser Meyerhoff / in dem Gebirg / darein waren etliche Araber/ die dem Scheriff gehören/ die empfingen vns/ vnd brenneten etliche Musqueten gegen vns los/vnd wenn man vber das Gebirg kompt/so mus man wiederumb ins Thal hinein reisen auff die Stadt zu.

Diese Stadt Mecha hat keine Ringmaur vmb sich/ vnd wird jhr nicht leichtlich was anzugewinnen seyn / wegen des Gebirgs.

Bey vier oder fünff Tagreis von Mecha ist ein schöner Flecken/ alda lagen wir vber Nacht/ dabey ligt ein Arabisch Dorff im

im Thal/ bey dieser Gegent sol Mahomet mit seinem Lager Gott im Himmel ein Dancksagung gethan haben / nach erhaltung des Siegs wider die Christen/vnd haben auff alle Cameel/ vnd vor den Zelten viel Wachskertzen auffgestecket/vnd verbrennen lassen/ vnd da es ein Stund in die Nacht worden/daß sie beten wollen/ zu der Jaschi zeit/das ist/ zum Schlaffgebet/hatten sie auch alle viel Wachsliechter angezündet/vnd auff die Sattel der Cameel gestecket/ vnd etliche auff eine grosse Schüssel vmb vnd vmb/ für das Gezelt auff einer langen Stangen / vnd die Cameeltreiber/ welche genennet werden Debici / machten für jhrer Herren Gezelt ein Kreis/ vnd stunden rings herumb/ sangen vnd sprangen mit einander/ sagende/ Ach Gott erbarm dich vnser/ von wegen vnsers Mahomets/ vnd solches Gauckelwerck trieben sie bey zwo stunden/ vermeinend das Gott ein wolgefallen daran hette.

Vnd da wir in die Stadt kamen / sahe sich mein Herr nach einem Quartier vmb/ denn zur solchen zeit sind sie gar theur zu bekommen/ ich war fro daß ich Mecha mit gesundheit erreichet hatte/ dann gar viel vnter vns gestorben seyn/ grosser Hitz vnd Durstes halben.

Das XIIX Capitel.

Wie sich die Türcken verhalten/so bald sie nach Mecha kommen.

Alsbald die Türcken nach Mecha kommen / gehen sie in den Tempel/ nemen Abtes / vnd beten zweymal / darnach lauffen sie vmb das viereckt Haus/ welches mitten im Tempel stehet/ sieben mal/ vnd haben einen Jnwohner zu Mecha bey jhnen/ der betet jhnen vor/ so sprechen sie jhm nach/ vnd am einen Eck des Hauses/ zur rechten Hand/ gegen der Sonnen Auffgang/ ist ein schwartzer glintzender Stein/einer Faust gros eingemauret/ denselben küssen sie sieben mal/ allezeit drey mal auff einander/ vnd sprechen / ach Gott sey mir gnädig / ach Gott sey mir gnädig/ ach Gott sey mir gnädig / vnd wenn sie siebenmal vmb das Haus gelauffen sind/ so gehen sie aus dem Tempel/ vnd haben besondere örter / vnd heben wieder an zu lauffen / auff vnd

 abwarts

abwarts gegen dem Tempel / vnd haben alleweil jhr Gebet vnd Gauckeley mit dem Maul. Vnd wenn sie das verrichtet haben / so lassen sie sich oben gegen dem Tempel (wo sie denn jhr Gemerck haben / wie weit sie allezeit lauffen / denn es ist ein steinerne Wand / vnd hangen oben auff etliche Lampen / die man bey der Nacht anzündet) da sie sich denn nieder setzen / am Kopff scheren / etliche aber lassen jhnen nur mit dem Scheermeßer auff der rechten Seiten ober dem Schlaff ein Blatten scheren / Vnd wenn sie dieses alles vollbracht haben / gehen sie wieder in gemelten Tempel / allda ist ein Haus / vnd darinn ein Brunnen etlich Klaffter tieff / dabey sein etliche Araber / die schöpffen Wasser / denn es bey acht ledern Aymer daran hat / In gemeltes Haus gehen sie / vnd lassen sich begiessen / von dem Haupt bis auff die Fußsohlen / vnd sprechen darzu / das walt der Name Gottes / vnd seine Barmhertzigkeit / vnd durch solches Wassergiessen meinen sie / werden jhnen alle jhre Sünde abgewaschen. Es lassen sich auch etliche sampt den Kleidern begiessen / vnd wird dis Wasser auff Arabisch genennet semsem mohi / das heist ein heilig Wasser / vnd ist gar warm / etliche Türcken füllen Flaschen vol / vnd führens mit sich heim / auff 2 vnd 300 Meilwegs / ja auch gar nach Constantinopel / vnd heben es auff / haltens in grossen ehren.

Mein Herr sprach zu mir / hörest du / wie viel sind Türcken / die gern nach Mecha wolten reisen / vnd haben die Gnad nicht / daß sie hier erscheinen können / meinet also in seinem Sinn / ich solte jhm fleissig darfür dancken / daß er mich an ein solch heilig Ort geführet hette.

Caput XIX, vtpote ad rem præsentem nihil faciens, omittitur.

Das XX Capitel.
Wie die Türcken vnd Moren zu eim Berg walfarten / welchen sie nennen Arafet / vnd daselbst jhr Gebet verrichten.

BEy diesem Berg Arafet müssen die Türcken alle Jahr erscheinen/ aus Alcairo/ aus Damasco/ Orient/ mit jhrer Wallfahrt/ welches an jhrem Opfferfest geschicht zu Mecha/ vnd nennen das Fest Eudschuk Weiram/ von dannen ziehen sie den Abend zuvor alle zu dem Berg/ auff welchem sie sagen/ Abraham sein Sohn Jsaac habe schlachten vnd opffern wollen/ vnd nennen jhn Arafet. Dieser Berg ligt drey oder vier Meil von der Stadt/ im Gebirg/ vnd wenn sie hinzukommen/ schlagen sie jhre Gezelt auff/ vnd versamlen sich alle daselbsten/ vnd hat ein jede Zunfft jhren besondern Ort/ dahin sie sich legen. Des andern Tags vmb Vesper zeit brechen sie jhre Gezelt alle ab/ vnd ziehen hin zu dem Berg/ heben an zu beten/ Es trit aber ein heiliger Mann vnter jhnen auff/ vnd betet jhnen vor/ darnach macht er jhnen ein Predigt bey einer Stund/ von Abraham vnd seinem Sohn Jsaac/ auch von etlichen Propheten/ was sie derselben Zeit gelehret vnd gepredigt haben/ nach verrichter Predigt macht er einen Segen zu Gott/ vmb verzeihung jhrer Sünden/ da fallen die Türcken vnd Araber nieder auff jhre Knie/ vnd sprechen/ Amin/ amin/ amin/ amin/ auff alles was der Heilig fürbet/ welches ist/ es werde war/ dieses wehret bey zwo Stunden/ darnach ziehen sie wieder ab.

Auff diesem Berg stehet auch ein kleine Capellen/ welche auff Türckisch genennet wird Cubla/ vnd vnten bey dem Berg stehen drey grosse steinerne Trög/ darein fleust ein Wasser/ welches aus diesem Berg kompt/ vnd wie ich gehört hab/ so kompt dis Wasser in die Stadt Mecha/ sollen auch sonst keins drinnen haben/ welches ich gar wol glaube/ denn es zimlich theur drinn/ daß/ wenn einer durstig ist/ für zweehn Creutzer Wasser auff einmal trincket.

Die Gegend vmb diesen Berg ist lauter Hügel/ Berg vnd Thal/ allein gegen Mecha zu ist ein ebener Platz/ aber lauter Sand/ vnd wenn dieser heilige Mann hat gar außgebetet (welcher auff Türckisch genennet wird Emer Efendi/ solche heilige Männer tragen grüne Bünd auff jren Köpffen/ da sonst kein Türck ein solchen tragen darff/ wenn sie nicht von solchem Geschlecht seyn) vnd von dem Berg herab trit/ so heben die Mamelucken an zu schiessen/ ein Parthey nach der andern/

dar-

darnach ziehen sie wieder ab/ da ist denn ein solch Gedreng vnd Verwirrung in einander/ daß einer nicht weis/ wo er drinnen ist/ denn sie eilen deßwegen/ wenn etwan Moren aus dem Gebirg sie vberfallen wolten/ daß sie sich salviren köndten/ mir war damals angst vnd bang/ denn ich hatte die Cameel vnter Händen/ vnd mein Herr war nicht bey mir/ wuste auch nicht wohin ich sie führen solte/ forchte mich also gar hart/ es möchte mir ein Cameel genommen/ vnd ins Gebirg geführt werden/ denn es war schon finster.

Nach einer Stund kam mein Herr wieder zu mir/ dessen ward ich sehr froh/ er fluchet mir/ daß ich nicht gewartet hette/ doch war er fro/ daß ich die Cameel noch beysammen hatte.

Das XXI Capitel.

Wie die Türcken drey Tag ihr Opffer halten/ auch wie sie den Teuffel steinigten/ in Meinung/ jhn damit zu vertreiben.

VOn diesem Berg reisen sie wiederumb zu rück gen Mecha/ Aber bey einer Meil von der Stadt ist ein Ort/ da sol der Teuffel den Isaac angeredt vnd gefragt haben/ wo er hin wolle/ vnd jhn gewarnet/ daß er nicht solte mit seinem Vater gehen/ denn er wolle jhn vmbbringen/ da hab Isaac einen Stein auffgehoben/ vnd nach dem Teuffel geworffen/ darzu gesagt/ gehe von mir Teuffel/ mein Vater thut oder schafft nichts/ denn Gott habs jhm befohlen/ also sol er jhm dreymal begegnet haben/ der Isaac aber jhm allezeit also geantwortet/ vnd mit Steinen geworffen/ solches geben die Türcken für/ aber Gottes Wort sagts vns viel anderst/ vnd wil ich nicht glauben das Abraham jemals gen Mecha kommen sey.

An gemeltem Ort ligen sie drey Tag stil/ vnd nennen es Mināe/ da sind drey steinerne Seulen auffgericht/ vnd ligt je eine von der andern zween Steinwurff weit/ vnd stehet jede auff einem kleinen Berglein/ daselbst volbringen sie jhre Opffer/ folgender Gestalt.

Den ersten Tag/ so bald sie morgens früh sich waschen/ vnd

jhr Gebet volbracht haben/ gehen sie hin zu der obern Seulen/ welche gegen Mecha stehet/ vnd werffen sieben Steine an dieselbe/ vnd sprechen/ ach Gott erbarm dich vnser/ die Stein aber lesen sie vnter wegen auff/ wenn sie vom Berg zurück ziehen/ vnd brauchens zu dem Gauckelwerck/ wenn sie die geworffen haben/ gehen sie hin/ vnd lassen sich am Kopff scheren/ alsdenn kaufft ein jeder ein Schaf/ oder ein Geis/ oder auch ein Wider/ darnach er im vermögen ist/ sticht denselben mit seiner eigenen Hand/ gegen der Sonnen Auffgang/ vnd gibt das abgestochen Viehe sieben armen Betlern/ die nemen dasselbige/ schindens/ theilen das Fleisch vnter sich/ vnd essens/ etliche aber verkauffens den Fleischhackern/ dieses ist das Opffer deß ersten Tags/ Aber etliche reiche Türcken schlachten Cameel/ vnd opffern es/ nach dem Opffer essen vnd trincken sie/ Folgends handeln die Kauffleut diese drey Tag mit statlichen vnd köstlichen Wahren/ in kauffen vnd verkauffen/ welcher aber seine Wahr diese drey Tag nicht verhandelt/ der führts wieder nach Mecha/ denn sie bleiben zwantzig Tag daselbst.

Des andern Tags gehen sie zu der mitlern Seulen/ vnd werffen vierzehen Stein auff sie/ vnd sprechen wiederumb zu eim jeglichen Stein/ ach Gott erbarm dich vnser/ darauff kauffet wiederumb ein jeglicher ein Schaf/ oder was er wil/ vnd schlachtens/ gebens hernach sieben Betlern/ gleich wie zuvor.

Am dritten Tag gehen sie zu der dritten Seulen/ werffen ein vnd zwantzig Stein auff sie/ vnd sprechen auch zu jedem Stein/ wie die vorigen zweymal/ haltens auch mit dem Viehschlachten vnd hingeben/ wie zuvor/ vnd sind alle mit einander die drey Carabona/ von Alcairo/ von Damasco vnd aus Gemē/ auffs wenigst bey 40000 Mann/ diese erscheinen alle Jahr also/ vnd brauchen angehörte Ceremonien vnd Gottesdienst/ vermeinen/ sie thun Gott also ein wolgefelligen Dienst/ vnd werden jhnen jhre Sünde dadurch vergeben.

Es treiben auch die Mamelucken vnd Araber diese drey Tag vber ein gar gottlos Leben in Hurerey vnd aller Vnzucht/ denn es frey Huren allda gibt/ die jhre Zelt haben/ vnd halten Spielleut/ da kommen denn die Erbarn Gesellen hinein/ treiben jhren Willen vnd Vnzucht/ vnd gehen wieder darvon. Solches

hab

hab ich meinem Herrn gewiesen vnd gefragt/ ob dieses jhr Dancksagung zu Gott sey/ vmb die vergebung jhrer Sünden/ der mir aber also geantwortet/ was fragst du nach diesen Dingen/ wenn sie nicht recht thun/ wird sie Gott wol drumb finden/ also muste ich darnach still schweigen/ denn sie hören nicht gern/ wenn man wider jhre Lehre streiten wil. Aber da solte einer gesehen haben/ wie statlich die Inwohner zu Metha zu dem Berg gezogen sind/ mit jhren Camelen/ alle mit Teppichen angethan/ die Weiber auff den Camelen alleweil auff dem Weg gesungen/ wie auch die Knecht die neben den Camelen hergiengen/ ich habe auch gesehen/ wie man einen Araber prügelte/ der hatte dem Emerhatz zwey Cameel auff der Weyd verloren/ vnd wurde der arme Schelm so hart geprügelt/ daß er Blut außspiehe/ vnd schrye für vnd für/ Ach lieber Herr/ ich bit euch vmb Gottes willen/ hawet mir den Kopff ab.

Das XXII Capitel.

Wie die Türcken widerumb in die Stadt Metha ziehen/ vnd jhre Kauffmanschafft treiben.

DEn dritten Tag auff den Abend brechen sie jhre Gezelt wieder ab/ vnd ziehen in die Stadt/ ein jeglicher in sein Losament/ vnd kaufft ein jeder oder verkaufft auffs beste/ so er kan/ da sihet man die köstlichsten Wahren von Pisem/ Perlen/ Rubin/ Diamand/ Türckis/ Orientstein/ von köstlichen Gereuchhöltzern/ als auff Türckisch sind/ Callengbe/ Puhur/ Vttagatz/ Dibitari/ Aselbent/ auch von viel Seydener Wahr/ vnd schöne klare Schleyer von Baumwollen gemacht/ Türckische Bünd/ vnd viel guter Zobel/ welcher aus Persia gebracht wurd/ auch von schönen krausen blaugeferbten Fellen/ von jungen Lämmern/ die füttern sie vnter jhre Mändee/ deßgleichen auch von Panter Häuten/ vnd viel Gewürtz/ von Pfeffer/ Negelein/ Imber/ Muscatnüssen/ vnd dergleichen/ auch von köstlichen Farben/ die aus India dahin gebracht werden/ In summa es ist ein solches kauffen vnd verkauffen/ daß ich mich verwundert hab/ da sind aber die reichen Kauffleut/ die verkauffens alles mit einander auff einmal.

Erst-

Erstlich sein besondere Leut/ die gehen herumb zu den Kauffleuten/ zu kauffern vnd verkauffern/ fragen erstlich den Kauffer/ was er für Wahr haben wil/ob er auch mit barem Geld wil außzahlen/ oder andere Wahr dagegen geben/gehet darnach hin zum Verkauffer/ zeigt jhm solches an/ wie ers haben wil/ es sey mit barem Geld oder Wahr dagegen zu nemen/ vnd ein zutauschen/ wenn nun derselbig Kauffman lust hat/ vnd mags thun/ so gehet denn derselbig Vnterkauffer hin/ vnd bringt denselben Kauffman zum Verkauffer/ lest jhn die Wahr schawen/ gefellt es jhm/ so gehet derselbig Verkauffer auch in des andern Losament/ vnd schawet seine Wahr auch/ gefelt es nun diesem auch/ so schlägt ein jeder seine Wahr an/ vnd machen den Kauff/ welches Wahr hernach am thewersten ist/ der gibt dem andern fürs vbrige Geld hinaus/ darnach mus ein jeder dem Vnterkauffer seinen willen machen.

Es werden auch gar viel Moren alda verkaufft/welche vber das rothe Meer gebracht werden/ aus Gemen/ Willeichte/ des Priester Hansen Land/ welches ein Gebirg ist/ diese Moren gehen alle nackend/ bis auff den Nabel/ Weibs vnd Manspersonen/ vnd etliche Weibspersonen haben Silberne Ring an der Nasen hangen/ Diese gefangene Moren sind auch Christen/ denn sie werden erst beschnitten/ wann man sie gefangen hat/ sein nicht gar kolschwartz/ wie die andern/ sondern bräunlicht/ vnd werden zu Mecha vmb ein rechtes Geld gekaufft/ aber hernach zu Alcairo gar thewr verkaufft/ die Türcken nennen diese Moren Habischi/ das sind die Abyssiner/ die wir nennen des Priester Hansen Volck/ dasselb Land nennet Pompo: Mela/ Habassia/ daher nennens die Türcken Habetsch/ vnd die Moren Habischi/ mit diesen gefangenen Moren wird also gehandelt/ wie ich gemeldet hab wegen der Wahr. Der weissen gefangenen Leut aber werden wenig dahin gebracht/ denn sie besorgen sich/ sie möchten vnter wegen sterben/so wer jhr Gewin hin. Also treiben sie nun jhre Kauffmanschafft alle Jahr/ vnd wird vmb etlich Tonnen Gold jährlich dahin gebracht/ vnd verhandelt/ darnach fahrens die Türcken wieder nach Alcairo/ oder Damasco/ vnd verhandelns daselbsten.

Das

Das XXIII Capitel.

Beschreibung der Stadt Mecha / jhrer Gelegnheit / vnd des Tempels darinnen.

DJese Stadt ligt zwischen einem grossen Gebirg / gegen auffgang der Sonnen / das Erdreich daselbst herumb ist gantz vnd gar vnfruchtbar / allein daß ich gesehen hab ein wenig Salat / Pfeben / Kümmerling / Peterlein / vnd ein wenig Weintrauben in die Stadt tragen / sonsten kan wegen des Gebirgs nichts wachsen / das ander / als Korn / Meel / Gersten / Bonen / Reis / Linsen / Erbsen / Zucker vnd dergleichen bringt man alles von Alcairo dahin / auff dem rohten Meer / vnd ist solches gar theur zu Mecha / ich wolte einen Tag vmb funffzehen Creutzer Brod essen / vnd dennoch nicht satt werden / die Moren vnd Araber essen nicht viel Brod daselbsten / denn es gar ein hitzig Land ist / sie essen das meiste theil kalte Speis / Reis in der Milch gekocht / lassen sie kalt werden / vnd essens ohne Brod / sonderlich die Armen / gibt auch viel Castranen vnd Schaffleisch / vnd lauter Schaf vnd Geißmilch / Ich hab daselbst herumb gar kein Ochsen oder Küh gesehen / es hat auch ein Gewächs alda / wie zu Alcairo / daß nennen sie Carpus / ist so gros als ein Ochsen-Kopff / etliche sind was kleiner / vnd auff Pfeben art / diese Frucht ist gar frisch vnd gut / vnd kühlet den Menschen im Leib / ich habs auch am allerliebsten gessen.

Die Einwohner darinnen sind das meiste Araber / vnd gehen in grossen weiten schwartzen oder blawen Hembden daher / vnd mit langen weiten Ermeln / die binden sie auff dem Rück zusammen / die Leut auff den Gassen oder Strassen nennen einander nur Hatzi / die Bilger deßgleichen / wenn sie nach Mecha kommen. Das Wasser daselbst ist zimlich warm / vnd theur.

Der Tempel stehet mitten in der Stadt / vnd oben gantz offen / er hat in die viertzig Thür / vnd allezeit zwo bey einander / vnd mus man etliche Staffel hinunter gehen / wenn man hinein wil / Aussen herumb bey dem Tempel ists alles vol kleiner Kräm gebawet / daselbsten hat man viel schöne riechende Wahren feil.

Inwen-

Inwendig im Tempel heygen viel hundert Lampen / die werden angezündet bey der Nacht / daß man sehen kan / das Haus stehet mitten in der Kirchen / vnd ist mit einer Damascaten Decke vberdeckt / in der mitte einer Spannen gros mit Gold geschrieben / auff Arabisch / dasselbig Haus ist vierecket / vnd bey zwey gaden hoch / vnd vnten herumb hat es viel messene vnd eiserne Ring / in Stein gegossen / auch ist es mit grossen Quaterstücken auffgebawet / vnd sprechen sie / daß Abraham dieses sol auffgebawet haben. Es hat auch ein gantze silberne Thür / die ist höher denn eines Manns hoch / von der Erden / vnd ist keine Stiegen darbey / man mus nur hinauff klebern / wenn einer hinein wil / Inwendig stehen drey Seulen von Marmelstein / vnd wird einem so heis als wenn er in ein Bad gieng / vnd wie mir ist gesagt worden / so wird es im Jahr nur dreymal auffgesperret. Darnach gegen dem Haus zehen Schrit weit / stehet eine kleine Capellen / alda sol der Abraham begraben ligen / sagen die Türcken vnd Araber / diese Capellen ist rings herumb mit einem eisern Gitter vermacht / vnd das Gitter vbergüldet / inwendig aber stehet ein grosser schwartzer Sarg / mit einer schönen Deck vberdecket.

Neben dieser Capellen stehet das Haus / darin die Bilger sich waschen von dem Brunnen / davon vornen gesagt worden. Diese Stadt Mecha halten sie darumb so hoch in ehren / weil der Vater Abraham alda sol begraben ligen / vnd von wegen des gemelten Bergs / da er den Isaac drauff hat wollen opffern.

Die Häuser in dieser Stadt sein sehr hoch gebawet / wie hie in Teutschland / vnd das meiste theil mit bachen Steinen / Es hat auch noch ein walfahrter Ort / ein Meilwegs von der Stadt / gegen dem rohten Meer / dahin lauffen sie parfus / vnd nur ein Tuch vmb den Leib gewunden / an gemeltem Ort ist ein steinerne Wand / vnd hangen etliche Lampen daselbsten / vnd vnten ist ein kleine Maur / rings herumb gemauret / vnd mit Sand auffgeschüt / alda knien sie nieder / vnd beten bey einer halben Stund / nach verrichtung solches / lauffen sie wieder gen Mecha / an diesen Ort (sprechen sie) sey Abraham offt gangen / vnd gebetet / vnd wird auff Arabisch genennet / Omerem / Daß sey also von der Stadt Mecha gnug gesagt / vnd es darff kein Christ noch Jud

in diese Stadt kommen/ wenn einer alda gefunden würde/ müste er ohn alle Gnad verbrennet werden.

Das XXIV Capitel.

Wie sich ein jeder rüsten vnd geschickt machen solte/ welcher nach Medine Talnabi ziehen wolte/ alda der Mahomet begraben ist.

DEr Emerhatz lies außruffen/ wer wiederumb mit fort wolte ziehen/ der solte sich mit allem zugehör schicken vnd versehen/ daß man in zweyen Tag auff were/ da denn ein jeder sich rüstet/ was er zu wenig an Proviant/ daß kaufft er jhm/ vnd versahe sich mit Schmaltz/ Saltz/ Reis/ Meel/ Linsen/ Essig/ Honig/ vnd was er auff dem Weg bedürfftig. Mein Herr lies vnsere gepichte Wassersäck fleissig vermachen vnd verwahren/ damit sie auff dem Weg außhielten/ lies auch die Säumer auff den Cameelen zurichten vnd verbessern/ kaufft auch viel Proviant ein/ denn wir hatten alles verzehret/ er muste noch ein Cameel haben/ dieweil vns eins gestorben war/ vmb welches er viel lauffens haben muste/ bis er eines bekam. Es kondten auch etliche Türcken mit der Carabon gar nicht fortkommen/ weil jhnen jhre Cameel sehr gestorben waren/ die musten hernach auff dem rothen Meer nach Alcairo fahren/ vnd waren der gar viel/ die sich sehr klagten vnd sprachen/ Ach du Schöpffer/ hab ich denn nicht so viel Gnad/ daß ich kan dem Mahomet Walfahrt thun/ vnd dergleichen klägliche Wort mehr.

Das XXV Capitel.

Wie der Emerhatz von Mecha hinweg nach Medine Talnabi zoge/ da der Mahomet begraben ligt.

ALs sich nun jederman versehen/ vnd auff die Reis gerüst hatte/ zogen sie mit dem Obersten Emerhatz nach Medine/ alda jhr Mahomet begraben ist. Den ersten Tag reiseten wir

nicht

nicht gar weit/ denn die Schaar einzelt hernach zog / wir schlugen vnser Läger bey zeit auff / vnd harreten denselben Tag / bis alles hernach kam/ welches war bey einem Gebirge/ etwan drey Meil wegs von der Stadt Mecha / wir funden da gut Wasser / war aber kein Haus oder Dorff dabey.

Des andern Tags frü morgens reiseten wir wieder fort/ vnd kamen in ein Gebirg drey Tagreis lang / wir hatten aber darin gar kein Wasser/ vnd sturben vnter vns viel Cameel / die Türcken klagten sehr/ vnd waren gar verzagt / denn es blieb etlichen viel Wahr dahinden / welche sie nimmer kondten fort bringen.

Nach dreyen Tagen kamen wir zu einem schönen grünen Flecken/dabey lag ein Arabisch Dorff/in dem war gut süs Wasser zu bekommen/ der Emerhatz lag ein Tag alda stille / auff daß die Cameel rasten/denn sie waren sehr schwach/wir kondten nimmer so starck reisen/ als von Alcairo aus/ auch blieben viel Türcken dahinden/ die den Tag hernach erst kamen.

Den andern Tag auff den Abend lies der Emerhatz zum auffsein blasen mit Trommeten/ zogen also wieder fort/viel sandigte Berg vnd Thal/ funden auch nur einmal Wasser/bis gen Medine Talnabi/ vnd sind acht Tag gereiset / bis wirs gesehen haben/ kamen also mit harter Mühe vnd Arbeit dahin / aber viel Volcks war dahinden blieben/das erst in anderthalb Tagen hernach kam/ also mat waren sie mit jhren Camelen.

Das XXVI Capitel.

Wie die Türcken jhren Mahomet anruffen/ vnd wo er begraben liget.

AVff den Abend kamen wir gar spat gen Medine Talnabi/da lagerten wir vns ein Steinwurff weit von der Stadt / vnd waren sehr froh daß wirs erreichet hatten / dieselbe Nacht ruheten wir aus/ des morgens frü stunden sie auff/wuschen sich fleissig/ vnd theten jhr Gebet/ wie jhr Brauch ist / darnach giengen wir in die Stadt/ in ein grosse Türckische Kirchen/ da kamen die Araber zu meinem Hern / fragten jhn / ob er jhren Mahomet wolte anruffen/ mein Herr sagt ja/ da sprach einer zu jhm/mein

 Herr/

Herr/ jhr müst mir ein Trinckgelt verehren / darnach gehet mit mir/ vnd sprecht mir die heilige Wort nach/mein Herr schencket jhm ein halben Thaler/ da führet er vns in die Kirchen gegen auffgang der Sonnen/ zu einem grossen vergitterten Gemach/ allda musten wir dreymal herumb gehen / vnd diese Wort nach sprechen/ Ich begrüsse dich du Prophet Muhamet/ ich begrüsse dich Fateme/ welches ein Tochter des Mahomets / ich begrüsse dich Omer/ der ist sein Mitgesel gewest / darnach auch Osman / Ali/ Hasen vnd Abubecer/ dieses sprechen sie dreymal/vnd gehen auch dreymal vmb das Gitter / darin der Mahomet sein Grab hat/ darnach knien sie darvor nieder / vnd beten / es darff aber keiner hinein gehen/das Grab zu beschawen/man mus nur durch das Gitter hinein gucken.

Es hat auch besondere schwartze Araber/ die sind gantz verschnitten/ vnd haben keine Scham / die Leut werden genennet Hattum/vnd von reichen fürnemen Herren in grossen Ehren gehalten/auch müssen diese verschnittene hattum den Türcken das Frawenzimmer verhüten/ denn es darff kein andere Mansperson zu jhnen gehen/ als diese verschnittene Kämmerling / deren auch der Keyser mehr denn hundert zu Constantinopel hat / die auff das Frawenzimmer bestellet seyn/ sie werden auch zu grossen Herren gemacht/ vnd hat der jetzige Keyser Sultan Achmet ein solchen Kämmerling zu eim Wascha gemacht / ist auch jtzo der Oberste Wascha zu Constantinopel/vnd wird genennet Hattum memet Wascha/denn ich selber zu meiner Zeit/als ich vbers Meer von Alexandria kam/ gesehen/ im Jahr 1610/ im Monat December. Solcher Beschnittener sind auch fünff oder sechs in dieser Kirchen/ die des Mahomets Grab verwahren / vnd ligen Tag vnd Nacht drinnen/ thun nichts/ als daß sie singen / beten/ lesen/ vnd der Kirchen Gebrauch abwarten/ man helt sie für heilige Leut/ vnd wurd mir gesagt/ daß sie in dreyen Tagen kein bissen Brod essen. Wenn sie außgebetet haben / so stehen sie auff/ vnd gehen zum Gitter/ schawen hinein / vnd sprechen / Ach du lieber Mahomet/ bit für mich bey Gott/daß er mir meine Sünde vergebe/ nach diesem gehen sie aus der Kirchen/vnd nechst bey der Kirchthür stehet ein kleine Capellen/darin stehet ein Araber/ der füllet kleine Krüglein mit süssem Wasser / vnd setzt es auff

den

den Stein vor dem Gitter heraussen/ da gehet ein jeder hin/vnd trinckt eins aus/darnach spricht er/Elham dulilla/ das ist/Gott sey gedanckt/ darnach gehen sie wieder hinein in die Kirchen/vnd knien vor dem Grab Mahomets nieder / vnd beten wieder zu Gott vnd dem Mahomet/ nach solchem stehen sie wieder auff / gehen in der Kirchen herumb/ schawen wie schön sie gezieret ist. Diese Kirchen ist sehr gros / vnd oben in der mitte offen / vnd hangen etlich hundert Lampen drinnen / hat auch bey der einen Thür ein schönes Gemach / darinnen die Verschnittene jhre Wohnung haben/ es liegen auch gar viel schöne Arabische geschriebene Bücher auff schönen Pulten/ mit grünem Tuch vberdeckt/ welche noch von Mahomets zeiten her seyn sollen/ werden auch in grossem Werth gehalten. Also verhalten sich die Türcken bey jhres Mahomets Begräbnis/die gemeine Sag bey den Christen ist/ er solle oben in der Kirchen in einem eisern Sarg hangen zu Mecha / vnd ein Magnetstein habe jhn in die höhe gezogen/ dem ist nicht also/ sondern er ligt zu Medine Talnabi / in einer Kirchen/ vnd ist sein Grab mit schönen wolriechenden Tüchern bedeckt/ vnd oben auff den Sarg stehet ein grosser Bund.

Das XXVII Capitel.

Omittitur.

Das XXIIX Capitel.

Beschreibung der Stadt Medine Talnabi Gelegnheit/ vnd jhrer Auffenthaltung.

DJese Stadt wird von den Arabern bewohnet/ ligt in einem Thal/vnd auff ein halbe Meil von der Stadt sihet man eitel Arabisch Gebirg/vnd ist das Land gantz vnfruchtbar/jhre Speis vnd Nahrung bringet man alles von Alcairo / auff dem rohten Meer/ denn sie haben nur vier oder fünff Tagreis darzu / jhr Gewerb vnd Handlung ist das meiste von Mecha nach Alcairo/

 auff

auff dem rothen Meer/ vnd zu Alcairo kauffen sie Meel/ Reiß/ Trait/ Gersten/ Linsen/ Erbsen/ Bonen/ vnd dergleichen Victualien, vnd führens nach Medine/ haben also jhr Gewerb vnd Auffenthaltung von Alcairo/ sonsten müsten sie alle Hunger sterben/ wie auch die zu Mecha. Die Stadt hat ein Ringmaur/ vnd drey Thor/ die Maur aber ist von Leimen vnd Koth auffgeführet/ die Stadt mag so gros seyn als Straubingen im Bayerland an der Thonau/ vnd vor der Stadt ist ein grosser Garten/ darin stehen viel Dattelbäum/ wie ich denn auch nichts mehrers allda gesehen/ als Datteln/ die sein wolfeil/ vnd viel besser/ denn zu Alcairo/ es kauffens auch die Moren/ vnd verkauffens zu Alcairo wieder/ sonst ist nichts wolfeils allda/ was von essender Speis. Ausserhalb der Stadt ist ein grosser Brunn/ dabey sein etliche steinerne Trög/ daselbst holet das frembde Volck vnd die Bilger jhr Wasser. Die Häuser in der Stadt sein mit Steinen auffgebawet gleich wie in Teutschland.

Was den Tempel anbelanget/ der stehet mitten in der Stadt/ ist gros/ vnd oben in der mitten offen/ inwendig viereckichte steinerne Seulen/ das Grab/ darinne der Mahomet verfaulet ist/ stehet neben der Thür/ so bald man hinein gehet/ mit eisern vbergüldten Gittern eingeschlossen/ wie oben gemeldet.

Et hæc de urbibus cum natalitium emortuali magni impostoris & pseudoprophetæ Muhammedis, & superstitiosis ad eas peregrinationibus ex itinerariis αὐτοπτῶν adjungere libuit. Libet etiam, quoniam eum campum ingressi sumus, adjicere

DE LEGE MVHAMMEDANORVM QVAM CORANVM VOCANT, E CL. VIRI THOMÆ ERPENII SCHOLIIS AD SVRATAM IOSEPHI, siue AD XII CAPVT CORANI.

GRammaticam Arabicam definiunt Arabes, *Methodicam compagem preceptorum, ex verbo* DEI *collectorum, ad acquirendam exactam Arabicæ linguæ cognitionem idoneam.*

Per *verbum Dei* intelligunt legem suam, quæ *Koranus* ipsis dicitur, & quam Muhammed iis persuasit cælitus ad se demissam. Ea enim licet futilis sit, inepta, mendaciis referta, nulloq; sensus acumine, aut argumentorum pondere, quod vel leuiter hominem Christianum mouere possit, instructa; tantâ tamen est sermonis puritate, tam accuratâ analogiâ, & scripturæ perfectione expressa, vt merito iis materia & norma Grammaticæ constituatur.

Vocant itaq; legem illam suam *Koranum*, à Verbo *Karaa* quod est *legere*, & *colligere*, vnde *Kira*, *lectio*, & *Koran*, *lectio* & *collectio*. Etsi autem *lectionis* notio propterea malè ei conuenire non videatur, quod Iudæi quoq; legem suam, seu vetus Testamentum, ab eodem themate *Mikra*, id est *lectionem* vocent, quod lectione digna sit, & in Eccle-

sia legatur: tamen Arabes eruditi omnes ita dictam volunt à collectione suratarum, seu capitū quæ comprehendit: sicuti & *Furkan* eam vocant, quod in capita illa variasq; partes sit diuisus.

Moles ejus haud multo minor est mole noui Testamenti: atq; hoc caput, quod ordine est duodecimum, partem ejus constituit fere octogesimam.

Incredibile autem est dictu, quantum ei libro virtutis, majestatis & auctoritatis adscribant, quantum ei honoris, imo venerationis deferant. Integri de præstantia ejus extant libri, quos sine risu homo Christianus non legat. Super omnes eum creaturas excellere, & proximum à Deo locum tenere prædicant: qui irreuerenter eum tractat, vitâ indignum, neç minùs flagitiosum esse, quàm si ipsum contemneret Deum. Hinc magnâ cum veneratione & reverentiâ eum accipiunt, & è manibus deponunt, neque Christianum vel Iudæum attingere eum permittunt; insidere autem ei, immane est piaculum, Christianis etiam & Iudæis capitale. Quin ipsis Muhammedanis nefas est, nisi bene mundi sint & loti, vel extremis eum digitis attingere: quâ de caussâ, ne imprudenter peccent, corio ejus, extrinsecus, majusculis literis inscribere solent *Ne tangat eum nisi mundus.*

Sunt autem Corani, seu Alcorani capita centum & quatuordecim, inæquali admodum quantitate; prima enim octodecim reliqua adęquant: quin

quin secundum quantitate excedit postrema quadraginta: majora enim initio collocata sunt, succedentibus paulatim minoribus ad finem vsque libri. Primum tamen breue admodum est, & sex tantum versuum orationem complectitur, fundamenti loco reliquis omnibus præmissam, vnde etiam *mater libri* vulgo appellatur, quod ex eo reliqua omnia tanquam à matre ortum habeant, quæ appellatio aliorum etiam librorum initiis deinde attributa est. Interpres Latinus primum illud caput reliquis non annumerat: sequentia quinq; in plura diuidit, ita quidem, vt justum numerum denario augeat, & quod caput in exemplaribus Arabicis est septimum, id ei sit decimum septimum, & sic quoq; cætera.

Singulis autem capitibus nomen aliquod est impositum, aut à subjecto, aut à prima aliqua ejus voce; sic hoc caput, vocatur caput Iosephi, quia historiam hujus continet: sed primum, quod *matrem libri* nominari paulo ante memini, proprio nomine vocatur *Faticha* id est, *aperiens* quod, aperto libro, initio statim ejus lectori occurrat. Ordinata autem hoc modo capita sunt atq; adeo totus Alcoranus congestus & compositus ex variis schedis domi Muhammedis repertis (quas ille ab angelo Gabriele, diuersis temporibus, sibi traditas affirmauerat) ab Abubecro socero & successore ejus, altero imperii Pilius Numa.

Vocantur ea capita *Suraton*, in Singulari *Sorat. sic*

ratam, & cum Articulo *assuratam*, vnde Latinus Interpres fecit *Azoara*, retento Articulo, vt fit in *Alcoranum*, & z pro ss posito, necnon *ea* pro *am*, ac neglecto *t* fœminino, vltima consonante, ex consuetudine vulgi. Qui autem hanc vocem *vultum* aiunt significare, malè legunt *Souraton* per *Sad*, quod est *imago, figura, vultus*: at *Souraton* per *Sin*, vt hic scribitur, est *gradus*, quæ significatio eleganter capitibus libri conuenire videtur, quod iis tanquam gradibus à principio ad finem perueniatur: est & pensum, quod pueris in scholis discendum datur, id est *lectio*, quæ significatio nō minus est idonea: solebat enim Muhammed schedas illas, & celestes, vt mentiebatur, epistolas, discipulis suis & asseclis legendas & ediscendas tradere.

Harum Suratarum aliæ Meccenses, aliæ Medinenses inscribuntur: cum enim pseudopropheta Meccæ, quod celeberrimum est Arabiæ emporium, inuito magistratu & ciuibus plerisque, doctrinam suam diuulgaret, coactus tandem fuit vrbem deserere, & Iatsribam, quod oppidum est exiguum, decem dierum itinere à Mecca distans, confugere: vbi à ciuibus cum gaudio exceptus, visum ei fuit imperii sui sedem collocare, vnde & *Medinatalnabi*, id est, *ciuitas prophetæ*, & absolutè *Medina* dictum fuit. Hîc quæ accepit cœlestia, scelesta penè dixeram, oracula, ea Medinensia vocata sunt, vt quæ antea suis Meccæ obtruserat, Meccensia. Cæterum vt Meccæ natus &

nus & educatus fuit, ac, Magistratui subditus, decem annos doctrinam suam elam primum, deinde palam sparsit: ita Medinæ, excusso subjectionis jugo, jam Princeps factus politicus simul & ecclesiasticus, totidem annos imperauit, & docuit; ac tandem vndecimo à fuga sua anno obiit, atq; sepultus est.

Ea fuga, *Higra* iis dicta, incidit in noctem illam quæ sequuta est 15 Iulii, anni æræ Christianæ 622, & communis eorum est æra, vti nobis natiuitas Christi. Supputant tamen illi annis lunaribus, qui vndecim fere diebus breuiores sunt solaribus, ita vt nunc agatur iis annus millesimus vicesimus sextus, qui cœpit vigesimo nono decembris anni 1616, feria secunda.

Constant singula capita pluribus versibus valde inæqualibus, & rhythmo ferè conuenientibus, sed affectato admodum, & claudo plerumque. Interpres Latinus non nisi post decimum quemq; versum distinctionē adhibet, adscripta litera P. Id ex eo natum est, quod Arabes in majores Alcoranum particulas secantes, denis quibusq; versibus postponunt *Ain* primam literam vocis *Aschar*, quæ decem significat, & è regione ejus in margine quoq; vt plurimum collocari solet. Cur autem Interpres maluerit P quam aliam vsurpare literam, equidem ignoro; nisi fortè Hebræos imitari voluerit, qui Literam *Pe* sectionibus Pentateuchi distinguendis adhibent, quod ea prima illius vocis litera sit, quæ *sectionem* illis denotat.

DE LATINA CORANI VERSIONE
THOMAS ERPENIVS

Præfatione in Suratam Iosephi ad studiosos Arabismi.

IAm anni fere quingenti sunt, quod auspiciis Abbatis Cluniacensis, in Hispania, tota Muhammedanorum lex, ALCORANVS, ex Arabico in Latinum versa fuit, à *Roberto Retinensi* Anglo, & *Hermanno Dalmata*, quæ versio Basileæ ab Oporino excusa, non immerito à viris eruditis culpatur, tanquam parum accurata, & extra manifestas historias, veram Arabismi sententiam satis rarò fideliter exprimens. Versiones autem Italica & Germanica, nihilò Latina illa sunt feliciores; vtpote ex ea, non ex Arabico prognatæ: ita vt meritò, non Arabicæ tantum linguæ studiosi, sed & ii qui absurdam & ridiculam Muhammedis doctrinam penitus paulò inspicere gestiunt, nouam & accuratiorem desiderent.

INDEX RERUM ET POTISSIMUM LOCORUM, QUAE ITINERARIO BENIAMINI DESCRIBUNTUR.

A

Aabidos in littore sita p. 28
Aaruch libri auctor 19
Abchamaz ex antiquissimis regibus Enac in toto orbe regnauit 53
Abrahæ domus, 48. ab Ismaëlitis religiosè colitur, 57. ejusdem puteus, 50. sepulcrum & templum 47
Absalonis manus monumentum Ierosolymis, 43. ejusdē sepulcrum Romæ 21
Abyssinos perperam vocant Græci eos qui Hhabassini sunt 105
Achab regis Israël palatiū 39
Achilon 25
Adbaël 58
Aegyptus neq; pluuiam, neq; gelu, aut niues sentit, 102. ejus initium Kits, 100. natura, 102. 103. fertilitas, 104 Græcis aliquādo imperauit, 107. quando & qua occasione ejus res tæptæ minui à filiis Edom ibid.
Aeliman 61
Aesculum 24
Aethiopica India 98
Aethiopia eadem quæ terra Chus 98
Agricultura neglecta in Malsi. 23. in Nekroki insula 22
Aharonitæ sacerdotes Cuthæorum, 39. connubia tantùm cū suæ familię feminis contrahunt 40
Aialam, aliàs Elim dicta, ab Arabibus habitatur & colitur. 100
Aialon incolis Val de luna dicta. 42
Akadi, olim Ghaco, Asser tribus terminus, ad mare sita, insignis portu. 38
Alania regio montibus altissimis clausa. 67
Albehira. 112
Albubiig. 105
Alchabas. 100
Alchabor, olim Hhabor, fluminis initium. 57
Alchesisin. 81
Alexander Magnus Alanū gentem ferreis portis inter mōtes conclusit. 68
Alexander Pontifex ministris Iudæis vsus est. 19
Alexandria in Aegypto, Alexandri Macedonis jussu exstructa, & ejus nomine appellata, 105. ejus descriptio. 106.

Aristotelis, Alexandri magni præceptoris, gymnasium in Aegypto 106
Armeniæ initium & amplitudo 55
Armilon magna & maritima vrbs, mercatu celebris 27
Arnon fluuius Iordanem influit 52
Aromatum magna copia ex India in Nekrokin venalis adfertur. 92. & in Alexandriam Aegypti vrbem 108
Artaxerxes 78
Asbahan maximæ vrbis amplitudo 86
Ascalon antiqua jam quondã vastata 50
Aschambane ab Esdra sacerdote condita, olim Beglbera, mercatu celebris 70
Aschenas Germani quondam vocabantur 112
Asdod siue Asotum, nunc Palæstinis 49
Asdoth hasphigah 51
Asmon Aegypti terminus 104
Asser tribus. 87. ejus termini. 58
Assueri regis palatium 78
Assur. 58
Astra contemplantur filii Chus 93
Astranburk 113
Athei populi, Balachi. 26. 27. Dogziin. 36
Azman regio. 99. ejus rex Sultan alhhabas. ibid. incolæ belluarũ more viuunt, ibid.

B.

Baalits olim Pethora 58
Babel antiqua funditus euersa. 70
Babel turris amplitudo. 71
Bagdaan regioni Thelassar adscribitur, eadẽ quæ Geden. 98
Bagdad initium regni Caliphe. 59. ejus amplitudo. 69. fertilitas mercaturæ & artium studia. 70
Baghalbejo, olim Baghala, à Salomone in Pharaonis filiæ gratiam condita. 54
Baghaldad siue Gebal in Libano monte sita. 54
Balaam, filii Beghor, turris, ad diei horarum rationes ædificata, in Baalits. 56
Balachi in montibus habitãt, celeritate cũ ceruis certant, prædas à Græcis auferunt, propter montium asperitatem inexpugnabiles sunt, nullam religionis formam seruant. 26. 27.
Balachiæ initium Sinon Potamos. 26
Baliiuus olim Dan. 52
Bamburk. 113
Barchinonia parua, sed elegãs vrbs, & celebre emporium. 14
Bardin Germaniæ initium. 112
Barnedis. 24
Bdellius lapis vbi & quomodo fiat. 92. 93

106. 107. mercaturæ celebritas 108
Algubos quid significet 56
Alhiciana regia Guilielmi regis Siciliæ 110
Aliman terra, olim Seba 95
Aliobar antiquis Pumbeditha 59
Alkotsonat 73
Almir Almunadin Persarum rex. 84
Ab Almir Almunadin Alkhabazzi desciuerunt Motedi, 101, inter hunc & regē Misraim perpetua simultas ibi.
Almursal, olim Assur, Persiæ regni initium. 58
Altaris diruti tempore Achab in monte Carmel vestigia 38
Altsahhara solitudo 100
Amir Almonin Ismaelitarum dominus 67
Amir Almumanin Alghabassi Caliphe in Bagdad 59
AmirAlmumanin Eli filius Abitaleb rex Aegypti. 101
Amireus, nummus quantum valeat, 82
Amna, fluuius Damasci, ex Hermone monte oritur 48
Amon filiorum terminus. 55 eorundem templi antiqui locus & simulacra 55
De Anima humana stulta opinio 56
Antiochiæ situs 34. conditor Antiochus, ibid.
Apulia unde dicta 33
Aquæ calidæ è terra scaturiunt Tiberiæ 53
Aquæ ex fonte suburbano per canales subterraneos magnatibus Antiochiæ distribuitur. 34
Aquæ improbandæ & insalubres Capuæ, medicatæ & salubres Puteolis 22
Aqua Nili medetur saturitati 103
Aqua pluuia cisternis collecta bibitur Ierosolymis, 43. in Hhaleb. 56. in Nektoki insula 92
Aquilæ magnæ in Sinarum regionibus 93
Arabia 63
Arabes, filij Gharah, Noraldini regno parent. 55. bellum gerunt cum Iudæis Thamaranis ibid. tandem retinuerunt Petram deserti, sedibus suis à Turcis pulsi, 58 In tentorijs habitant, & cum Recab filijs fœdus habent. 75. eorum metropolis est Misraim. 101. Ailam & Raphidim incolunt 109
Ararat seu Tauri montes 57
Arelatum 17
Arenæ montes subinde integras hominum turmas obruunt 100
Argyropū magna vrbs, ad mare sita, mercatu celebris 26

Aristo-

Beeroth, nunc Berytus. 56
Beneuenti situs. 13
Benhadad regis palatium. 53
Benjamini Tudelensis, operis hujus auctoris; laus, patria, peregrinationis initium, & reditus in regnũ Castellæ. 13
Benibera, nunc Ascalon noua, ab Esdra sacerdote cõdita. 50
Berytus, quondam Beeroth. 50
Besiers, 15
Bethgebarin, olim Maressa. 48
Bethlehem Iuda. 45
Bethnobi eadem quæ Nob. 49
Bibliotheca insignis in Ezechielis prophetæ synagoga. 73
Bidrasch. 15
Bilbernæ Emanuelis Imperatoris palatium. 30
Binga. 112
Bir Abraham Alchelil. 50
Bissina. 27
Bohem regio. 113
Bosra. 63. 77
Botsen rupes. 49
Bulazir Zzalbizz. 105
Burgum S. Aegidii, juxta Rhodanum situm. 17

C.

Cacos quondam Ceila siue Kegila. 39
Cadumim fluuius. 38
Cæsar-Augusta initium peregrinationis Benjamini. 13
Cæsaream incolæ Siseriam dicunt, antiquis Gad Palæsthinorũ est. pulcherrima urbs, ab imperatore Cæsare amplificata & appellata. 39
Calabria 110. à Græcia habitata. 24. ejus initium Tarentum. ibid.
Calas. 32
Calipha nomine Amir Almumanin Alghabassi toti doctrinæ Ismaelitarum præest. 59. ejus regni initium. ibid. religio, votum, labor, artificium, mores & eruditio, 60. 61. ejus principes ferreis catenis vincti incedunt. 61
Caminus ignis ardentis, in quẽ Hananias, Misaël, & Azarias conjecti sunt. 80
Cananæi Sclauoniæ incolæ dicuntur. 114
Canistol. 28
Capharleparas. 74
Capharmechamidbar. 74
Capharnahhũ prospectu Carmelum superat. 39
Capitolium Romanum. 19
Caput captiuitatis quis & qualis, 66. 67. 68. 84. ejus creandi mos. 69
Capua à Capy rege condita, a quis improbanda & insalubris. 21. 22
Carcer regis Persarum. 83
Carmel mons. 38
Carolus magnus Hispaniam ab Ismaelitis occupatam expugnauit. 20

Catania. 111
Ceila nunc Cacos. 39
Chaldaicè loquuntur Ghaariæ incolæ, 81. accolæ montis Sinai. 109
Chalne, nunc Dakia, terræ Senaar initium 56
Cham, 100
Charcamis, nunc Karkesia. 59
Chenerag insulæ, quarum incolæ ignem colunt. 95.96
Cheuazthaan. 01
Chesil astrum. 97
Chison flumen 38
Chola. 98
Chus filii. 87. Solem pro Deo colunt & astra contemplantur. 93. 94. 95. atri coloris sunt, maximę fidei. 93. mortuos non sepeliunt sed aromatibus conditos seruant. 94, eorum terra edem quæ Aethiopia. 99.100
Chuzsethan, olim Elam, Elamitarum patria, excisa & vasta. 78
Cinnamomũ vbi nascatur. 94
Ciuitates excisæ & dirutæ, Miquoles, 24. Gardeghi, 27. Hebron antiqua, 47, Ascalon vetus, 50. Niniue, 58. Babel antiqua, 70. Elam, 78. Misraim antiqua, 104. Raghmesses. 105
Cobar fluuius. 72
Colonia Germaniæ initiũ. 111
Concubitu promiscuo vtuntur Azzuanæi. 98
Constantina caput regni Græcorum. 28
Constantini simulacrum Romæ. 21
Constantinopolis à Constantino nomen habet, 21. mercatu celebris, 28. ejus amplitudo, ibid. sedes Patriarchæ Græcorum, 29. tot habet templa, quot ann9 dies, ibid. in toto orbe, præter Bagdad, parem non habet, ibid. Vectigal ex foris, portu, & mercatorum tributo collectũ quantũ habeat. 30
Copher Altorech, ventorum cultores, in solitudinibus vitam degunt, neq; panem edunt, neq; vinum bibunt; sed crudis carnibus vescuntur. 87
Coralius lapis in Sicilia. 111
Corcos Edom terræ initiũ. 33
Cores. 25
Corinthus. ibid.
Costa hominis admirãdę magnitudinis Damasci visitur. 53
Cretam insulam Aegyptiis eripuerunt Edom filii, & vsque in hodiernum diem Græci possident. 107
Crudelissimi populi Hhassissin. 35
Cryptæ insignes, Romæ Titi, 21. Alexandriæ. 106
Cuthæi qui & quales, 39. eorũ religio & sacerdotes, ibid. &

40. vbi habitent. 39. 50. 54.
Cyprum Aegyptiis eripuerunt filii Edom. & vsq; in hodiernum diem Græci possident. 107

D.

Dabasthan Gozen flumini proxima. 83
Dakia initium terræ Senaar. 56
Damascus initium regni Turcarum. 52. eius situs, 53. sedes capitis Iudæorum terræ Israël. 54
Damiata, olim Caphtor dicta. 104. 109. 110.
Dan ciuitas, nunc Balijuus. 52
Dan tribus. 87
Danielis prophetæ cippus seu sepulcrum. 78. 80.
Darma. 28
Darmelihha. 73
Dauid Elroi historia. 82
Dauidicæ familiæ sepulcra in monte Sion. 44
Dauid regis Israël sepulcrū. 45
Daui Rasburk. 113
Debarzethaan. 86
Deuouendi ritus apud Dugbiin. 96
Dogziin, populi nullius religionis, in montibus habitant, nulli regi subiecti, incestibus infames, filias vxores ducunt, easq; inconuiuio annuo permutant. 36. eorundem stultissima opinio de anima, ibid.
Dophros. 31
Doroston. 32
Drepanum, nunc Trapana. 111
Dugbiin, incolæ Chenerag, ignem colunt. 95. 96

E.

Ebal mons. 39. 41
Ebalis, olim Iehna. 49
Edom terræ, quæ est Armenia, initium, 33. ejus ditionis Lubia. 99
Edom filii cum Thamuranis Iudæis bellum gerunt. 55. Aegyptiorum res quando cœperint imminuere. 107
Elam excisa & vasta. 78
Elghamaria. 84
Elhotha. 96
Eliæ prophetæ antrum in mōte Carmel. 38
Elim aliàs Aialam. 109
Eliman. 77
Elnachar eadem quæ Pumbeditha. 74
Emanuelis Græcorum Imperatoris regni initium. 25. regia, 28. palatium & soliū, 30. duodecim reges ejus imperio parent. 28
Enac regis costa admirandæ magnitudinis Damasci visitur. 53
Ephraim ciuitas, nunc Nebilas dicta. 39
Ephraim mons. 39
Ephraim tribus terminus. 49

Epicureos Iudęi detestantur. 33
Erythræum, seu rubrum mare, olim Suph vocatum. 100
Esdras Ascalonem nouā condidit. 50, idem ex Babylone rediens synagogam ædificauit in Dakia, 56. & aliam in Hharan, 57. ejusdem sepulcrum. 78
Esther & Mardochæi sepulcra. 86
Eufrates fluuius. 56. 58. 64. 71. 74
Euilmerodak. 72
Ezechielis prophetæ synagoga, 71. ejus sepulcri celebritas, 72. ejusdem auctoritas & reuerentia. 73

F.

Fides admiranda inter Chussitas. 93
Fons bitumine scaturiens Puteolis, 22. aquam suppeditans Antiochensibus, 34. Siloahh, 43. ante domum Abrahæ, 48. in Baghala, 54. Panormi. 111
Franci bellum gerunt cū Hhassissin populis. 35
Franciæ regnum, Sarphat regio ab antiquis dictum. 114
Frigidæ regiones. ibid.
Furiosorum domus in Bagdad. 65

G.

Gabaon, nunc Garaa Dauid. 41
Gad operta eadē quę Niphas 38
Gad Palestinorum nunc Cæsarea. 39
Gad tribus. 77
Galgad, quondam Gilead. 54
Galilæa. 52
Galipolis. 32
Galma insignis ædificio sepulcrorum Israëlitarum. 52
Gapha, olim Iapho, aliis Iope dicta. 49
Garaa Dauid, Gibghon & Gabaon olim dicta. 41
Gardeghi, excisa & vasta vrbs. 27
Garisim mons, fontibus & hortis amoenus. 41
Garmezza. 112
Gebal, eadē quæ Baghalgad. 34
Gebal altera, filiorum Amon terminus, Ginotinorum ditionis. 35. 36
Geena. 100
Gehiaga, antiquis Resen. 70
Genezareth mare Iordanem recipit. 52
Genua nulli regi subdita, in mari potens, cum Pisanis bellum gerit, domos habet turritas. 18
Gerganæi, iidem qui Gergasæi, nunc Christiani sunt. 62
Gerisim mons. 39. 40. 41
Germania, quondam Aschenaz, 112. ejus initium, ibid. finis. 113
Gerunda. 42
Gezir ben-Ghaman. 57

Ghaaria, initium vniuersitatũ habitantium in montibus Hhaphthon, 81. ejus incolæ Chaldaicè loquuntur. ibid.
Ghaco, nunc Akadi. 58
Ghamaria metropolis ad Persiæ regnum pertinet. 81
Ghasth, olim Gus Hhaleb. 51
Ghebal mons, aridus, lapidibus & saxis plenus. 41
Gheden eadem quæ Baghdaan. 98
Ghein Saphra. 73
Ghisbor. 79
Ghiskaal Leghein Alzzemezz, olim Ragmesses. 105
Ghukbera à Iechonia rege Iuda ædificata. 59
Gibga Benjamin, Saulis patria. 49
Gibghon, nũc Garaa Dauid. 41
Gilboagh siue Gilboë, mons sterilis & aridus. 41
Gilead, nunc Galgad. 54
Giliauus Enbirenu princeps Ginotinorum. 35
Ginah, in Gozen fluminis ripa sita vrbs, omnium gentium mercatu celebris. 86
Ginea. 100
Gingala. 98
Ginotin. 35
Gossen Aegypti regio. 105
Gozen fluuius. 79. 83. 86. 87
Gozen mons. 57
Græciæ regni initium, 25. amplitudo fertilitas, & diuitiæ, 31. terminus, 34. olim Aegyptiis subditum. 107
Græcorũ Imperatori reges duodecim parent, & eorum nomina, 28. Patriarcha Cõstantinopoli habitat. 29
Græci Iauan filii, 28. 34. 108. à Romani Papæ doctrina dissentiunt, 29. auro & gemmis ditissimi, cultu splendidissimo incedunt, 30. 31. genio indulgent, per otium & delicias imbelles sunt & ad prælia inepti, externo milite vtuntur, cum Turcis bellum gerunt, docti sunt & disciplinarum studiosi. ibid.
Gryphes Sinarum regionibus familiares sunt. 98
Guilielmus Siciliæ rex Miquolen-deuar euertit, 24. regiã Panormi exstruxit. 110
Gus Hhaleb, nunc Gasth. 51
Guth filii. 90
Gymnasium Aristotelis. 106

H.

HAaula initium regni Chussitarum, à nostris Zeilan vocata. 95
Habor mons. 87
Hakados & Haiiah sepulcra. 50
Hamaghtha eadem quæ Lubia. 99
Hamath, sub Libano monte ad fluuium Iabok. 55
Hanan Hanassi regni initiũ. 75

Hananiæ, Misaël & Azariæ caminus ignis ardentis, 71. eorundem sepulcra. 73
Harama nunc Ramas. 49
Hebal mons. 39.41
Hebron antiqua, nunc deserta, in monte sita erat; noua in plano. 47
Hermon mons. 36,53
Hetruria, nunc Toscana. 108
Hhabas siue Hhauilæ terræ imbres Nilo exundationis caussam præbent. 103
Hhabor fluuii initium. 53
Hhadochia metropolis Armeniæ 33
Hhalauan. 100
Hhaleb antiquis Aram Tsoba. 55.56
Hhamdam Mediæ metropolis. 86
Hhanas Aegypti terminus. 110
Hhaphthon montes. 79.81.82
Hharan antiqua. 57
Hhardan. 59
Hhassissin populi mores, religio & termini, 34.35. bellū gerunt cum Francis & rege Tripolis, ibid.
Hhauila. 100
Hheich Alhhassissin sedes Karmos. 35
Hhilan. 78
Hichæ plantæ crescunt ex quibus mastyx colligitur 33
Hidekel, occidentalibus Tigris. 57.58
Hippodromus Constantinopoli, locus ad ludorum spectacula constructus. 29
Hispanorum natura & ingenium. 7.8.9.
Historia de sepulcris Dauid & Salomonis, 44. 45. 46. de Dauid Elroi, 82. de bello regis Persiæ cum Copher Althorech, 88.89.91. de periclitantibus in mari Sinarū. 98
Hodu, India. 77.92.98.
Hospitales domus Ierosolymis. 42
Hospitalarii equites Ierosolymis, voto adstricti & jurati collegæ quadringenti. 42

I.

Iaacob sepulcrum. 47
Iabok fluuius. 55
Iaboq vallis. 34
Iapho aliàs Iope, nunc Gapha. 49
Iauan filii Græci. 28.34.108
Iberus fluuius. 14
Idolum filiorum Amon. 35
Iebna nunc Ebalis. 49
Iechonias rex Iuda Ghukberā ædificauit. 59. Ezechielis prophetæ monumentum exstruxit, 72. ejus ipsius monumentum. 74
Ieroboam ara. 52
Ierosolyma parua vrbs, tribus muris munita, portas quatuor habet, à variis hominū

generibus culta, 41. 42. eam triennio Titus obsedit, 20. eandem lugentium religio, vota & ritus, 75. 113. eò proficiscentes conueniunt Tarnaæ, 14. aut Messanæ, 110. iidem in Akadi portu excipiuntur. 58
Iezreghel eadem quæ Zarezin. 50
Ignem quemadmodum colant incolæ Chenerag. 95. 96
Incestib9 infames populi Dogziin, 36. Azzuanæi. 99
India. 77. 92. 98.
Ionæ prophetæ sepulcrum. 31
Iope, nunc Gapha. 49
Iordanis in mare Genezareth influit, & pòst in mare Sodomæ exsoluitur, 52. ejus caput. 52
Iosaphat vallis. 43
Ioseph patriarchæ sepulcrum & ossa, 40. ejus horreorum, in Misraim antiqua, Aegypti vrbe, monumenta. 104
Isaac patriarchæ sepulcrũ. 47
Ismaëlitarum doctrinæ præest Calipha, 59, eorundem Pascha, Ramadan dictũ, quomodo celebretur, 62. 63. regni tributum. 81, 82
Ismos. 33
Israëlis terræ initium, 38, terminus. 52
Iudæi Græcis inuisi ab eis graui jugo premuntur. 33
Iulii Cæsaris domus. 19

K.

Kadis seu Kados Nephthalim. 52
Karkesia olim Charcamis. 59
Karmos initium regionis Sehon. 55
Kathipha. 92
Kedrus torrens. 48
Keghila nunc Cacos. 39
Kelagh Geber antiquis Selagh Midbera, Latinis Petra deserti, 56. hanc solam retinuere Arabes sedibus suis à Turcis expulsi, ibid.
Kesamburk in Germaniæ finibus. 114
Kinereth mare. 51
Kiriathin, quondam Kiriathaim. 55
Kits caput initii Aegypti. 100
Konpilinæ. 112
Kotania. 112
Kuna. ibid.
Kupha Iechoniæ regis monumento celebris. 74
Kut regionis incolæ in montibus Ararat. 67

L.

Labore manuum suarum viuit Calipha. 60
Lahhlahh mons. 89
Lamdin. 55
Lamhhala. 105
Laodicea, nunc Liga dicta. 34

Lectio-

Lectionis sacræ diuersa partitio inter Iudæos Israëlitenses & Babylonienses in Misraim Aegypti vrbe. 101
Lepantum. 25
Leptan initium regni Emanuelis Græciæ imperatoris. 25
Libanus mons. 54. 55
Liberalitas Iudæorum Luncllensium in studiosos legis, 16. Abrahami Dauidis, ibid. Caliphæ. 64. 65
Liæ sepulcrum. 47
Liga fluuius. 74
Liga vrbs quondam Laodicea 54
Linum optimū in Sonbat. 109
Longobardi Puteolos ad thermas natiuas remedii caussa proficiscuntur. 22
Loti vxor in salis cumulū conuersa 44
Lubia ditionis Edom. 99
Luca. 19. 111
Lud nunc Segura. 50
Ludouicus rex Franciæ. 114. ejus regia Parisiis. ibid.
Lunel. 15. 16
Lunid mare inter Calabriam & Siciliam interjectum. 110
Lusitani qui & quales. 9
Luz nunc Sargoreg. 39
Lybies iidem qui Lubii. 99

M.

Madai. 57
Magalbini palatium Romæ. 20.
Magraah seu Magar, Pharos Alexandriæ in Aegypto. 106
Magus insignis Dauid Elroi. 84
Malchi Apuliæ regio. 24
Malfi regionis incolæ soli mercaturæ vacant, ab agricultura alieni. 23
Malmistras, olim Tharsis. 35
Manasse tribus. 77
Mandatrach. 19
Manzigptha. 105
Maran, olim Maron. 58
Mardochæi & Esther sepulcrum. 86
Maressa, nunc Bethgebarin. 48
Mare, Sodomiticum, 44. 51. Gnezareth, 51. salis, ibid. Indicum, 91. Sinarum, 97. Erythræum, 110. Lunid, ibid.
Maris inundatione obrutæ vrbes, Surrentum, 22. & Tyrus antiqua. 38
Massilia mercatu celebris. 17
Mastheran. 112
Mastyx Hichæ ex plantis colligitur. 33
Mazara. 111
Media, 57. ejus initium, 81. metropolis. 86
Medicorum schola Salerni, 23. apothecæ instructissimæ in xenodochio Caliphæ. 65.
Meka 61
Mercatu celebres vrbes: Barchinonia, 14. Monspessulanus, 15. Massilia, 18. Argyropum, 26.

Armillon, 27. Constantinopolis, 28. Tyrus, 38. Ascalon, 50. Ginah, 26. Nekrokis insula, 92. Alexandria Aegypti. 108
Messana seu Messina, initium Siciliæ, 110. 111. illinc commodissimus trajectus in Syriam, ibid.
Michææ ara. 52
Migas quid significet. 82
Miquoles deuat à Guilielmo Siciliæ rege diruta. 24
Misericordiæ porta Ierosolymis. 43
Misraim magna vrbs juxta Nili ripas, 100. Arabum metropolis, 101. muros non habet. 102
Misraim antiqua deserta & vasta, monumenta horreorum Ioseph habet. 104
Mitrici. 27
Mityle. 33
Moab. 52
Molhbaath populi in editissimis montibus degunt, nullius imperio subjecti. 81
Mompelier. 15
Monspessulanus vrbs mercaturæ opportuna, & celebris. 15
Moralletinus nummus Hispanus. 82
Moraina. 111
Moredi qui sint. 101
Moria mons. 41. 49
Mortuos suos Chussitæ quomodo curent. 94
Mosella fluuius. 112
Muscus odoratus in siluis Tuboth inuenitur. 87
Myrrha soluta ex Perside mittitur. 79

N.

Nabuchodonosoris regiæ ruinæ. 70
Nahardagha. 59. 74
Nahum prophetæ sepulcrū. 73
Naphah. 71
Narbona legis antesignana. 14
Naso carent Copher Althorech. 68
Natolicō in ostio maris sita. 27
Neapolis illustris & munitissima vrbs, 21, ejus situs, ibid. conditores. 23
Neatsan. 77
Nebilas olim Sichem. 59
Nebo mons. 44
Nekrokis insula. 92
Nephthali tribus. 87
Nersibis. 57
Nilus, 100. singulis annis exundat mense Iulio, 102. inundatio qualis & quanta, & quamdiu duret, ibid. & 103 vnde proueniat, ibid. ejus aqua saturitatis medicina est. 103. ejusdem diuisio. 104
Niniue funditùs excisa. 58
Niphas eadem quæ Gad operta. 58

Nisbon siue Nisbor montes, Persidis regno adscribuntur. 87. 89
Noraldini regis Turcarum imperii initium Damascus, 52 ejus dominio subsunt Arabes, 55. ejusdem regia Aram Tsoba, 56. frater Zinaldin, 58
Nob sacerdotalis ciuitas. 49
Noë arca vbi quieuerit, 57. quò translata, & in quem vsum, ibid.
Nogheres. 87

O.

Obedientię magnę exemplum in Hhanassin populis. 34
Ocropon vsq; Siciliæ regnum porrigitur. 25
Odrancah. 112
Oliuarum mons. 44
Ornedo Græcorum ditionis. 24

P.

Pagani aliis Dogziin dicti, vide Dogziin. 36
Palatia regum & principum. Titi, Vespasiani, Magalbini Romæ, 20. Emanuelis Græcorum Imperatoris Constantinopoli, 30. regis Achab, 39. Salomonis, 42. regis Benhadad, 53. ab Asmodæo conditum, 54. regis Noraldini, 56. Caliphæ in Bagdad. 60. 62. 64. 65. Nabuchodonosoris, 70. Salomonis Hanassi, 76. regis Assueri, 78 regis Siciliæ. 111
Palingenian stultè asserunt Dogziin. 30
Palmis olim Asdod & Asotum diruta & vasta vrbs. 49. 50
Panormi amplitudo & ædificiorum elegantia. 110
Parech, suburbanũ Bagdad. 69
Parisiii Francię metropolis. 114
Pascha Ismaëlitarum quomodo celebretur. 62. 63
Patra, Antipatri vrbs, antiqua & ampla habet ædificia. 25
Pera locus Constantinopoli vbi Iudæi habitant. 32
Persiæ regni initium. 58. 78. terminus 79. amplitudo, 79. 80 extrema vrbs Samarcheneth, 86. rex Almir Almunadin, 84. ei parent quinquaginta & quinque regna, 79. tributum pendet Ghamaria 81. paret Zinaldin Turcarũ rex. 85. hunc oppugnat Dauid Elroi magus, 81. inuadunt regnum ejus Copher Althorech, 88. insigni clade afficitur ab iisdem, 91
Pessipua Saulis patria, 49
Pessinghes. 113
Petaleria. 111
Pethora, nunc Baalits. 56
Petra deserti tantùm ab Arabibus, à Turcis suis sedibus pulsis, retenta. 56
Petroleum Puteolis ex fonte

ad medicinæ vsus colligitur. 22
Pharos Alexandriæ, 106. ejus vsus. 107. 108
Pharphar Damasci fluuius ex Hermone monte oritur. 58
Pin vrbs magna 113
Piper vbi & quando nascatur. 94
Pipinus Caroli Magni pater. 20
Pir fluuius ex Libano monte defluit. 34
Pisa nulli regi subjecta, 18. cum Genuensibus bellum gerit, ibid. domos turritas habet, ibid. nullis muris munita. 19
Pisces Nili quomodo capiantur, & in quem vsum. 103
Piscina Ierosolymis, in qua antiqui victimas mactabant. 43
Pisson fluuius ex montibus Aethiopiæ descendit. 99
Pium, olim Pithon. 100
Poras mons. 52
Portus insignes: Tarnaæ. 24. Tyri, 37. Akadi. 38. 110
Pothiaquiers castrum magnum. 16
Praga Sclauoniæ initium. 113
Prouinciam regionem Rhodanus præterfluit. 17
Prussia. 124
Pul quid significet. 24
Pumbeditha, nunc Aliobar. 59
Pumbeditha, eadem quæ Elnachar. 74
Purpuræ & cocci artifices optimi Thebis. 26
Puteoli, olim Surrentum, 22. ejus conditor, ibid. maris inundatione magna pars demersa est, ibid. fontem habet bitumine scaturientē quod Petroleum dicitur, & thermas natiuas aquis medicatis, ibid.

R.

Rachëlis sepulcrum. 46
Raghmesses diruta vrbs. 105
Rahaba antiquis Rehhoboth. 58
Rai metropolis Persiæ, inuaditur, expugnatur, diripitur & vastatur à Copher Althorech. 88
Ramas olim Harama. 49
Ramata eadem quæ Rama. 48
Ramira. 105
Raphidim Arabes incolūt. 109
Rasenburk Germaniæ finis. 116
Radir Aegypti vrbs. 104
Rebeccæ sepulcrum. 47
Recab filiorum regnum. 75
Rehhoboth, nunc Rahaba. 58
Resen nunc Gehiagha. 70
Retia in Sonbat conficiuntur. 109
Reuben tribus. 77
Rhenus fluuius. 112
Rhodanus totā regionem eam præterfluit quæ Prouincia dicitur. 17

Rhodus

Rhodus. 33
Robadbar. 80
Robinca. 26
Roma maxima olim vrbs, gentium imperii caput, 19. bipertitam Tiberis interfluit, ibid. ejus amplitudo, 20. octoginta habet palatia regum, ibid. à Luca quantum diste:. 19. 111
Romulus viam sub montibus fecit metu Dauidis regis Israël. 22
Rubrum mare. 110
Russi filios suos filiasque vendunt aliis nationibus. 113

S.

Saam regionis vrbs Tripolis 35
Sabusterisa. 26
Saccharum optimum Tyri. 37
Salcatha, olim Saleca. 54
Salernum medicorum scholis vrbs illustris. 23
Salis cumulus in quem Loti vxor fuit conuersa aliquando à gregibus lambendo imminutus ad pristinã molem crescit. 44
Salmanasar rex Iudæos captiuos abduxit. 81. 87
Salomonis columnæ Romæ singulis mensibus sudorem stillant. 21
Salomonis hospitale, olim palatium, 42. ejus domo nullum ædificium toto orbe firmius. 43
Salomon Baghalam in gratiã filiæ Pharaonis condidit. 55
idem Thadmur exstruxit. 55
Samarcheneth extrema Persidis vrbs. 86
Samaria qualis fuerit. 39
Samaritani Cuthæi sunt, 38. 39. 50. eorum religio & mores. 39. 40. 41.
Sampsonis simulacrum Romæ. 21
S. Samuel de Silo oppidum, olim Siloh dictum. 48
Samuelis templum, 48. sepulcrum. 51
Samura fluuius & vrbs ejusdẽ nominis, Persiæ regni initium. 78
Sanad. 114
Sangasar. 56
Sar. 113
Saræ sepulcrum. 47
Sargoreg, antiquis Luz. 39
Sarphath regio nunc Francia. 114
Satan speciem humanam assumit. 96
Saulis patria. 49
Scholæ Aristotelis in Aegypto, totius orbis hominibus frequentatæ, 106. medicorum Salerni. 23
Sclauoniæ incolæ Cananæi dicũtur, 113. filios suos filiasq; aliis nationibus vendunt, ibid. ejus initium, ibid.
Seba nunc terra Aliman. 70

Seba solitudines. 99
Sebaste eadē quæ Samaria. 39
Sedechiæ regis sepulcrum. 74
Segura olim Lud. 76
Sehon regionis initium. 35
Selagh Midbera, eadem quæ Petra deserti. 56
Seleuca à Seleuco condita. 27
Semarchoth. 79
Senaar. 56.75.77
Senigar Saa Persarum imperator. 79
Sephaniæ prophetæ sepulcrum. 74
Sephithib. 74
Sepulcra Magalbini & vxoris, 21. decem iustorum, ibid. Israelitarum, 38. 49. 51.52. Ioseph patriarchæ, 40. Iesu Nazareni, 42. Vsiæ regis, 43 Dauidicæ familiæ, 44. Dauid & Salomonis, 45. Rachaelis, 46. Abrahæ, Saræ, Isaac, Rebeccæ, Iacob, Liæ, 47. Samuelis, 48. 51. Nathan & Nehemiæ filii Papha, 59. Abchamaz regis Enac, 53. Ezechielis prophetæ, 72. Hananiæ, Misael, Azariæ, 73. Nahum, ibid. Sedechiæ regis, 74. Iechoniæ regis, ibid. Sephaniæ prophetæ, ibid. Esdræ, 78. Danielis prophetæ, ibid. Ester & Mardochæi, 86. regis cujusdam antiqui, vetustis litteris inscriptum juxta Alexandriam. 108.109
Siaphaz, antiqua Persis dicta; vnde toti regioni nomē. 86
Siba fluuius. 114
Sichem sita inter montes Ghebal & Garizim. 41
Siciliæ regnum Ocropon vsq; porrigitur, 25. ejus initium Messana, 100. solum fertile, ibid. amplitudo. 111
Sidon, nunc Siiada. 36
Sidonii bellum gerunt cum Dogziin populis. 36
Siha, olim Hhatsor. 55
Siloah fons in Kedron influit. 43
Simulacra Sampsonis, Absalonis, Dauid & Constantini Magni Romæ, 21. idoli filiorum Aman in Gebal. 35
Simulacra nulla sunt in templo Domini Ierosolymis. 43
Sina rupes. 49
Sinai mons, 109. ejus accolæ Chaldaicè loquuntur, ibid.
Sinarum regio. 97
Sinon Potamos Balachiæ initium. 26
Sion mons. 44
Sipuria, olim Tsipori. 50
Siseria eadem quæ Cæsarea. 59
Sitim fluuius. 44
Soan regia muris cincta. 102
Sodomiticum mare, 44. idem quod mare salis. 51
Sodorus Græcus speculum in Pharo Aegypti quo dolo fregerit. 107

Solda-

Soldanus Turcarum rex. 52
Sol per totum vernum & æstiuum tempus maximo calore exæstuat apud Chussitas, 94. quomodo ab iisdem colatur. 94. 95
Solium Emanuelis Græcorum imperatoris. 30
Sonbat linum optimum mittit & retia. 109
S. Sophiæ templum Constantinopoli, quo nullum aliud in toto orbe magnificentius aut ditius. 29
Spectacula Constantinopoli in Natalitiis Christi edi solita. 10
Speculum admirandũ in summitate Phari Alexandriæ. 106. 107.
Sultan Alhhabas Azzuanæorum rex. 99
Sultan Alporas Alkabir, Arabicè magnus Persiæ rex appellatur. 79
Sumra fluuius. 79
Suna, nunc Torondolos Gabraleris. 48
Suria antiquis Matha Mahasia. 74
Suriani monachi. 109
Susan Habira Assueri regis palatium. 78
Syracusæ. 111

T.

Tamnatha, nunc Timin, sepulcro Samuëlis insignis. 31
Tarentum ditionis Calabriæ initium. 24
Tarnaa, 24. eò conueniunt qui Ierosolymam petere volunt. ibid.
Tarraconæ conditores, ædificiorũ elegantia, & situs. 14
Tauri montes. 57
Telimaas regionis amplitudo. 76
Templa S. Sophiæ Constantinopoli, 29. filiorum Amon in Gebal, 35. S. Eliæ in mõte Carmel, 38. Domini in loco antiqui sanctuarii Ierosolymis, 43. in monte Sion, 44. S. Abraham prope Hebron, 47. S. Samuëlis, 48. monachorum Surianorum in monte Sinai. 109
In Tentoriis habitantes sunt Arabes. 75
Terræmotus multa hominum millia interemit Tripoli & in terra Israel, 35, in Kiriathin. 95
Thadmur à Salomone condita. 55
Thadmurani Iudæi cum Edõ filiis bellum gerunt & cum Arabibus. 55
Thargũ lingua Chaldaica. 109
Tharsis, nunc Malmistras. 53
Thebæ. 25
Theima. 75. 76
Thenai metropolis regionis Theima. 76

Therinæ

Thermæ Puteolis, 22. Tiberiæ. 51
Thogarma filii, Turcæ. 31. 33. 52
Tiberia. 51
Tiberis fluuius Romam bipertitam interfluit. 19
Tigris fluuius. 57. 64. 69. 77. 78. 92.
Tilmaas. 76. 77
Timin olim Tamnatha Samuëlis sepulcro insignis. 52
Titi palatium Romæ, 20. Ierosolymã triennio obsedit, ib. vasa sanctuarii Ierosolymis ablata vbi absconderit. 21
Tor Sinai. 109
Torondolos Gabraleris, Sunam olim dicta. 48
Tortosa. 14
Toscana, aliàs Hetruria. 108
Trapana. 111
Tremulus mons. 15
Tripolis eadem quæ Trabelos 35. bellum gerit cum Hhassissin populis, 35
Tsipori nunc Sipuria. 50
Tsogan regia. 101
Tuboth, 63. muscũ mittit. 87
Tunis insula, Aegypti terminus. 110
Turcæ filii Thogarma, 31. 33. 52. eorum regni initium, 52. Arabes suis sedibus expulerunt, 56. eorum rex Soldanus, 31. Zinaldin. 85
Turi Armeniæ regis principatus initium & amplitudo. 33
Turres David, 41. Balaam, 56. Babel, 71. Pharos Aegypti. 106
Tyrus noua portu admiranda, 37. mercatu celebris. 38
Tyri antiquæ ruinæ. 37

V.

Vaanath fluuius. 80
Val de Luna. 41
Vallis Iosaphat. 44
Veergares animalia. 114
Velocissimi populi. 26. 57
Vespasiani palatium Romæ. 20
Via sub montibus structa. 22
Vira fluuius. 77
Vitrum conficitur Antiochiæ, 34. Tyri. 37
Vitreus murus Damasci admirando artificio cõstructꝰ. 55
Vitulus aureus vbi dicatus. 52
Votum stultum eorum qui ignem colunt. 96
Vxores permutant Dogziin. 36
Vziæ regis sepulcrum. 45

X.

Xenodochia Ierosolymis, 42. Caliphæ. 64

Z.

Zabulon triqus. 87
Zarezin eadẽ quæ Iesreghel. 50
Zebid. 98
Zebellinæ animantes eædem quæ Veergares. 114
Zeuila. 100
Zinaldin Turcarum rex Persiæ regi paret, 85. Noraldini Damascenorũ regis frater est. 58
Zingiber vbi nascatur. 94

FINIS.

Turres David,41. Balaam, Babel,71. Pharos Aegypti.
Tyrus noua portu admiranda 37. mercatu celebris.
Tyri antiquæ ruinæ.

V.

Vaanath fluuius.
Val de Luna.
Vallis Iosaphat.
Veergares animalia. 114
Velocissimi populi. 26
Vespasiani palatium Romæ. 21
Via sub montibus structa. 21
Vira fluuius. 77
Vitrum conficitur Antiochiæ 34. Tyri. 37
Vitreus murus Damasci admirando artificio cõstructus.
Vitulus aureus vbi dicatus.
Votum stultum eorum qui ignem colunt. 96
Vxores permutant Dogzini.
Vziæ regis sepulcrum. 43

X.

Xenodochia Ierosolymis, 41. Caliphæ. 61

Z.

Zabulon tribus. 9
Zarezin eadẽ quæ Iesreghel.
Zebid. 91
Zebellinæ animantes eadẽ quæ Veergares. 114
Zeuila. 100
Zinaldin Turcarum rex Persiæ regi paret, 85. Noraldini D...
Zinascenorũ regis frater ...
Zingiber vbi nascatur.

HELMAESTADI
In typographéo Calixtino

excudit Henningus Müllerus.

ↀ Iↄc XXXIII.